

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASININ KİŞİLİK HAKKI
BAĞLAMINDA ELE ALINIŞI

Yüksek Lisans Tezi

Simge ZOR

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Süleyman YILMAZ

Ankara, 2023

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASININ KİŞİLİK HAKKI
BAĞLAMINDA ELE ALINIŞI

Yüksek Lisans Tezi

Simge ZOR

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Süleyman YILMAZ

Ankara, 2023

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

**KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASININ KİŞİLİK HAKKI
BAĞLAMINDA ELE ALINIŞI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Süleyman YILMAZ

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı ve Soyadı

İmzası

- 1- Prof. Dr. Süleyman YILMAZ**
- 2- Prof. Dr. Abdülkerim YILDIRIM**
- 3- Dr. Öğretim Üyesi Vehbi Umut ERKAN**

Tez Savunması Tarihi

07.04.2023

Tez Doğruluk Beyanı Belgesidir.

**T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,**

Prof. Dr. Süleyman YILMAZ danışmanlığında hazırladığım “Kişisel Verilerin Korunmasının Kişilik Hakkı Bağlamında Ele Alınışı (Ankara.2023)” adlı yüksek lisans tezimdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Tarih: 07.04.2023

Adı-Soyadı ve İmza:

SİMGE ZOR

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
KISALTMALAR.....	V
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK KİŞİSEL VERİLER VE KİŞİLİK HAKKI

I. Genel Olarak Kişisel Veriler	9
A. Kişisel Verilere İlişkin Tarihçe.....	9
B. Kişisel Veriler Kavramı ve Unsurları	17
1. Bilgi.....	17
2. Gerçek Kişi.....	18
3. Bilginin Gerçek Kişiye İlişkin Olması	18
4. Bilginin Belirli ya da Belirlenebilir olması.....	19
C. Kişisel Verilerin İşlenmesinde Bazı Önemli Kavramlar	20
1. Kişisel Verilerin İşlenmesi.....	20
2. Veri Sorumlusu.....	22
3. Veri İşleyen	22
4. Rıza	24
5. Hassas Veri Kavramı	25
II. Genel Olarak Kişilik Hakkı.....	27
A. Kişilik Kavramı.....	27

B. Kişilik Hakkı Kavramı	28
1. Kişilik Hakkı ile Doğrudan Bağlantılı Temel Kişilik Değerleri	31
2. Kişilik Hakkının Diğer Haklardan Farkı.....	41

İKİNCİ BÖLÜM

KİŞİLİK HAKKI BAĞLAMINDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HAKKI

I. Kişisel Verilerin Korunmasının Gerekliliği.....	44
A. Genel Olarak	44
B. Kişisel Verilerin Korunmasının Haklar ve Özgürlüklerle İlişkisi	45
1. Özel Hayatın Gizliliği ve Kişisel Verilerin Korunması.....	46
2. Din ve İnanç Özgürlüğü ve Kişisel Verilerin Korunması.....	53
3. Bilgi Edinme Özgürlüğü ve Kişisel Verilerin Korunması	53
4. Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü, Toplantı Özgürlüğü ve Kişisel Verilerin Korunması.....	54
5. Haberleşme Özgürlüğü ve Kişisel Verilerin Korunması	55
6. Bilim Özgürlüğü ve Kişisel Verilerin Korunması	55
II. Kişisel Verilerin Korunması Hakkı ve Kişilik Hakkı İlişkisi	56
A.Genel Olarak	56
B. Kişisel Verilerin Korunması Hakkının Hukuki Niteliği	59
1. İnsan Hakkı Yaklaşımı	60
2. Ekonomik Hak Yaklaşımı	64
3. Görüşümüz.....	68

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINA İLİŞKİN HUKUKSAL DÜZENLEMELER

I. Uluslararası Alanda Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin İlk Hukuki	
Düzenlemeler.....	80
A. Avrupa Birliği Hukuku Hakkında Genel Bilgi.....	85
B. 95/46 Numaralı Direktif	87
C. Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı.....	87
D. Genel Veri Koruma Tüzüğü (GVKT).....	88
II. Genel Olarak Ulusal Hukukta Kişisel Verilerin Korunması	92
A. Anayasa Bakımından	93
B. Türk Ceza Kanunu Bakımından	95
1. Türk Ceza Kanunu ile Sağlanan Koruma	95
2. Yeni Sosyal Sorunlar Bağlamında Cezai Sorumluluğa Medeni Hukuk	
Bağlamında Bir Bakış	98
C. Türk Medeni Kanunu Bakımından	107
D. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Bakımından	108

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KİŞİLİK HAKKI BAĞLAMINDA KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA YOLLARI

I. Genel Olarak	114
II. Kişisel Veriler Bağlamında Yeni Bir Hak ve Koruma Yolu Olarak Unutulma	
Hakkı ve Kişilik Hakkı ile İlişkisi	118

III. Kişisel Verilerin Kişilik Hakkının Korunmasına İlişkin Genel Hükümler	
Uyarınca Korunması	124
A. Kişiliğin İç Karşı (Hukuki İşlemlerle Saldırılarına Karşı) Korunması	126
B. Kişiliğin Dış Karşı (Hukuka Aykırı Fiille Saldırılarına Karşı) Korunması	127
1. Genel Olarak.....	127
2. Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri	130
3. Kişiliğin Davalar ile Korunması	132
SONUÇ	149
KAYNAKÇA.....	152
ÖZET	165
ABSTRACT	166

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABAD	: Avrupa Birliği Adalet Divanı
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AK	: Avrupa Konseyi
akt.	: Aktaran
AYM	: Anayasa Mahkemesi
Bkz.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
C.	: Cilt
CD.	: Ceza Dairesi
Çev.	: Çeviren
Der.	: Derleyen
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
FSEK	: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu

GVKT	: Genel Veri Koruma Tüzüğü
HD.	: Hukuk Dairesi
K.	: Karar
KVKK	: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
KVK Kurumu	: Kişisel Verileri Koruma Kurumu
m.	: Madde
M.Ö.	: Milattan Önce
OECD	:Organisation for Economic Co-operation (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
T.	: Tarih
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
vb.	: Ve Benzeri
vd.	: Ve Devamı
Y.	: Yargıtay
YHGK.	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YCGK.	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu

GİRİŞ

Günümüzde kayıt altına alınan veri miktarının giderek daha hızlı arttığı, buna karşılık; dijitalleşmesinin başlangıcından günümüze kadar verilerin üretilme ve kayıt altına alınma süresinin ise giderek azaldığı görülmektedir. Bu durum yeni teknolojilerin özelliklerinden kaynaklanmakta olup bu özellikler; “verileri oluşturma, işleme, yayma, saklama hiç olmadığı kadar kolay hale gelmesi, söz konusu işlemlerin elektronik ortamda daha düşük maliyetlerle yapılabilmesi, verilerin toplanmasını, işlenmesini, kullanılmasını, saklanmasını daha kolay hale getirmesi sebebiyle elektronik ortamda tutulan bilgilerin elle yazılanlara göre daha değerli hale gelmesi, bilgisayar sistemleri ve ağlarının daha fazla verinin varlığına katkıda bulunması” olarak belirtilmektedir¹. Aynı şekilde veri istatistiklerinden bilişim çağında dünyanın baş döndürücü bir hızla döndüğü, toplumun çok büyük miktarda ve çok hızlı bir veri akışına maruz kaldığı da anlaşılmaktadır². Bununla beraber, verilerin yalnızca miktarında bir

¹ **KÜZECİ**, Elif, *Kişisel Verilerin Korunması*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, s.34-35; **DÜLGER**, Murat Volkan, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, Hukuk Akademisi, İstanbul, 2020, s.76.

² **ÇEKİN** tarafından paylaşılan rakamlara göre; 01.09.2019 tarihinde saniye başı tahmini 2.834.443 tane e-posta gönderilmiş, 77.059 Google araması yapılmış, 80423 Youtube videosu izlenmiş, 8643 tweet atılmış, Instagram’a 939 fotoğraf yüklenmiş ve internet verisi de 78.452 GB boyutuna ulaşmıştır, akt. **ÇEKİN**, Mesut Serdar, *Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020, s.1-2.

Bu rakamlar her saniye artmakta olduğundan yazıldığı anda dahi geçerliliğini yitirmiştir. Bu tezin yazılmaya başlandığı 30.08.2021 tarihi itibarıyla ise; 200.325.610.280 e-posta gönderilmiş, 5.972.749.181 Google araması yapılmış, 5.749.270.663 Youtube videosu

değişim olmamış; verilerin, elektronik cihazlar aracılığıyla toplanıldıktan sonra analiz edildiği ya da analiz amaçlı başka yerlere aktarılabildiği de düşünüldüğünde, statikken değişken hale gelerek niteliği de değişmiştir. “Data is the new oil” şeklindeki ifadenin de işaret ettiği gibi ekonomik bakımdan da değerlendirilen veri, dijital dünyanın “petrolü” haline gelmiştir³.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nun “Tanımlar” başlıklı 3.maddesinin birinci fıkrasının (d) bendine göre, kimliği belirlenebilir olduğu sürece gerçek kişiye ilişkin herhangi bir bilgi kişisel veridir; (e) bendine göre kişisel verilerin işlenmesi ise *“kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi”* ifade etmektedir. Devletlerin, bireylerin kişisel verilerini detaylı bilgi bankaları halinde arşivlemesi sonucu özel hayat ve mahremiyet kavramlarının bir gereği olarak, bireyler üzerinde bilgi aracılığıyla sağladığı hâkimiyetin sınırlandırılması talebi ortaya çıkmıştır. Ancak günümüzde bilgiye sahip olmanın sağladığı güç ile oluşan bu hâkimiyetin

izlenilmiş, 606.001.492 tweet gönderilmiş, Instagram’a 69.046.460 fotoğraf yüklenilmiş ve internet trafik verisi 7.977.064.175 GB boyutuna ulaşmıştır. Aradaki fark, veri trafiğini çok net bir şekilde ortaya koymaktadır. Ayrıca, 30.08.2021 tarihinde 150.746 internet sitesi de hacklenmiştir. İnternet Erişimi: <https://www.internetlivestats.com/> (Erişim tarihi: 30.08.2021)

³ ÇEKİN, 2020, s.2-5; ÇELİKEL, Serdar, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Kapsamında Veri Sorumlusu ve Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2022, s.56.

sınırlandırılması talebi ve gerekliliği, devlet ve birey ilişkisi ile sınırlı kalmamış; başka bir deyişle bu hâkimiyet, kamusal organları aracılığıyla devletin tekeline olmaktan çıkmış ve amaca bağlı kalmayan veri işleme faaliyeti özel hukuk kişileri tarafından da gerçekleştirilir hale gelmiştir⁴.

Her ne kadar kişisel veriler; teknolojinin bugünkü kadar gelişmiş olmadığı zamanlarda fiziki ortamda kayıt altına alınmış olsa da, bugün daha ziyade dijital ortamlarda işlenmektedir⁵. Dijital dünyada yaşamının bir sonucu olarak kişisel verilerin işlenmesi eyleminin gerçekleştiği ortam bugün çoğunlukla dijital ortamlar olup verilerin saklanması, verilere yetkisiz erişimde, hukuka aykırı kullanımda ciddi artış yaşanmıştır. Bu sebeple, bilhassa da dijitalleşme sebebiyle, kişisel verileri koruma

⁴ **ŞİMŞEK**, Oğuz, *Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2008, s.4; **ÇEKİN**, 2020, s.5-10.

⁵ Global ölçekte dijital ekonomi; dar anlamda tanımlandığında dünya ekonomisinin %4.5'ine, geniş anlamda tanımlandığında ise dünya ekonomisinin %15.5'ine tekabül etmektedir. Amerika'da dijital ekonomi 2017 yılında sırasıyla dar ve geniş tanımlarıyla dünya ekonomisinin %6.9'una ve %21.6'sına; Çin'de dijital ekonomi 2017 yılında sırasıyla dar ve geniş tanımlarıyla dünya ekonomisini %6'sına ve %30'una tekabül etmektedir. Bu oranlar her geçen gün artmakta olup Çin'de bu oranların daha büyük olduğu görülmektedir. 2018 yılı OECD raporundan alınan bu rakamlar, dijital ekonominin her geçen gün öneminin arttığını ve payının büyüdüğünü gözler önüne sermektedir. Bu sebeple hukuk düzeninin de bu gelişmelere uygun reaksiyon alması gerekmektedir. Bkz. **ÇEKİN**, Mesut Serdar, "*Veri Ekonomisi Temelli Yaklaşımların Medeni Hukuk Açısından Değerlendirilmesi*",

Dijitalleşen Dünyada Kişisel Verilerin Korunması Konferansı, İnternet Erişimi: <https://www.youtube.com/watch?v=YvRipkWV8uA> (E.T.: 12.09.2021)

gerekliliği artık tüm dünyada kabul edilmiştir⁶. Dijital, tanımı itibariyle; “verileri bir ekran üzerinde elektronik olarak gösteren” anlamına gelen bir sıfattır⁷. Veri kaydedilen ve saklanan herhangi bir ortam “dijital ortam”dır⁸. Bu sebeple dijital ortam denildiğinde akla verilerin çeşitli cihazlar aracılığıyla kayıt altına alındığı bir ortam gelmektedir ki bu sebeple internet ortamından daha geniş bir kavramdır. Başka bir deyişle, her dijital ortamda internete erişim olmayabilir. Bununla beraber bugün alışverişin, iletişim ve haberleşmenin, eğitimin, iş hayatının internet üzerinden sağlandığı ve ilerlediği düşünüldüğünde internetin; sosyal, kültürel ve ekonomik hayatı ne denli etkilediği, kullanımının kaçınılmaz hale geldiği, toplum yapısını ve yaşayışı dahi şekillendirdiği görülmektedir. Bu sebeple aslında kişilik hakkı ihlallerinin de büyük bir kısmı dijital bir ortam olan internet ortamında ya da internet ortamının sağladığı kolaylıklarla gerçekleşmektedir. İnternet ortamının kontrol altına alınabilmesi, ulusal ve uluslararası mevzuat düzenlemeleri ile sağlanabilecek olsa da; yasal düzenleme yapılması gerektiğinin tespit edilmesi, yapılmasına karar verilmesi, usulü ve süreci bakımından zaman aldığı göz önüne alındığında bu alandaki sorunların ortaya çıkışı ile eş zamanlı çözümler getirilememiştir. Her geçen gün teknolojinin ilerleme hızının arttığı düşünüldüğünde hukuk düzeni yeni gelişme ve değişikliklere ayak uyduramayarak

⁶ **YILMAZ**, Süleyman/ **ÇAVUŞOĞLU**, Gökçe Filiz, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2022, s.20; **GÜNDÜZ**, Mehmet Şükrü, *Uluslararası İnsan Hakları Açısından Kişisel Veri Güvenliği*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2022, s.59.

⁷ İnternet Erişimi: <https://sozluk.gov.tr/> (E.T.: 05.09.2021)

⁸ İnternet Erişimi:

https://tr.wikipedia.org/wiki/Dijital_ortam#:~:text=Dijital%20ortam%2C%20verilerin%20%C3%BCzerine%20kaydedilip%20sakland%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20ortamlar%C4%B1n%20genel%20ad%C4%B1 (E.T.: 05.09.2021)

teknolojiyi geriden takip edebilmektedir. Bu anlamda hukukta yer alan “önleyici koruma” çoklukla sağlanamamakta, hukuk boşluklarının ya da düzenleme eksikliklerinin ihlaller olduktan sonra fark edilmesi ve daha sonra düzenleme yapılması söz konusu olmaktadır⁹. Ancak günümüzde kişisel verilerin korunması giderek daha önemli bir konu haline geldikçe yapılan yasal düzenlemelerin ihlalleri önleyici olması yönünde yükümlülükler getirilmiştir. Örnek vermek gerekirse, KVKK’nın 11.maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bendine göre veri sorumlusu; “*kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek*” ile “*kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almak*” zorundadır. İhlali söz konusu olan kişisel verilerin kaynağı olan haktan bahsetmek gerekirse, bu konudaki yaklaşımlar ayrıntılı ele alınacak olmakla birlikte kişilik hakkı görüşüne göre, kişisel veriler kişilik hakkı kapsamında olup bu kapsamda korunması mümkündür ve kişisel veriler; kişilik hakkı değeri olan özel hayat, mahremiyet gibi kavramlarla doğrudan ilişkilidir. Kişisel verilerin korunması alanında en önemli kararlardan olan Alman Federal Mahkemesinin 15.12.1983 tarihli “Nüfus Sayımı” kararında da kişisel verilerin korunması, Alman Anayasası’nda yer alan ve korunan insan onuruna ve kişilik hakkına dayandırılmıştır. Çalışmamızda; kişisel verilerin işlenmesi ile hassas veriler dâhil kişilere dair birçok bilgiye erişilebileceği, bu sayede veri yığınları oluşturulabileceği, bu durumun yarattığı hukuki belirsizlik, neticede kişilerin kişiliğini

⁹ OĞUZ, Habip, *İnternet Ortamında Kişilik Haklarının İhlali ve Korunması*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2012, s.44-46; KILINÇ, Doğan, “*Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması*”,

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2012, C.61, S.3, s.1091, İnternet Erişimi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auhfd/issue/42461/511463> (E.T.: 07.12.2022)

dilediği gibi oluşturmayacağı, özel hayatlarının gizli kalmadığı ve/veya kişisel verilerinin hukuka aykırı işlenmesi yönünde haklı endişesine¹⁰ kişilik hakkı bağlamında yer verilecektir.

Günümüzde kişilik hakkı ihlallerinin büyük bir kısmı, zaman ve mekândan bağımsız paylaşım yapabilme imkânı veren internete bağlı dijital ortamlarda gerçekleşmektedir. Buna rağmen bu durumun fark edilmesi ya da fark edilse dahi kontrol altına alınması bakımından müdahale edilmesi, bir “Siyah Kuğu Olayı”¹¹ olması ya da

¹⁰ **GÜRSEL**, İlke, “*Protection of Personal Data in International Law and General Aspects of the Turkish Data Protection Law*”,

Dokuz Eylül Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, C.18, S.1, s.35, İnternet Erişimi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/753634> (E.T.: 20.01.2022)

¹¹ “Siyah Kuğu” tabirinin kökeni olan olay; 17’nci yüzyılda Avusturalya’nın keşfinden önce dünyada bütün kuğuların beyaz olduğu görüşü geçerli kabul edilirken, Hollandalı kâşif Willem de Vlamingh’ın Avustralya’ya ayak bastığında bir Siyah Kuğu görmesi ile bu görüşün yıkılmasıdır. Finans profesörü ve düşünür Nassim Nicholas Taleb, 2007 yılında Siyah Kuğu teorisini düşük olasılıklı ancak yüksek etkili olayları anlatmak için kullanmıştır. Günümüzde bu kavram, zamanlama bakımından tahmin edilemeyen büyük olay ve krizler için de kullanılmaktadır. Bir olayın Taleb’e göre “Siyah Kuğu” olarak tabir edilebilmesi için; geçmişte olabilirliğine ilişkin herhangi bir işaret olmaması, yüksek etki ve yankılarının olması, beklenmedik olsa da gerçekleşmesinin ardından kaçınılmazmış gibi kolayca neden-sonuç ilişkisi kurulabilmesi gerekmektedir. İnternetin yükselişi, Google’ın küresel pazarda büyük bir pay sahibi olması, Microsoft’un kişisel bilgisayar devrimindeki öncülüğünden gelen başarısı, Apple’ın elektronik cihaz üretimine farklı bir anlayış getirerek hızlı bir şekilde küresel bir marka haline gelmesi “Siyah Kuğu” olarak nitelendirilen olaylara örnek gösterilmektedir. Bkz. “Dijitalleşme Yolunda Türkiye 2021”

başka bir deyişle ani çıkan, çok çabuk yayılan, beklenmedik bir olay olması sebebiyle zaman almıştır. Dijital dünyanın internet gibi sağladığı kolaylıklardan yararlanırken; verilerin daha masrafsız ve seri bir şekilde toplanmasını sağlayan internete bir kere giriş yaptığımızda internet üzerindeki aktivitelerimizin tamamının işlendiğini, ziyaret ettiğimiz internet sitelerinin kayıt edildiğini, neticede bütün bu verilerin özel hayatlarımızın dijital izleri haline geldiğini ve söz konusu aktivitelerimizle kişisel verileri hukuka aykırı işlenen ve dolayısıyla kişilik hakkı ihlal edilen bireyler olma adayı haline geldiğimizi unutmamak gerekir¹².

Teknolojik gelişmelerin sağladığı özgür internet ortamı ve kişisel verilerin otomatik ve çok hızlı işlenmesini sağlayan imkânların mevcudiyeti, kişisel verilere erişim ile verilerin paylaşımına getirdiği yeni boyut ile her geçen gün kişilik hakkının daha fazla ve yeni yollarla ihlal edilmesine yol açmaktadır. Ancak günümüz hukuk düzeninin, bahsi geçen teknik imkânların kişilerin kişilik hakkını daraltıcı bir etkisi olmasına izin vereceği düşünülemez¹³. Bu sebeple de kişisel verileri koruma yolları kilit bir konu haline gelmiştir. Bu bağlamda kişisel verilere sağlanan koruma temelini; “özel hayatın gizliliği” kapsamında anayasal bir zeminden almakta olup, ceza hukukunda cezai hükümlerle ve özel hukukta da çalışmamızda ayrıntılı olarak ele alacağımız ilgili hükümler ile olmak üzere farklı hukuk disiplinlerinde kişisel verilerin korunması söz konusudur. Bu noktada çalışmamız özel hukuk alanında bir tez çalışması olduğundan anayasa hukukunda kişisel

Raporu, s.11, KMPG (Klynveld Peat Marwick Goerdeler) Türkiye & Türkiye Dijital Platformu, İnternet Erişimi: <https://dijitalturkiyeplatformu.org/dijitallesme-yolunda-turkiye-2021-raporu-yayimlandi-261/> (E.T.: 05.09.2021)

¹² GÜRSEL, 2016, s.36; KÜZECİ, 2020, s.37.

¹³ BAŞALP, Nilgün, *Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2004, s.23.

verilerin korunmasına, ceza hukukunda kişisel verilerin korunmasına ve idari bir Kurum olan Kişisel Verilerin Korunması Kurumuna yalnızca kişisel verilere ilişkin ulusal düzenlemeler başlığı altında kısaca değinilecektir. Aynı zamanda, iş hukukunda kişisel verilerin korunması konusu gibi özel hukukta olmakla beraber alt hukuk disiplinlerinden ve sektörel bazlı korumalardan (telekomünikasyon, elektronik haberleşme vb.) çalışmamız medeni hukuk alanında daha genel bir çalışma olduğundan bahsedilmeyecektir.

Kişisel veriler için genel ve özel korumadan da bahsetmek mümkündür. Genel koruma, temel normlar ile olmakta; özel koruma da koruma ihtiyacının artmasından kaynaklı olarak daha spesifik şekilde doğrudan kişisel verilerin korunmasının ulusal ve uluslararası düzenlemeler ile sağlanmasıdır. Yukarıda belirtilen sınırlar dâhilinde çalışmada kişisel verilere ilişkin hukuki düzenlemeler hakkında bilgi verilecektir. Kişisel verilere ilişkin özel korumayı, kişisel verilerin kişilik hakkı bakımından korunması şeklindeki genel koruma tamamlamaktadır.

Aktarıldığı gibi dijital dünya, kişileri kişisel verilerine ilişkin haksız saldırılara çok açık hale getirmekte olup dijitalleşme, teknoloji, internet ve sağladıkları hız ile kolaylık kişilik hakkı ihlallerine yeni bir boyut getirmiştir. Çalışmamızda kişilik hakkı bağlamında kişisel verileri koruma yolları aktarılırken kişiliğe haksız saldırı hallerinden doğan koruma yolları aktarılacaktır. Diğer durumlardan doğan hukuki çareler çalışmamızın kapsamı dışındadır.

Bu çerçevede çalışmamızın birinci kısmında genel olarak kişisel veriler ve kişilik hakkı, ikinci kısmında kişilik hakkı bağlamında kişisel verilerin korunması hakkı, üçüncü kısmında kişisel verilerin korunmasına ilişkin hukuksal düzenlemeler ve dördüncü kısmında da kişilik hakkı bağlamında kişisel verileri koruma yolları aktarılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK KİŞİSEL VERİLER VE KİŞİLİK HAKKI

I. Genel Olarak Kişisel Veriler

A. Kişisel Verilere İlişkin Tarihçe

Kişisel verilerin korunması meselesi her ne kadar verilerin elektronik ortamda otomatik işlenmeye başlaması ve yetkisiz işleme sonucu hak ihlalleri söz konusu olduğunda gündeme gelmiş olsa da, aslında bireyin kişisel verilerinin gizli tutulması ve paylaşılmaması günümüzden 2500 yıl öncesine kadar uzanmaktadır. Özellikle bazı meslek gruplarının sır saklama yükümlülüğü çerçevesinde süregelen verilerin korunmasına M.Ö.5. yüzyıldan beri geçerli olan “Hipokrat Yemini” örnek verilebilir ve yemin, hekimin “görüp işittiklerini bir sır olarak saklayacağı ve kimseye açmayacağı” cümlesi ile bitmektedir¹⁴. Yine 13.yüzyılın sonlarında Avrupa’da bugünkü anlamıyla doğmaya başlayan avukatlık mesleği için de Roma’da davaya başlamadan avukatlar doğruluk yemini etmekte ve bu yemin, müvekkilinin haklarını eksiksiz savunmak unsurunu da içermektedir¹⁵. Yargıtay’a göre; müvekkili ile avukat arasındaki sözleşme ilişkisi, güven ve sadakat ilkesine bağlı olup müvekkilin avukata her zaman güvenebilmesi ve sırrını saklayacağından emin olabilmesi gereklidir. Ayrıca avukatın sır saklama yükümlülüğü yalnızca özel hayatın gizliliğinden kaynaklı değil, aynı zamanda

¹⁴ ŞİMŞEK, 2008, s.5.

¹⁵ GÜNER, Orhan Seyfi, “Avukatlık Mesleğinin Tarihçesi”,

Genç Hukukçular Hukuk Okumaları Birikimler 1, İstanbul, 2003, s.487, İnternet Erişimi:

<http://genchukukcular.org/pdfs/birikimler1.pdf> (E.T.: 27.11.2021)

yerine getirilen kamu hizmetinin içerik ve niteliğinin de gereğidir¹⁶. Kilisede günah çıkartan kişilerinin sırlarını saklayan din adamları, memurların devlete sadakati kapsamında gizliliğe riayeti ve sır saklaması, müfettiş, yeminli denetçiler, bağımsız denetçi, hesap uzmanı gibi ticari sırları bilen kişilerin bu sırları saklaması, bankacıların bankalara ve müşterilere ait sırları saklaması meslek etiği ve/veya kamu hizmeti gereği kişisel verilerin korunmasının diğer örnekleri olarak gösterilmektedir¹⁷.

Toplumsal değişim ve gelişmeler, farklı coğrafyalarda bulunan ve birbirinden habersiz yaşayan bireyleri daha çok bir araya getirmiştir. Bu toplumsal değişimlerden biri de tarihte dönüm noktası olarak kabul edilen 18.yüzyıl Sanayi Devrimi olup tarıma dayalı geleneksel toplum, sanayi toplumu haline gelmiş; önce Avrupa’da olmak üzere insanların yaşamlarında kitlesel olarak değişiklikler olmuş, binlerce insan fabrikalar ve diğer iş imkânı buldukları yerlerin bulunduğu merkezlere akın etmiş, kalabalıklarla gittikçe büyüyen şehirler oluşmuştur¹⁸. 1960’lı yıllarda, Kanadalı yazar Marshall **MCLUHAN** da “küresel köy” kavramını ortaya atarak; küreselleşmenin etkisi ve elektronik iletişimin de yaygınlaşması ile dünyanın global bir köy haline geleceğini ileri sürmüştür. Radyo, televizyon ve telefon ile dünyanın farklı yerlerindeki insanların dünyaya ilişkin haberleri alabilmesi sayesinde “küresel köy” kavramına yaklaşılmış ancak bilgisayar ve ardından internetin kullanılması ve yaygınlaşmasıyla “küresel köy” tam anlamıyla gerçekleşmiştir. **MCLUHAN**, ayrıca; “bir hareket tarzı ya da eylemin getirilerini önceden bilmemiz

¹⁶ **ŞEN**, Ersan, “*İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi İçtihadında Avukatın Sır Saklama Yükümlülüğünden Kaynaklanan İmtiyazlar*”,

Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2018, S.138, s.10-11, İnternet Erişimi: <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/Dergi/Dergi138/44/> (E.T.: 27.11.2021)

¹⁷ **ŞİMŞEK**, 2008, s.6.

¹⁸ **KÜZECİ**, 2020, s.22.

gerektiğini çünkü sonuçların hiç gecikmeden tecrübe edileceğini, bir sonraki iletişim aracının (internet) insan bilincinin bir uzantısını oluşturacağını, televizyonu da kapsayacağını ve onu bir sanat biçimine dönüştüreceğini, bilgisayarın yeniden kullanıma girerek kitle kütüphanelerini gereksiz kılabileceğini (çevrimiçi veri tabanları, arama motorları ile kitle kütüphanelerine ihtiyacın azalması), satılabilir ve kişiye özel bilginin oluşturulacağını (Endüstri 3.0 teknolojileri ile yapay zekânın kullanılmasıyla verilerin kişiselleştirmesi ve herkese ilgilenebileceği içeriğin göstermesi)” öngörmesi sebebiyle “dijital çağın kâhini” olarak nitelendirilmiştir¹⁹. Gerçekten de, **MCLUHAN**’ın öngördüğü gibi, insanların birbirlerinden uzun süre habersiz yaşaması gibi bir durum modern teknolojilerle artık söz konusu değildir ve özellikle internet ile birlikte bireyler birbirlerinden ne kadar uzak olursa olsunlar aralarındaki bilgi alışverişi çok daha kolay ve hızlı hale gelmiştir²⁰. 1973 yılında ise Amerikalı sosyolog Daniel **BELL**, “sanayi sonrası toplum” ifadesini kullanmıştır. **BELL**’e göre, toplumlar üç aşamadan geçer ve bunlar; kaynağı toprak olan sanayi öncesi toplum, kaynağı makine olan sanayi toplumu ve kaynağı bilgi olan sanayi sonrası toplumdur. **BELL**, sanayi sonrası toplumu; ne kas ne de enerjinin önemli olduğu, asıl önemli olanın enformasyon olduğu bilgiye dayalı bir hizmet toplumu olarak açıklamıştır²¹. Amerikalı yazar Alvin **TOFFLER** de, 1980 yılında

¹⁹ **ATALAY**, Gül Esra, “*Dijital Çağda Marshall McLuhan’ı Yeniden Düşünmek: Bir Uzantı ve Ampütasyon olarak Yeni Medya Teknolojileri*”,

Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Dergisi, 2018, C.4, S.6, s.33-34, İnternet Erişimi:https://www.researchgate.net/publication/326711516_Dijital_Cagda_Marshall_McLuhan'i_Yeniden_Dusunmek_Bir_Uzanti_ve_Amputasyon_olarak_Yeni_Medya_Te_knolojileri/link/5bab79c592851ca9ed262b45/download (E.T.: 11.12.2022)

²⁰ **GÜRSEL**, 2016, s.35.

²¹ **BARAN**, Aylin Görgün, “*Sanayi Sonrası Enformasyon Toplumu Üzerine Tartışmalar*”,

“Üçüncü dalga” adlı kitabında aynı toplum aşamalarından bahsetmiş ve her dalga ile bir önceki toplumun geride bırakıldığını belirterek sanayi sonrası toplumu da “üçüncü dalga toplumu” olarak nitelendirmiştir. Japon toplumbilimci Yoneji **MASUDA** da, 1990 yılında, sanayi toplumunda temel dinamiğin maddi üretim olduğunu, enformasyon toplumunda ise temel dinamiğin enformatik üretim olduğunu ileri sürmüştür²².

Sanayi öncesi toplumdan sonra, sanayi toplumu ve enformasyon toplumu süreçleri içerisinde modern devletin; vatandaşları ya da diğer bireyler hakkında bilgi edinmesi giderek daha kolay hale gelmiştir. Devlet aygıtı; ülke topraklarını düzenlemek, toprakları üzerinde geçerli olacak kuralları koymak, bu kurallara uyulmasını sağlamak, kamu düzenini oluşturmak, gücünü arttırmak vb. amaçlarla bilgiye her zaman ihtiyaç duymuş ve yurttaşlarının bilgilerini de toplamış, kayıt etmiştir²³. İnsan eliyle toplanan ve kayıt altına alınan verilerden otomatik veri işlemeye geçildiği yıllarda bu durumun bireysel özgürlükler üzerine negatif etkisi ile ilgili olarak artan kaygılar sonucu ilk veri koruma yasaları, 1970’li yıllardan itibaren kabul edilmeye başlanmıştır. Zira hem yurttaşlar hem de politikacılar, George **ORWELL**’ın 1984 isimli romanında kurguladığı karanlık sistemin oluşacağından korku duymuş, hayatları her yönden şeffaf hale gelen

Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 1992, C.9, S.1-2, s.57-59, İnternet Erişimi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/607072> (E.T.: 11.12.2022)

²² **AKTAŞ**, Celalettin, “*Enformasyon Toplumu Bağlamında Türkiye*”,

Selçuk İletişim Dergisi, 2007, C.4, S.4, s.182, İnternet Erişimi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/177951#:~:text=Japon%20Toplum%2D%20bilimci%20Yoneji%20Masuda,toplumsal%20yap%C4%B1%20oldu%C4%9Funu%20ileri%20s%C3%BCr%C3%BCr> (E.T.:11.12.2022)

²³ **AKGÜL**, Aydın, *Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması*, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2016, s.33.

bireyler olarak özgürlüklerini kaybetmek ve her yerden izleyip gözetleyen bir “büyük birader”e maruz kalmak istememişlerdir. 1960’lı yıllarda bilgisayar; günümüze göre daha yavaş işleyen, daha büyük, daha az kullanışlı ve daha az fonksiyonlu olmasına rağmen o dönem için devletleri bir adım öne geçiren nitelikte ve oldukça maliyetliydi. Bu sebeplerle başlarda askeri alanda kullanılan, henüz yaygın kullanılmayan bilgisayarlar merkezi güç olan devletlerin elinde olup hem devletler arasında bir güç alanı oluşturmaya başlamış hem de otomatik veri işlemeye de geçilmesiyle birlikte devlet ile birey arasında bir asimetrik güç ilişkisi²⁴ oluşturmuştur. Bireyin maruz kaldığı gözetim; “bir veya birden

²⁴ Tarafların eşit konumda olmadığı veya taraflardan birinin diğeri üzerinde etkili olduğu durumlarda kişisel veriyi işleyecek taraf ile ilgili kişi arasında güç dengesizliği olup olmadığına bakılması gerekir. Buradaki asimetrik güç ilişkisi, ilgili kişinin açık rızasına başvurulmayan bir sözleşme sırasında söz konusu olduğu gibi ilgili kişinin verilerinin işlenmesine onay vermemesi durumunda bir zarar göreceğinden çekinmesinden ya da aslında kişisel verisinin işlenmesinin söz konusu sözleşmenin uygulanmasında gerekli olmadığı halde sözleşmeye konu hizmetten yararlanamayacağı endişesi ile açık rıza görünümünde olmakla birlikte esasen zorla verilmiş bir rıza durumunda da söz konusu olabilir. Bu durumda kural olarak açık rıza aranıyor olsa da asimetrik güç ilişkisi sebebiyle açık rızanın varlığını kabul edebilmek için açık rızanın özgür iradeyi yansıtması gerekir. Bu husus yalnızca devlet ile birey arasında değil; özel hukuk kişileri arasında ve sözleşmesel ilişkilerde de önemli olabilir. Örneğin; sosyal medya uygulamasında kişinin verilerinin “arkadaşının arkadaşları” tarafından erişilmemesi için bir kutuya tıklama yoluyla bu ayarı değiştirmemesi, pasif kalması ya da bir işlem yapmaması açık rıza gösterdiği anlamına gelmemektedir. Bkz. **ATASOY**, Kemal, “*Kişilik Hakkı Kapsamında Sosyal Medyada Kişisel Verilerin Korunması ve Veri Sahibinin Rızası*”,

fazla kişinin davranışlarının, hareketlerinin ve iletişimin sistemli bir şekilde oluşturulması ve izlenmesi”dir²⁵. Gözetim, günümüzde yeni teknolojilerle birlikte elektronik gözetim haline gelmiş olup bu yeni gözetimin ayrıksı özellikleri; görünmez ya da görünürlüğü düşük olması, irade dışı olması, emek değil sermaye yoğunluğuna dayalı olması, merkezileşmiş ancak kişisel bir denetleme olması, belirli bireylerin değil herkesin şüpheli varsayımı, daha yoğun ve yaygın oluşu olarak sayılmaktadır²⁶.

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2016, C.22, S.3, s.290-291.

²⁵ **KORKMAZ**, İbrahim, *Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Kapsamında Korunması*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2019, s.67; **DÜLGER**, 2020, s.67; **KÜZECİ**, 2020, s.20.

²⁶ **KÜZECİ**, a.g.e., s.43., Amerikan yargı sisteminde görülen Daniel David Rigmaiden-Amerika Birleşik Devletleri davasında; daha önce posta yoluyla ve elektronik yolla vergi dolandırıcılığı, kimlik hırsızlığı, devleti dolandırmak gibi birçok farklı suçtan hüküm giymiş olan Rigmaiden’in devletin ilgili mercilerinin kendisini yakalamak için kullandığı teknolojiyi kullanmak için hâkimden gerekli izinleri almadığı yönündeki iddiaları tartışılmıştır. Rigmaiden; bir tür kablosuz internet işlevi gören “Aircard”ının bağlandığı baz istasyonunun “Aircard” hizmetini sunan Verizon Communications Inc. isimli telekomünikasyon şirketinden öğrenilmesinden sonra “Stringray” isimli bir takip ve izleme cihazı ile bir dedektiflik teknolojisinin kullanıldığını, bu cihazın baz istasyonunun civarında araç içerisinde çalıştırılarak sadece kendisinin değil, çevredeki tüm vatandaşların cihazlarının baz istasyonu yerine devletin bu cihazına bağlanmasının sağlandığını, kendisinin bulunmaya çalışıldığını ancak bu sırada araştırmanın amacından bağımsız olarak diğer vatandaşların da kimlik, konum vb. verilerine erişilmiş olduğunu, ancak arama izninde sadece “baz istasyonu verisi ve diğer araştırma teknikleri” ibaresinin kullanıldığını, hukuka aykırı ve usulsüz bir şekilde “gözetim” in söz konusu olduğunu

Bu endişelere günümüzde **DETERMANN**'ın “küçük biraderler” dediği “kötüye kullanılacak veri ve veri tabanlarını kendi ticari amaçlarıyla oluşturan özel şirketler” de eklenmiştir²⁷. Bu sebeple bugün kişisel verilerin elde edilmeye çalışılmasının; basitçe insani bir merak dürtüsüyle bir kişi hakkında bilgi edinme çabası ile ya da devletlerin bürokratik amaçlı ya da disiplin, kontrol, güvenlik amaçlı gözetim yapmasıyla açıklanamayacağı ortadadır. Artık elektronik bir gözetim ve bunun karşısında şeffaflaşmış bir birey²⁸ bulunmakta olup bu gözetimin diğer tarafında sadece devlet değil, daha fazla endişe ve güvensizlik uyandıran küçük biraderler, başka bir deyişle ekonomik çıkarları doğrultusunda ilerleyen özel şirketler bulunmaktadır. Bu şirketlerin ücretsiz sundukları hizmetlerinde bile aradaki sözleşme ivazsız olmayıp; ivazın mal ve hizmetin

iddia etmiştir. Dava sonucunda 05.08.2013 tarihli kararda, hâkim tarafından sanığın kanıtların geçersiz sayılması talebi reddedilse de arama emrinin arama için yeterince kapsamlı olduğu ancak devlet yetkililerinin arama iznini alırken araştırma yöntemini daha net açıklayabileceği ifade edilmiştir. Güvenlik ve özel hayatın gizliliği arasındaki hassas denge ile ilgili olan bu dava, vatandaşların kullanıldığından haberdar dahi olmadığı bir gözetim teknolojisinden haberdar olmasına vesile olması bakımından önemli bulunarak basında da yerini almıştır. İnternet Erişimi:

<https://casetext.com/case/united-states-v-rigmaiden-7>,

<https://www.wsj.com/articles/SB10001424053111904194604576583112723197574>

(E.T.: 12.12.2022)

²⁷ **DETERMANN**, Lothar, *Kişisel Verilerin Korunması Uygulama Kılavuzu*, Çev. Hilal **TEMEL**, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s.XX.

²⁸ Söz konusu kavram için bkz. **KÜZECİ**, 2020, s.44-47.

reklamı değilse bile hizmeti sunanın tanınırlığını, şöhretini arttırmak olduğu²⁹, bu da değilse ürün olarak bizzat bireyin kendisi olduğu belirtilmektedir.

Bugün anladığımız manada kişisel verilerin işlenmesi ve korunması gerekliliğinin tam olarak ne zaman ortaya çıktığına bakılacak olursa, enformasyon teknolojisindeki gelişmelere daha detaylı bakılması gerekir. Zira veri koruma yasalarının doğuşu, özellikle 1950’lerde bilgisayar çağının doğuşundan itibaren enformasyon teknolojisindeki gelişmeleri dikkate almadan doğru şekilde açıklanamayacaktır³⁰. Enformasyon teknolojisinin gelişimi; 1952 yılında IBM 701³¹ isimli makine modeli ile elektronik veri işlemenin başlamasından 1983’te ilk veri bankalarının ortaya çıkışına, o tarihten 1990’lara ve 1990’lardan günümüze kadar olan süreci kapsamakta ve tüm bu teknik gelişmeler kümülatif olarak “Bilişim Çağı”na doğru yol alınmasına sebep olmuştur. Elektronik veri işleme denildiğinde en temel örnek olarak; sigorta şirketleri ve bankalar gibi geniş bir müşteri ağına, ilgili hizmetlerin yerine getirilmesi için çok geniş veri yığına, veri işleme potansiyeline sahip ve çok sayıda işlemin yapılmasına yönelik taleplerin karşılanabilmesi için buna imkân veren elektronik sistemlere ihtiyaç duyan

²⁹ **OĞUZ**, Habip, “*Elektronik Ortamda Kişisel Verilerin Korunması, Bazı Ülke Uygulamaları ve Ülkemizdeki Durum*”,

Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 2014, S.3, C.1., s.25-36.

³⁰ **BYGRAVE**, Lee A., *Data Protection Law Approaching its Rationale, Logic and Limits*, New York, Kluwer Law International, 2002, s.93.

³¹ “Geliştirme aşamasında savunma hesaplayıcı” olarak bilinen IBM (International Business Machines: Uluslararası İş Makineleri) 701: Elektronik Veri İşleme Makinesi, IBM’in ilk ticari bilimsel bilgisayarı ve 29 Nisan 1952’de kamuoyuna duyurulan ilk seri üretim ana bilgisayarıydı. İnternet Erişimi: https://en.wikipedia.org/wiki/IBM_701

(E.T.: 29.11.2021)

kuruluşların veri işlemesi gösterilebilir. Bu kuruluşların hizmetlerini yerine getirmesi için birçok işlemci aracılığıyla işlemlerin gerçekleşmesi için taleplerin toplandığı bir ana işlemcinin varlığı ve hesap sahiplerinin ya da müşterilerin talimatlarının iletildiği bu ana işlemcinin talimatları eşzamanlı gerçekleştirmesi söz konusudur³². Tabii ki, ilk ortaya çıktığında elektronik veri işleme sistemleri ve 1983 yılında geliştirilen veri bankaları ile bunların günümüzde geldiği nokta ile potansiyellerinin farkı teknolojinin gelişim boyutunu göstermektedir. Bu sebeple kişisel verilerin korunması hukuku da teknolojideki gelişim hızından doğrudan etkilenen dinamik bir alandır.

B. Kişisel Veriler Kavramı ve Unsurları

Kişisel veri “doğrudan ya da dolaylı bir şekilde gerçek kişiyle ilişkili olabilen her türlü bilgi”dir³³. KVKK’nın³⁴ 3.maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde kişisel veri; *“kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi”* şeklinde tanımlanmıştır. Bu çerçevede kişisel veriyi oluşturan unsurlara bakacak olursak;

1. Bilgi

Bilgi terimi, belirli bir amaçlar grubu için bir dizi fenomeni tasvir eden (bize hakkında bilgi veren) bir insani, bilişsel ürünü ifade eder. Bu, çok karmaşık, çok katmanlı bir kavramın basitleştirilmiş tanımıdır³⁵.

³² BAŞALP, 2004, s.23.

³³ BAŞALP, a.g.e., s.33.

³⁴ 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, 07.04.2016 tarihli ve 29677 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

³⁵ BYGRAVE, 2002, s.20.

2. Gerçek Kişi

Kişi kavramı; “haklardan yararlanan, hak sahibi olan varlık” anlamında olup hem gerçek hem tüzelkişileri kapsamaktadır. Gerçek kişi ise biyolojik bir varlık olarak insanı ifade eder ve tarihte hak süjesi olma özelliği kölelik kurumu ya da sınıflar arası ayrım sebebiyle bütün insanlara tanınmasa da günümüzde bu anlayış terk edilmiştir³⁶. Nitekim TMK 8.maddesinde “her insanın” hak ehliyeti olduğu belirtilmiştir. Bu sebeple gerekli bir başka unsur, gerçek kişidir³⁷.

3. Bilginin Gerçek Kişiye İlişkin Olması

Bir verinin eşyaya ilişkin olması ile gerçek kişiye ilişkin olması arasındaki ayrım her zaman net değildir. Örneğin “nesnelerin interneti”nde elde edilen bilginin ilk aşamada eşyaya ilişkin olduğu düşünülmüş ise de günümüzde bunun doğru olmadığı görülmüştür³⁸. Bu sebeple bilginin “veri sorumlusu ya da üçüncü kişinin amacından, ilgili

³⁶ **ÖZTAN/ Bilge, GÜRPINAR, Damla, Medeni Hukukun Temel Kavramları**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2022, s.233-234; **YILMAZ, Süleyman/ YILDIRIM, Abdülkerim, Medeni Hukuk I**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2022, s.107.

³⁷ **DÜLGER**, 2020, s.171; **YILMAZ/ ÇAVUŞOĞLU**, 2022, s.39-40.

³⁸ Nesnelerin interneti; “insan hayatını kolaylaştırmak için sensörü olan her çeşit nesnenin İnternet’e bağlanarak birbirleri ile haberleşmesi” anlamına gelmektedir. Bkz. **BOZKURT YÜKSEL**, Armağan Ebru, “*Nesnelerin İnternetinin Hukuki Yönden İncelenmesi*”,

Dokuz Eylül Hukuk Fakültesi Dergisi, 2015, C.17, S.2, s.115-131; Örneğin, “Akıllı bir eve cep telefonu ile bağlanılabildiği durumda kötünietli bir kişinin, merkezi ısıtma sistemini ev sahibinin evde olmadığı zamanı anlamak ya da kredi kartı vb. bilgilerinin bulunduğu cep telefonuna ulaşmak amacıyla kullanması mümkündür.” ya da “Tüketicinin satın aldığı nesne, İnternet’e bağlanarak sensörü sayesinde topladığı kişisel verileri

kişiy e etkiden bağımsız olarak bir kiş i hakkında bilgi” anlamına gelen içerik unsurunu, “bilginin kiş i hakkında karar verme, bir kanaate varma, kiş i hakkında muamele ya da ilgili kiş iyi yönlendirmesi” anlamına gelen amaç unsurunu ve “bilginin ilgili kiş inin hak ve menfaatlerine etki edebilecek nitelikte olması” anlamına gelen sonuç unsurunu sağılaması gerekir³⁹.

4. Bilginin Belirli ya da Belirlenebilir olması

Belirli bilgi, “isim, kimlik numarası gibi bireyin kimliğini doğrudan ortaya çıkaran bilgi”dir. Bilgi anonim ise yani belirsiz bir kiş iye ait ise kiş isel veri olarak nitelendirilemez. Belirlenebilir bilgi ise; “doğrudan kiş iyi ortaya çıkarmasa da, bazı ek bilgiler ile birleşt iğinde kiş inin belirli hale gelmesini sağılayan bilgiler”dir. Örneğ in, kiş inin; doğ um tarihi, doğ um yeri, anne ve baba adı bilinerek ismine ulaş ılabilir⁴⁰. Buradan hareketle söylenebilir ki veri koruma hukuku bakımından kiş isel veriler birbirine düzey olarak eş ittir, bunun sebebi de; nispeten daha önemsiz gibi görünen bir kiş isel verinin bağıka verilerle bağılantılandırılarak kiş inin kimliğı ya da özel hayatı hakkında bilgi verebilmesidir⁴¹.

satıcıya iletiyorsa ve satış sözleşmesinde veya o nesneyi kullanmak için indirilen uygulamaya ilişkin sözleşmede kiş isel verilerin satıcı tarafından istenilen şekilde kullanılabileceğı ve buna tüketicinin itiraz edemeyeceğı yönünde hüküm varsa bu hüküm haksız şart teşkil edebilir.”

³⁹ ÇEKİN, 2020, s.44.

⁴⁰ AKGÜL, 2016, s.16-17.

⁴¹ YILMAZ, Berrak, *Türk Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kiş isel Verilerin Korunması*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2022, s.67.

Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün⁴² tanımları içeren 4.maddesinin gerekçesine göre; veri sorumlusunun tek başına elde ettiği bilgilerle veri sahibini tespit edebilmesi şart değildir, başka bir deyişle herhangi bir üçüncü kişinin elinde bulunan bilgi ile birleştiğinde veri sahibi ile bağlantılandırılabilirse belirlenebilirlik unsuru gerçekleşmiştir⁴³.

Yargıtay, kararında bu hususu şu şekilde örneklendirmiştir: “...verilerin; kişinin fiziksel, ekonomik, kültürel, sosyal veya psikolojik kimliğini ifade eden somut bir içerik taşıması veya kimlik, vergi, sigorta numarası gibi herhangi bir kayıtla ilişkilendirilmesi sonucunda kişinin belirlenmesini sağlayan tüm halleri kapsar. İsim, telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, genetik bilgiler gibi veriler dolaylı da olsa kişiyi belirlenebilir kılabilme özellikleri nedeniyle kişisel verilerdir.”⁴⁴

C. Kişisel Verilerin İşlenmesinde Bazı Önemli Kavramlar

1. Kişisel Verilerin İşlenmesi

KVKK'nın 4.maddesinin birinci fıkrasının (e) bendine göre, kişisel verilerin işlenmesi; “Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi” ifade etmektedir.

⁴² Tüzük hakkında bilgi için bkz. s.88 vd.

⁴³ ÇEKİN, 2020, s.45.

⁴⁴ YCGK., E. 2012/12-1510, K. 2014/331, T. 17.06.2014.

Kanun'da tanım oldukça geniş tutularak veri sorumlularının kişisel verileri devretmesi ya da aktarması gibi durumlarda da sorumluluktan kurtulamayacağı görülmektedir. Kanun'un konu ve yer bakımından uygulama alanı içerisinde kaldığı sürece verinin sadece elde edilmesi durumunda değil; ömrü süresince koruma mekanizması devam edecektir. Başka bir deyişle verinin; veri sorumlusu devredene kadar, devredildikten sonra da devralan kişinin yeni veri sorumlusu olması yoluyla verinin ömrü süresince korunması söz konusudur. Bununla beraber “engellenmesi gibi...” ifadesi ile söz konusu eylemlerin sınırlı sayıda tutulmadığı görülmektedir⁴⁵.

Veri kayıt sistemi, KVKK'nın 3.maddesinde “*kişisel verilerin belirli kriterlere göre yapılandırılarak işlendiği kayıt sistemi*” olarak tanımlanmaktadır. Yukarıda yer verilen kişisel verilerin işlenmesi tanımının da “*kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla*” ifadesi ile başladığı görülmektedir. Tamamen veya kısmen otomatik olmayan veriler, yani elle işlenen kişisel veriler, ancak “belirlenmiş bir kriter gere” (örneğin; alfabetik, kategorilerine göre) bir kayıt sistemine dâhil edilirlse 6698 sayılı Kanun kapsamına girerler. Bu sebeple sayılan yollardan birine girmeyen kişisel veriler bakımından bir zarar doğması halinde genel sorumluluk hukuku kurallarına göre bu zararın tazmini talep edilebilir⁴⁶.

⁴⁵ ÇEKİN, 2020, s.49-53; BADUR, Emel/ KURT KONCA Nesibe, “*Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı İşlenmesinden Doğan Zararların Tazmini ve Görevli Mahkeme*”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2022, C.13, S.2, s.479, İnternet Erişimi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2585121> (E.T.: 17.12.2022)

⁴⁶ BADUR/ KURT KONCA, a.g.m., s.479.

2. Veri Sorumlusu

DETERMANN, veri koruma hukukunda veri koruma kurumlarına ve görevlilerine “muhafızlar”, veri sorumlusu ve veri işleyene de “inceleme altındakiler” demektedir⁴⁷.

Kişilerin kişisel verilerinin korunması hakkının ihlali ve bu ihlal sonucunda doğan zarar; idari, cezai ve hukuki sorumluluk doğurduğundan doğan sorumluluk türüne göre sorumluluk sūjeleri farklılaşır. Örneğin, sorumlu kamu otoritesinin veri sorumlusu olması durumunda sorumluluk sūjesi idare olur ya da veri sorumlusu özel bir şirketse bu durumda özel hukuk tüzelkişisidir. Ancak genel manada sorumluluk sūjeleri, veri işleyen ve veri sorumlusudur.

KVKK’nın 3.maddesine göre veri sorumlusu; kişisel verilerin işleme amaçlarını ve araçlarını belirleyen ve aynı zamanda, veri kayıt sisteminin kurulması ve yönetilmesi konusunda sorumlu kişidir. Gerçek veya tüzelkişi olabilir.

Veri işleyenin yaptığı işleme faaliyeti daha ziyade teknik bir iş olup ana karar alıcı veri sorumlusudur. Verilerin işlenmesindeki amacı (neden) ve yöntemi (nasıl) belirleyen taraftır⁴⁸. Veri sorumlusu hizmet ya da danışmanlık alsa da veri üzerinde kontrolü devam etmektedir⁴⁹.

3. Veri İşleyen

KVKK’nın 3.maddesinde veri işleyen; veri sorumlusundan yetki alan ve buna dayanarak veri sorumlusu adına veri işleyen kişidir. Gerçek veya tüzelkişi olabilir.

⁴⁷ **DETERMANN**, 2021, s.XXXI.

⁴⁸ **DÜLGER**, 2020, s.189-190; **BADUR/ KURT KONCA**, 2022, s.480; **ÇELİKEL**, 2022, s.84.

⁴⁹ **DÜLGER**, a.g.e., s.192; **YILMAZ/ ÇAVUŞOĞLU**, 2022, s.52.

Veri sorumlusu, bir kişisel veri işleme sözleşmesi ile kişisel verileri işlemesi için bir veri işleyenle çalışabilir. GVKT'nin 28.maddesinde, veri sorumlusunun veri işleyen ile yaptığı söz konusu sözleşme ana unsurlarıyla düzenlenmiştir. Veri işleyenin, veri sorumlusundan ayrılabilmesi ve veri işleyen olarak nitelendirilebilmesi bakımından “veri sorumlusunun işletmesi, kuruluşu veya organizasyonunun dışında bir kişi olması” gerekmektedir⁵⁰.

Veri işleyenler, çeşitli ülkelerin ulusal metinlerinde ya da uluslararası metinlerde “temsilciler” ya da “veri sorumlusunun hizmet sağlayıcısı” olarak yer alabilmektedir. Bu şekilde yer almasının sebebi; veri işleyenlerin yaptığına basit anlamıyla veri sorumlusunun talimatlarına uyarak onun belirlediği amaçlara yönelik olarak verileri güvenle saklamak olarak görülmesidir. Ancak; veri işleme faaliyeti sebebiyle bir zarar ortaya çıktığında veri işleyen, tüm sorumluluğu veri sorumlusuna atamayacaktır, KVKK'da yer alan yükümlülüklerini yerine getirmek durumundadır. Veri sorumlusunun verdiği yetkiyi aşan veya veri işlemenin amaç ve araçlarını belirlemek için görevlendirilen veri işleyen, veri işleyenden ziyade “ortak veri sorumlusu” olarak değerlendirilir⁵¹. “Ortak veri sorumlusu” kavramı, ulusal mevzuatta olmasa da mehzaz kanunlarda yer almaktadır⁵².

⁵⁰ **BADUR/ KURT KONCA**, 2022, s.480; “Üçüncü kişi”, “yetkilendirilen kişi”, “veri sorumlusu temsilcisi”, “irtibat kişisi”, “ilgili kullanıcı”, “alıcı grubu” kavramları için bkz. **ÇELİKEL**, 2022, s.87-91.

⁵¹ **DÜLGER**, 2020, s.196-200; **ÇELİKEL**, a.g.e., s.85-86.

⁵² Ortak veri sorumlusu hakkında ABAD'ın Wirtschaftsakademie ve Facebook, Yehova Şahitleri, Fashion ID ve Facebook kararları için bkz. **YILMAZ/ ÇAVUŞOĞLU**, 2022, s.53-58; **DÜLGER**, a.g.e., s.201-208.

Bazen tek bir şirket yaptığı farklı faaliyetler bakımından duruma göre veri işleyen ya da veri sorumlusu olabilir. Örneğin çalışanlarının puantaj kayıtlarını işlerken veri sorumlusudur ancak iştiraklerine bordrolama hizmeti sunduğunda veri işleyendir⁵³.

4. Rıza

Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin ilkeler arasında işleme için “ilgilinin rızasının gerekliliği”nin de yer aldığı belirtilmişti. Bireyin verilerinin geleceğini belirleyebilmesi bakımından rıza, veri koruma hukukunda en önemli konulardandır.

KVKK’nın 3.maddesine göre; açık rızadan söz edilebilmesi için rızanın “belirli bir konuya ilişkin olması”, “bilgilendirilme sonucu alınması” ve “özgür irade ile açıklanması” gerekmektedir. Bu anlamda ilgilinin açık rızası olduğunun söylenebilmesi için bilgilendirmenin doğru, tüm işleme faaliyeti hakkında yeterince aydınlatıcı ve kapsamlı, özellikle de veri işlemeden önce yapılmış olması lazım gelir. Bununla beraber pek tabii olarak açık rızanın; cebir, hile, tehdit vb. bulunmadan özgür iradeyle açıklanması gerekmektedir. Bununla beraber günümüzde yaygın bir durum olan bildirim ve onay yönteminin mahremiyeti korumakta yetersiz kaldığı, kullanıcıların çoğu zaman ilgili bildirimleri okumadığı, okusa da anlamadığı, aynı hizmeti verenlerden daha fazla mahremiyeti koruyanları araştırıp pazarlık ederek uygun bulduğunu onaylamadığı ifade edilmektedir⁵⁴.

KVKK’nın 5.maddesinin ilk fıkrasında kişisel verilerin işlenmesi için açık rıza şartı öngörülmüştür. Ancak ikinci fıkrada istisnalar sayılmıştır.

AİHS’in 8.maddesi kapsamında da, veri sahibinin rızası dışında özel ve aile yaşamına ilişkin verilerin işlenmemiş olması gerekir. AİHM’nin Lundvall-İsveç

⁵³ DETERMANN, 2021, s.XXXI.

⁵⁴ DÜLGER, 2020, s.27-33, KÜZECİ, 2020, s.268-270.

kararında; veri borcuna ilişkin yargı süreci devam ederken başvurusunun borcunu ödemediğinin kamusal bir sicilde ilan edilmesi, sicile kayıt ve sicil bilgilerinin üçüncü kişilerle paylaşılmasına rızası olmadığından mahkeme tarafından, AİHS 8.maddesinin ihlal edildiğine karar verilmiştir⁵⁵.

GVKT'nin 4.maddesinin on birinci fıkrasında veri sahibinin rızası tanımlanmış ve rızanın şartları da 7.maddede düzenlenmiştir. Rızayı geri çekebilme hakkı, verilerin her biri için ayrı rıza alınması gerekliliği, rızanın varlığını veri sorumlusunun ispatlayabileceği, bilgi toplumu hizmetlerinden yararlanabilmeleri için çocuğun rızası diğer ayrıntılı düzenlemelerdir. AİHM, bir kararında⁵⁶; bir kişinin kişiliğine bağlı olan görüntüsüne ilişkin iznin yayımlanma gününde değil, fotoğrafın çekilme gününde alınması gerektiğine ve çekilme gününde fotoğrafı çekilen bebeğin anne ve babasının, bebeğin görüntüsünü koruma hakkı olduğuna ve çekilmeden önce izin alınması gerekliliği ile AİHS'in 8.maddesinin ihlalinin söz konusu olduğuna hükmetmiştir⁵⁷.

5. Hassas Veri Kavramı

Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin ilkeler arasında hassas verilerin özel olarak korunması ilkesinin de yer aldığı belirtilmelidir. Açıklanması halinde, ortaya çıkarabileceği zararın büyüklüğü ve diğer kişisel verilere göre ayrımcılığa daha çok sebep olabilecek olması, hassas verilerin özel olarak korunması gerektiği anlayışını ortaya çıkarmıştır. Bu sayede ilgili kişinin kamu hizmetlerinden adil bir şekilde yararlanmaya

⁵⁵ YILMAZ, 2022, s.45-46.

⁵⁶ Reklos ve Davourlis - Yunanistan kararı için bkz. İnternet Erişimi: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22002-1734%22%5D%7D> (E.T.: 17.12.2022)

⁵⁷ YILMAZ/ ÇAVUŞOĞLU, 2022, s. 26; YILMAZ, a.g.e., s.61.

devam edebilmesi ve önyargılı yaklaşımların öznesi haline getirilmemesi amaçlanmaktadır⁵⁸.

GVKT'nın 9.maddesinin birinci fıkrasında hassas verilerin işlenmesi yasaklanmış ve ikinci fıkrasında da bu yasağın istisnaları sayılmıştır. 6698 sayılı Kanun'da da hangi hallerde işlenebileceği düzenlenmiş ve buna ilişkin özel bir rejim öngörülmüştür.

KVKK'nın 6.maddesinin birinci fıkrasına göre; *“Kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri özel nitelikli kişisel veridir.”*⁵⁹

Kanun'da sınırlı olarak sayılmış da olsa farklı ülke uygulamalarında; “siyasi partilere veya hareketlere aidiyet, milli köken, engellilik, destek ve sosyal refah yardımları, alkol ve uyuşturucu kullanımı, bağımlılık, e-ticarete satın alma ve mal arama trafiği, WEB tarama geçmişleri” gibi başka bilgi kaynakları da hassas veri olarak görülmektedir⁶⁰.

Veri güvenliği sorunu uluslararası alanda bir tartışma konusu haline geldiğinden hassas veri rejimi ile ilgili Avrupa Konseyi, OECD ve Avrupa Birliği; açıklama gayretleri

⁵⁸ **BULUT**, Metin, *“Özel Bir Hukuksal Koruma ve Veri Kategorisi Alanı: Hassas Kişisel Veriler”*,

Ankara Barosu Dergisi, 2020, C.78, S.3, s.124; **DÜLGER**, 2020, s.180.

⁵⁹ Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 15.05.2012 tarihli ve E. 2011/ 20072, K. 2012/ 12126 sayılı kararının muhalefet şerhinde kişisel verileri genel manada; “yaşam şekline ilişkin”, “ekonomik ve finansal”, “bilişim alanına ilişkin”, “sağlıkla ilgili”, “politik kişisel veriler” şeklinde sınıflandırdığı görülmektedir.

⁶⁰ **BULUT**, 2020, s.111.

ve çeşitli çözüm arayışlarında bulunmuşlardır. Türk hukukunda da toplumun sosyal yapısı gereği tam bir norm aktarımı yapılamayan noktalar olduğu ve düşük kapasiteli bir hassas veri düzeni olmaması adına küresel düzeyde güçlü koruma mekanizması ve araçlarının ulusal hukuka tam olarak transfer edilmesi gerektiği belirtilmektedir⁶¹.

II. Genel Olarak Kişilik Hakkı

A. Kişilik Kavramı

Türk hukukuna göre, kişiler sağ ve tam doğmakla kişilik kazanmaktadır. Hukukta kişi, “haklara ve borçlara sahip olabilen varlık”tır. “Kişilerin ehliyetleri ve kişi olmaları dolayısıyla sahip oldukları maddi ve manevi menfaatleri üzerindeki hakları” kişiliği oluşturur⁶². Kişilik kavramı tanımı itibarıyla ehliyetten daha geniş bir kavram olup kişiliği oluşturan değerleri de kapsamaktadır⁶³.

Kişilik kavramının öğretide kapsam bakımından ikiye ayrıldığı görülmektedir. Dar anlamda kişilik; hak ehliyetini, “haklara ve borçlara sahip olabilme yeteneği”ni ifade etmekte ve kişi kavramına işaret etmektedir. Geniş anlamda kişilik ise hak ehliyeti ile birlikte fiil ehliyetini yani hakları kullanma ehliyetini, şahsi halleri, maddi ve manevi varlığı ve iktisadi varlığı da kapsamaktadır. Başka bir deyişle kişilik kavramının muhtevası, kişi kavramından daha geniştir. Genel olarak kişiliğin içeriğini; kişinin ehliyetleri, kişinin şahsi halleri, maddi varlıkları, manevi varlıkları ve iktisadi varlıkları oluşturur. Şahsi haller (kişisel durumlar); bir kişinin, aile ve toplum içerisindeki

⁶¹ BULUT, a.g.m., s.137-145.

⁶² AKINTÜRK, Turgut/ AKİPEK, Jale/ ATEŞ KARAMAN, Derya, *Medeni Hukuk*, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2022, s.341.

⁶³ AKSOY, Hüseyin Can, *Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakları Yönünden Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara, Çakmak Yayınları, 2010, s.38.

durumuna bağılı olarak hukuk düzeninin belirli sonuçlar bağıladığı nitelikleridir. Kişinin ergin, kısıtlı, evli, dul, bekar olması buna örnektir. Kişinin kişiliğinin maddi varlığı ise sağığı gibi vücut bütünlüğüne ilişkin cismani varlığıdır. Kişinin manevi varlığını; düşünceleri, şeref ve haysiyeti, adı, resmi vb. oluştururken, sır çevresi ve gizlilik alanına ilişkin varlığını ise özel hayat, mahremiyet, gizlilik alanı vb. oluşturur. Kişilik kavramının içeriğinde yer alan iktisadi varlık ise kişilerin iktisadi faaliyetlerde bulunma serbestisi, toplum içerisindeki ticari ve mesleki itibarları ile ticari ve mesleki sırlarından oluşur⁶⁴. Kişiliğı oluşturan bu unsurlar ya da varlıklar, örneğin ilgili kişinin rızası olmaksızın kişisel verilerinin aleni hale getirilmesinin kişinin hem ticari itibarının hem de mahremiyetinin zedelenmesi ile sonuçlanması durumunda olduğu gibi kesin bir ayırım yapmayı güçleştirecek şekilde birbirine girebildiğinden bunların bütün olarak korunması gerekmekte olup dolayısıyla bunlara yapılacak saldırılara karşı bir kül halinde kişilik korunmaktadır.

B. Kişilik Hakkı Kavramı

VELİDEDEOĞLU kişilik hakkını; “Şahsın bedeni, manevi ve fikri varlığının tamlığı üzerindeki haklarıdır” şeklinde tanımlamıştır⁶⁵. Daha genel bir ifadeyle, “kişilerin kişiliğini oluşturan unsurların tamamı üzerinde hukuken korunan menfaatine” kişilik hakkı denir. Dolayısıyla da belirtildiğı gibi kişinin ismi, şeref ve haysiyeti, vücut bütünlüğü, sağığı ile beraber ekonomik, fikri faaliyetlerine, iktisadi varlıklarına ilişkin hakları da topyekûn kişilik hakkı içerisinde olup bu hak kapsamında korunmaktadır⁶⁶.

⁶⁴ **AKINTÜRK/ AKİPEK/ ATEŞ KARAMAN**, 2022, s.342.

⁶⁵ **VELİDEDEOĞLU**, Hıfzı Veldet, *Türk Medeni Hukuku*, İstanbul, Nurgük Matbaası, 1960, C.1-2. s.107.

⁶⁶ **AKINTÜRK/ AKİPEK/ ATEŞ KARAMAN**, 2022, s.342-343.

ÖZTAN da kişilik hakkının “kişinin kişi olması sebebiyle sahip olduğu hak ve fiil ehliyetinin yanında kişinin hayatı, sağlığı, bedeni bütünlüğü, şeref ve haysiyeti, itibarı, sırları, adı ve diğer değerleri üzerindeki haklarının hepsini kapsadığını” ifade etmektedir⁶⁷. **SEROZAN** ise kişilik hakkı için; “kişinin kişiliğini oluşturan, kendisini insan kılan maddi ve manevi tüm değerlere, özel olarak, yaşamına, beden bütünlüğüne, sağlığına, onuruna, saygınlığına, özel yaşamının gizliliğine, sözüne, resmine, adına, eserine, özgürlüğüne, bu arada ekonomik hareket serbestliğine ilişkin hakkı” şeklinde daha detaylı bir tanım yapmaktadır⁶⁸. Bütün bu tanımlardan hareketle söylenebilir ki, öğretilerde kişiliğin içeriğinde yapılan ayrımlar göz önüne alınarak, kişilik hakkı; “kişilerin maddi, manevi varlık ve bütünlükleri, sırları ve gizlilik alanı ile iktisadi varlıkları üzerinde sahip oldukları mutlak hakları” ifade etmektedir.

Doğal hukuk etkisiyle oluşan görüş çerçevesinde Roma hukukundan beri kişilik hakkı olarak kişinin maddi ve manevi varlıklarının korunmasını sağlayan bir konsepte ihtiyaç duyulmamıştır. İsviçre Medeni Kanunu gibi kişilik hakkını düzenleyen medeni kanunların kabulünden sonra, 19.yüzyılın ikinci yarısında, kişilik hakkının sınırı ve çerçevesinde doktrinde farklı görüşler oluşmaya başlamıştır. **KOHLER** ve **GIERKE** gibi Alman hukukçuların ise kişilik hakkını oldukça geniş tanımladıkları görülmüştür. Örneğin **KOHLER**; “Ferdin kendi şahsiyeti üzerindeki hakkı, yahut kişilik hakkı her hukuk nizamının hareket başlangıcı olmalıdır; zira her hakkın bir hak sahibine ihtiyacı vardır ve hak sahibi kimse, kişiliğe haiz varlık sıfatıyla, hukuki himayeye mazhar olmalıdır.” şeklindeki değerlendirmesi ile kişilik hakkının sadece medeni hukukta değil kamu hukukunda ve usul hukukunda da söz konusu olabileceğini belirtmiştir. Ancak

⁶⁷ Bkz. **ÖZTAN/ GÜRPINAR**, 2022, s.287-288.

⁶⁸ **SEROZAN**, Rona, “*Kişilik Hakkının Korunmasıyla İlgili Bazı Düşünceler*”, İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, 1977, C.11, S.14, s.93.

VELİDEDEOĞLU'nun da ifade ettiği gibi kişilik hakkının sınırı ve çerçevesi hukukta bu kadar geniş tutulursa kişiliğe dâhil olmayan bir hak tasavvur etmek mümkün olmayacak ve bütün özel hukuk birkaç prensip ve madde ile şahsiyetin korunması hükümleri altında bir hukuk düzenine indirgenmiş olacaktır.⁶⁹

Netice itibariyle, kişilik hakkının hukuki mahiyeti; “mameleki değeri olmaması” ve bunun sonucu olarak “kişiye kişi olması sebebiyle tanındığından bu haklar için hususi bir kazanma sebebine ihtiyaç olmaması (genellik)” , “mutlak haklar olması” ve “bunun sonucu olarak herkese karşı ileri sürülebilmesi”, “kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar olması ve bunun sonucu olarak da miras yoluyla intikal edememesi”, “kural olarak devredilemez, haczolunamaz, iflas masasına giremez olması” ile “bu haklardan vazgeçilememesidir”⁷⁰.

Doktrinde tartışılmış olsa da, günümüzde Türk hukuku ve İsviçre hukuku bakımından genel bir kişilik hakkının olduğu hususu tartışmalı değildir. Tek bir kişilik mevcut olduğuna göre kişiliğin korunması bakımından genel mahiyette bir kişilik hakkı vardır⁷¹.

⁶⁹ **VELİDEDEOĞLU**, 1960, s.101-104.

⁷⁰ **ÖZSUNAY**, Ergun, *Medeni Hukuka Giriş*, İstanbul, Güryay Matbaacılık, 1986, s.252; **YILMAZ/ YILDIRIM**, 2022, s.106; **OĞUZMAN**, Mustafa Kemal/ **SELİÇİ**, Özer/ **OKTAY ÖZDEMİR**, Saibe, *Kişiler Hukuku*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2022, s.179-181.

⁷¹ Bununla beraber, kişiliği oluşturan varlıklardan bazıları kanunlarca özel olarak korunmuştur. Örneğin, genel koruma sağlayan TMK'nın 23., 24. ve 25. maddelerinden ayrı; adın korunması, TMK 26.maddesinde özel olarak düzenlenmiştir. Bu özel korumanın öngörülme amacı, kişiliği oluşturan menfaatlerin farklı şekillerde çiğnenmesini önlemektir. Ancak böyle bile olsa bu durum, özel kişilik haklarının da genel kişilik hakkı içerisinde yer aldığı gerçeğini değiştirmemektedir. Özel kişilik haklarının

Gerçek kişiler dışında tüzelkişiler de kişilik hakkına sahiptir. TMK'nın 48.maddesine⁷² göre, tüzelkişiler; insana özgü olanlar dışında haklara ve borçlara sahiptir. Gerçek kişiler gibi maddesel bir varlıkları olmadığından, yalnızca gerçek kişilerin sahip olabileceği vücut bütünlüğü, sağlık gibi bedensel değerlere sahip değildirler⁷³. Buna karşılık ad, şeref ve haysiyet, sır çevresi, iktisadi hayat, ticari itibar gibi değerlere niteliğine uygun düştüğü ölçüde tüzelkişiler de sahiptir⁷⁴.

1. Kişilik Hakkı ile Doğrudan Bağlantılı Temel Kişilik Değerleri

4271 sayılı TMK'da kişilik hakkı tanımlanmamış ve nelerin kişilik hakkı içerisinde olduğunu da belirtmemiştir. Bu sebeple kavramın tanımı ve konusu daha ziyade

kişinin kendisinden başlayıp diğer kişilerle etkileşimine doğru inilerek şu şekilde gruplanabildiği ifade edilmektedir; “maddi bütünlük üzerindeki haklar”, “manevi bütünlük üzerindeki haklar”, “sır çevresi ve gizlilik alanı üzerindeki haklar”, “iktisadi bütünlük üzerindeki haklar”. Bkz. AKINTÜRK/ AKİPEK/ ATEŞ KARAMAN, 2022, s.345-348; OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY ÖZDEMİR, 2022, s.179. Burada özel kişilik hakları olarak ifade edilenin kişilik değerleri olduğu anlaşılmaktadır. ÖZTAN'ın aynı husustaki gruplamasında ise maddi bütünlüğe fiziki kişilik, manevi bütünlüğe deruni kişilik, sır çevresi ve gizlilik alanı ile iktisadi bütünlüğe ise sosyal kişilik karşılık gelmekte olup sosyal kişiliğin kapsadığı hususlar ise; hayat alanı, şeref ve haysiyet, ad ve ekonomik özgürlüktür. Ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZTAN/ GÜRPINAR, 2022, s.289-293.

⁷² “Tüzel kişiler, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler.”

⁷³ ÇELİKEL, 2022, s.172; TAŞKIN, Âlim, “Tüzelkişilerin Kişilik Haklarının Korunması”,

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1992, C.42, S.1, s.215-216.

⁷⁴ TAŞKIN, a.g.m., s.215-229; OĞUZ, 2012, s.20.

doktrin ve içtihatlarla gelişmiştir. Ancak Yargıtay’ın da belirttiği gibi “genel bir ifadeyle kişinin kişisel değerleri üzerinde sahip olduğu mutlak ve tekelci hak” olduğundan kişilik hakkını anlamak için söz konusu değerlerin de muhteviyatını anlamak gerekmektedir⁷⁵.

Özel kişilik hakkı kavramı kapsamında yapılan gruplama doğrultusunda gruplar altında yer alan, günlük hayat içerisinde ve hukukta sıkça telaffuz edilen bazı kavramlar doğrudan kişilik hakkının konusunu oluşturmaktadır. Bu sebeple söz konusu kavramları açıklamak gerekmektedir.

a. Maddi Bütünlüğe İlişkin Değerler

Kişinin maddi bütünlüğü denilince akla hayatı, vücut bütünlüğü ve sağlığı gelmektedir. Kişiler maddi bütünlüklerine karşı her türlü haksız saldırıdan korunmayı isteyebilir. Bu sebeple kişinin hayatını tehdit eden öldürme fiili, kişinin vücut bütünlüğü ve sağlığını tehdit eden yaralama fiili ya da kişinin yemeklerine düzenli olarak ilaç koymak gibi kişinin sağlığını tehdit eden fiiller, kişilik hakkına haksız saldırı niteliğindedir⁷⁶.

Hayat (Yaşam)

Kişinin hayatı mevcudiyetinin esasını teşkil etmekte olup yaşama hakkı, kişinin hayatı üzerindeki kişilik hakkının bir görünümüdür⁷⁷. Diğer kişilik hakkı değerlerinin ve kişilik hakkının geçerlilik ve işlerlik kazanmasının ön şartı kişinin yaşamı olup her şeyden önce korunması gereken değerdir.

⁷⁵ Y. 13. HD., T. 26.05.2016, E. 2015/4104, K. 2016/13597; YHGK., T. 27.06.2012, E.2012/4-179, K. 2012/412 için bkz. **ÖZKAN**, Oğulcan, *Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2020, s.25-32.

⁷⁶ **AKINTÜRK/ AKİPEK/ ATEŞ KARAMAN**, 2022, s.348.

⁷⁷ **VELİDEDEOĞLU**, 1960, s.116-117.

Vücut Bütünlüğü

Kişinin organları ve uzuvları dâhil bedeni, bütün olarak yaralama gibi vücut bütünlüğüne yönelik saldırı fiillerine karşı kişilik hakkı kapsamında korunmakta olup maddi ve manevi oluşan zararlar kişilik hakkı kapsamında tazmin edilebilir.

TMK'nın 24.maddesinin ikinci fıkrasına göre; kişinin rızası varsa vücut bütünlüğüne bazı müdahalelerde -her tür müdahale değil, örneğin ötenazi gibi yaşamıyla ilgili olanlar hariç- bulunulabilir ya da “daha üstün nitelikte özel yarar”, “kamusal yarar” ya da “kanunun verdiği yetkinin kullanılması” nedenlerinden biri varsa rıza olmadan da müdahalede bulunulabilir. Örneğin bilinci kapalı bir hastanın hayatının devamı bakımından acil müdahale mecburi ise, rızası alınmadan müdahale edilebilir ve hukuka aykırı olmaz.

Kişinin vücudu ile bazı eylemleri gerçekleştirebilmesi yani hareket özgürlüğü de bu kapsamdadır. Örneğin, bir spor müsabakasına katılma özgürlüğü, cinsiyet değişikliği amaçlı ameliyat olması gibi⁷⁸. Kişinin, ölümünden sonra organları ya da vücuduna yapılacak işlemler hakkında karar verebilmesi de mümkündür. Örneğin, organlarının nakil edilmesine ya da cesedi üzerinde bilimsel araştırma yapılmasına izin verme hakkı vardır⁷⁹.

Sağlık

Beden bütünlüğü, doğuştan sahip olunan doğal ve organik bir bütünlük iken; sağlık hakkı ise bu bütünlüğün düzenli işlemesi anlamına gelmekte olup sadece bedenle

⁷⁸ ÖZTAN/ GÜRPINAR, 2022, s.289; OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY ÖZDEMİR, 2022, s.195-198.

⁷⁹ ÖZTAN/GÜRPINAR, a.g.e., s.289; OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY ÖZDEMİR, a.g.e., s.190-192.

ilgili sağlığı değil ruhsal sağlığı da iermektedir⁸⁰. Sağlık da kişilik hakkı koruması kapsamındadır. Örneğin birinin ruhsal sağlığına zarar vermek kastıyla düzenli olarak içeceğine psikiyatrik ilaçlar katılması ya da kişinin akıl sağlığından şüphe etmesi için kötüniyetle her gece yazdığı romanın değiştirilmesi sağlığına müdahaledir. Aynı şekilde sosyal medya vb. ortamlarda “oyun yöneticisi” tarafından gizlice gönderilen linkler ile kişisel verileri oltalama (phishing) yoluyla alınarak yakın tehdit, şantaj ve siber zorbalığa maruz bırakılan çocukları tehlikeli seçimler yapmaya zorlayan Mavi Balina isimli “Blue Whale” oyunu çocukların ruhsal sağlığına zarar vermiş ve fark edildiğinde bu oyuna karşı ebeveynler uyarılmıřtır⁸¹. Oltalama, aynı zamanda bir dolandırıcılık yöntemi olarak da kullanılmakta olup, bu yöntemde; güvenilir bir kaynaktan geliyormuş gibi e-postalar ya da kısa mesajlar atmak suretiyle kişinin kredi kartı bilgisi gibi verileri ele geçirilmeye çalışılmakta, ilgili kişiye ekonomik bir zarar vermek yoluyla ekonomik bir yarar elde

⁸⁰ **ZEVKLİLER**, Aydın/ **ACABEY**, M. Beşir/ **GÖKYAYLA**, Kadir Emre, *Medeni Hukuk*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2000, s.406-407; **İMANLI**, Canan, *Kişisel Sağlık Verilerinin Korun(a)mamasından Doğan zel Hukuk Sorumluluğu*, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2020, s.237; örneğin işletmecinin yetkisiz şekilde kişisel verileri işlemesi, abonelerin ruh sağlığına yönelik saldırı olarak değerlendirilmiştir. Buna ilişkin bir Yargıtay kararına konu olayda abonenin defalarca aranması ruh sağlığını bozmuş olup kişilik değer ihlalidir. Y. 4. HD., 23.12.1991 T., 1596 E., 11230 K. için bkz. İnternet Erişimi: <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/4-hukuk-dairesi-e-1990-11596-k-1991-11230-t-23-12-1991> (E.T.: 20.01.2023)

⁸¹ İnternet Erişimi: <https://www.btk.gov.tr/uploads/pages/slug/mavi-balina-uyarisi.pdf> (E.T.: 18.11.2022)

edilmeye çalışılmaktadır. Bu durumda kişisel veri hukuka aykırı ele geçirilmiş olacağından kişilik hakkı ihlali söz konusudur⁸².

b. Manevi Bütünlüğe İlişkin Değerler

İsim (ad)

Ad; “kişiyi belirten ve toplum içinde onu diğerlerinden ayırt edebilmemizi sağlayan tanıtmaya şekli”dir. Kişinin adı ve soyadı zorunlu adı olup müstear ad, lakap gibi zorunlu olmayan adlar da söz konusudur. Adın korunması TMK’nın 26.maddesinde özel olarak düzenlenmiş olup ad üzerindeki hak kişilik hakkıdır. TMK’nın 26.maddesine göre adın korunması için; adın kullanılması çekişmeli ise tespit davası açılırken, adın haksız kullanılmasında ise önleme, durdurma, maddi ve manevi tazminat davası açılabilir⁸³.

Resim ve Ses

Kişinin fotoğrafı, videosu, çekilmiş filmi, kalemle çizilmiş resmi, karikatürü de resim kavramına girmekte olup kişilik hakkı kapsamında korunur. Kişinin rızasına ve menfaatine aykırı resminin kullanılması durumu sadece aynen kullanılması değildir.

⁸² **TÜMERDEM**, Murat, *İnternette Kişilik Hakkı İhlâlinden Kaynaklanan Manevi Tazminat*, Ankara, 2013, s.88.

⁸³ **HELVACI**, Serap/ **ERLÜLE**, Fulya, *Medeni Hukuk*, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2022, s.101; **OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY ÖZDEMİR**, 2022, s.183-184; Aynı korumanın kişinin elektronik posta adresi ile adını içeren sosyal medya adresi için de olması gerektiği ifade edilmektedir.

Bunun yanı sıra fotomontaj ile ya da deep fake⁸⁴ içeriklerle kullanılması, ticari ya da reklam amaçlı kullanılması gibi haller de kişilik hakkı ihlalidir⁸⁵.

Kişinin sesi de aynı şekilde kişilik hakkı kapsamında korunur ve ses kayıt cihazı ya da gizli kamera gibi araçlarla ses kaydının alınması, akıllı telefonunda sağlanan bir hizmet ile sadece ihtiyacı olduğunda sesinin işleneceği şeklinde kişinin aydınlatılması ancak sesinin sürekli olarak işlenmesi halleri, kişilik hakkı ihlalidir⁸⁶.

Şeref ve Haysiyet

Şeref ve haysiyet; “kişilerin toplum tarafından kabul görülen ahlaki ölçütlere uyduğu oranda sahip olduğu kabul edilen ve toplumun bu yönde oluşan kanaatinin kişilerin geleceği açısından önem arz ettiği temel değer ve kavramdır”⁸⁷.

Kişilerin şeref ve haysiyetinin zedelenmesine yol açacak bir müdahale, özel hayatı dışında mesleki hayatına da ilişkin olabilmektedir. Örneğin, bir tacirin farklı kişi ve şirketlere borçlarına ilişkin evrakların ve ödeme kayıtlarının kamuoyuna sunulması ile borçlarını ödeyemediği yönünde spekülasyon yapılması tacirin şeref ve haysiyetinin zedelenmesi sonucunu doğuracaktır.

⁸⁴ Deep learning (derin öğrenme) ve fake (sahte) kelimelerinden türeyen bu medya türü, makine öğrenme teknikleri ile mevcut medyanın kaynak medya ile birleştirilerek değiştirilmesini ifade eder.

⁸⁵ OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY ÖZDEMİR, 2022, s.208-209.

⁸⁶ OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY ÖZDEMİR, a.g.e., s.210; BASKIN, Onur, *Türk Hukuku Bakımından Kişilik Hakkı Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2021, s.87-88.

⁸⁷ ÖZTAN/ GÜRPINAR, 2022, s. 292; OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY ÖZDEMİR, a.g.e., s.200.

Genel olarak eleştiri; tarafsız ve objektif olduğu, eleştirinin amacı da hukuk tarafından yasaklı olmadığı sürece şeref ve haysiyetin ihlali söz konusu olmaz ve hakka tecavüzden bahsedilmez⁸⁸. şeref ve haysiyet, toplumun ölçütlerine göre şekillendiği için şeref ve haysiyetine zarar verilip verilmediği değerlendirilirken kişinin içinde bulunduğu toplumun yeri ve zamanına göre, o yer ve zamandaki ortalama bir vatandaşın düşüncesine göre karar verilir⁸⁹.

c. Sır Çevresi ve Gizlilik Alanına İlişkin Değerler

Özel hayat

Özel hayattan ayrıntılı bahsedileceğinden burada tekrar değinilmeyecektir. Özel hayat kavramı da sır çevresi ve gizlilik alanının içinde olacak şekilde kişilik değerlerindendir. Özel hayata sahip olma hakkı bir kişilik değerı olduğu için kişilik hakkına saldırı halinde oluşacak zararın talep edilebileceğini düzenleyen TBK m. 49 vd. kapsamına özel hayatın gizliliğini ihlâl de girmektedir. Kişinin dar anlamda özel yaşam alanının üçüncü kişilerce gözetlenmesi, bilgi toplanması ya da ortam dinlemesine yarayan cihazlarla kişinin dinlenmesi kişilik hakkı tecavüzüdür⁹⁰.

⁸⁸ **VELİDEDEOĞLU**, 1960, s.122.

⁸⁹ **YILDIZ**, Ozan Ali, “*şeref ve Haysiyete Yönelik Saldırılar Karşısında Kişilik Hakkının Korunması*”,

Çukurova Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2020, C.5, S.1, s.3680, İnternet Erişimi:https://www.researchgate.net/publication/342049787_Seref_ve_Haysiyete_Yonelik_Saldirilar_Karsisinda_Kisilik_Hakkinin_Korunmasi (E.T.: 18.11.2022) ; **BASKIN**, 2021, s.85.

⁹⁰ **PINARBAşI**, Serdar, *Türk Hukukunda Kişilik Hakkının Korunması*, İstanbul, 2021, s.22-24.

Sır Çevresi ve Gizlilik Alanı

Her kişinin kendine mahsus bir gizli hayat alanı olup bu kapsamda kişinin haberleşme gizliliğinin ihlali, gizli tutmak istediği bilgilerinin (özel hayatına dair sorunları ya da sakatlık, engellilik durumu vb.) casuslukla öğrenilmesi, sırlarının ifşa edilmesi, bir kişinin tesadüfen öğrenilmiş bile olsa sırlarının itibarını düşürecek şekilde ilan edilmesi durumunda veya yakın gelecekte ilan edilmesi tehlikesi var ise TMK 24'un koruması geçerlidir⁹¹.

Mahremiyet

Anglo-Amerikan hukuk sistemlerinde “privacy” kelimesinin bir karşılığı da mahremiyet olmakla beraber “right to privacy” denildiğinde mahremiyet hakkı dediğimiz hak esasen Türk hukukunda özel hayatın korunması hakkına tekabül etmektedir. Zira özel hayatın korunması denildiğinde korunan aynı zamanda kişinin mahrem alanıdır. Dolayısıyla bu kavramlar ayrılması güç bir biçimde iç içe geçmiştir. **KÜZECİ** tarafından mahremiyet teriminin, “privacy” yerine, “kişinin başkalarıyla paylaşmayacağı ya da bir kişi ile paylaşmama seçeneğinin olduğu olay, inanç ve duygularını kendi isteği üzerine o kişiyle paylaşması” anlamına gelecek şekilde “intimacy” kelimesi ile eşleştirilmesi önerilmektedir⁹². Ancak yaygın kullanımdan hareket ederek açıklama yapacak olursak, mahremiyet (privacy) kelimesi, Latince “privatus” tan türemiştir⁹³. Bu anlamda Latince

⁹¹ **VELİDEDEOĞLU**, 1960, s.122-123; **AKINTÜRK/ AKİPEK/ ATEŞ KARAMAN**, 2022, s.348.

⁹² **KÜZECİ**, 2020, s.15-16.

⁹³ **BOYAR**, Oya/ **KAMA IŞIK**, Sezen, “Dördüncü Kuşak Haklar ve Bilişim Teknolojilerinin Doğuşunda Mahremiyet Kavramına Karşılaştırmalı Bir Bakış”,

kamu, (kamuya) açık, genel anlamlarındaki “publicus” kelimesinin zıttıdır. Antik çağda hükümdar, kamusal alan üzerinde yetkiye sahipti. Buna karşılık kamusal alan dışında hane halkı; bir hükümdar gibi yetkilere sahip, ailenin geçimini sağlayan ve erkek olan “pater familias”ın yönetimi altına giriyordu. Bu anlamda da mahremiyet kavramı, kamunun ya da kamusal alanın tam karşısında yer almaktaydı.

Zaman içerisinde bu iki alan arasında Antik Çağ’da olduğu kadar keskin bir ayrım yapılamaz hale gelmiştir. Bu sebeple alan kavramı; mahrem alan, özel alan, kamusal alan, sosyal alan gibi farklı mahremiyet seviyeleri ile birlikte, literatürde özellikle 1950’lerde Alman anayasa hukuku içtihatları ile gelişen “Alanlar Teorisi” içerisinde ve söz konusu teori de, kişilik hakkı çerçevesinde gelişim göstermiştir. Kişisel özgürlüğün kalesi olarak da ifade edilen mahremiyet, bireysellik ve insan onuru ile doğrudan ilişkilidir. Doktrinde, kişiliğin gelişimi için alanlar arasında mutlaka bir ayrım olması gerektiği ve hatta kamusal alanda dahi belirli bir oranda mahremiyet olması gerektiği söylenilmiştir⁹⁴.

Buna rağmen dijital çağdan önce, bir kişinin yaşamına dair birçok bilgi mahrem kabul edilirdi. Ancak günümüzde mahrem algısı değişmiş ve mahremiyet kavramı dönüşüme uğramıştır.

1890 yılında yayımlanan Samuel D. **WARREN** ve Louis **BRANDEIS**’in “Mahremiyet Hakkı” konulu makalesi ile ABD’de yalnız bırakılma hakkından (right to be alone) bahsedilmiştir. Bu makalede önemli olan bir başka nokta da; tanıda kişinin duyguları ve akli ile manevi tabiatı da yer almış, yaşama hakkı da hayattan keyif alma hakkı olarak görülmüş ve söz konusu fikirlerin temelinde de dokunulmaz kişilik prensibi

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2019, C.25, S.2, s.607; **DÜLGER**, 2020, s.8.

⁹⁴ **BOYAR/ KAMA IŞIK**, a.g.m., s.607-608; **DÜLGER**, a.g.e., s.8.

yer almıştır⁹⁵. Anglo-Amerikan hukukunda İngilizce “right to privacy” olarak yer alan mahremiyet hakkının, Kıta Avrupası’nda kişilik hakkı (“rights of the personality”) çerçevesinde bir karşılığı bulunmaktadır. Avrupa’da İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nde (1948) ve Medeni ve Siyasal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme’de⁹⁶ (1966) mahremiyet, özel yaşamın gizliliği çerçevesinde korunmuş ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde de (1950) mahremiyet yerine, özel yaşama saygı kavramı kullanılmıştır. Dolayısıyla mahremiyetin yalnızca özel yaşamın korunması biçiminde korunması söz konusuysa günümüzde, elde edilen kişisel verilerle tehdit altında olan bir kavram olarak tanımı, içeriği ve kapsamı üzerine yeniden düşünölmeye başlanmıştır. Bu anlamda kavram; yalnız bırakılma hakkı ile beraber, kişinin yaşamına olabilecek en az müdahale ile kişiye tanınan alan şeklinde yeniden anımlanmıştır⁹⁷. Yeniden düşünölen bir kavram olarak mahremiyetin farklı görünüşleri olduğundan bahsedilmektedir. Bunlardan bedensel mahremiyet, “genetik araştırmalar ve tıbbi testler şeklindeki müdahalelere karşı”; mekânsal mahremiyet, “güvenlik kameralarının ve kimlik kontrolleri dâhil araımların olduğü yerler ile ev veya işyerlerindeki müdahalelere karşı”; iletişim mahremiyeti, “posta, elektronik posta, telefon gibi iletişim araçlarına müdahaleye karşı”, bilgi mahremiyeti de “kredi kartı bilgileri, tıbbi kayıtlar ve kamusal

⁹⁵ **KILINÇ**, 2012, s.1104-1105; **İNCE**, Emine Nur, *Privacy Harm: A Dilemma In Digital Age*, 2019, s.8.

⁹⁶ Sözleşme, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun 16 Aralık 1966 tarihli ve 2200 A (XXI) sayılı kararıyla kabul edilmiş ve 19 Aralık 1966 tarihinde imzaya açılmıştır.

⁹⁷ **BOYAR/ KAMA IŞIK**, 2019, s.609-614.

belgeler vb. kişisel verilerin toplanması ve tutulması şeklindeki müdahalelere karşı” korumayı ifade etmektedir⁹⁸.

d. İktisadi Bütünlük Kapsamında Olan Değerler

Kişiliğin bir de iktisadi bütünlüğü olması gerekmekte olup bu kapsamda ekonomik özgürlük, kişinin toplumda ekonomik faaliyetlerini serbestçe gerçekleştirebilmesi ve bu faaliyetlere yönelik saldırılara karşı kişinin korunması anlamına gelmektedir. Örneğin, ünlü bir aşçının kullandığı telefonda bulunan not defterinde yer alan tariflerine erişilip bunların aleni hale getirilmesi bu kapsamda ele alınabilir⁹⁹.

2. Kişilik Hakkının Diğer Haklardan Farkı

Kişilik hakkı, kamu haklarından farklıdır. Kamu hakları, kamu hukukundan doğar ve kişi ile devlet arasındaki ilişkileri düzenleyen hukuk kurallarından kaynaklanır. Bunların başında da Anayasa’da düzenlenen temel hak ve hürriyetler gelmekte olup bu haklar ile kişilik hakkı benzerlik gösterebilmektedir. Ancak kişilik hakkı özel hukuktan kaynaklanmakta olup kişileri diğer kişilere karşı ve onların saldırılarına karşı koruması yönüyle kamu haklarından ayrışır¹⁰⁰.

Kişilik hakkı, özel hukuktan doğan diğer haklarla da benzerlik gösterebilmektedir. Bunların başında fikri mülkiyet hakkı gelmektedir. Fikri haklar, eser sahibinin aklı ile meydana getirdiği fikri ürünler üzerinde sahip olduğu özel hukuk kaynaklı mutlak

⁹⁸ KILINÇ, 2012, s.1105-1106; YILMAZ, 2022, s.55; Fiziksel, sosyal ve dijital mahremiyet şeklindeki ayrım için bkz. DÜLGER, 2020, s. 15-17.

⁹⁹ ÖZTAN/ GÜRPINAR, 2022, s.293; AKSOY, 2010, s.45-46.

¹⁰⁰ AKINTÜRK/ AKİPEK/ ATEŞ KARAMAN, 2022, s.349-350.

haklarıdır¹⁰¹. Diğer mutlak haklar gibi hak sahibine doğrudan tasarruf yetkisi ve herkese karşı ileri sürebilme imkanı vermektedir. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda¹⁰², eser sahibinin hakları; doktrinde yapay bir ayırım olduğu belirtilmekle beraber, manevi haklar ve mali haklar olarak kategorize edilmiştir. Buna göre mali haklar, eser sahibine ekonomik açıdan eseri dilediği gibi değerlendirme imkanı verir. Diğer taraftan eser, yaratıcısının bir nevi manevi çocuğu olduğundan eser sahibine manevi haklar tanınmış ve bu haklar da yasal koruma altına alınmıştır. Eser sahibinin manevi hakları; “mutlak haklar olması”, “para ile ölçülemez”, “vazgeçilemez”, “devredilemez” olması, “hak sahibine rağmen emredici hükümlerle korunmaları” yönleriyle kişilik hakkıyla benzerdir. Bunun da ötesinde, iki hak türü yakın ilişki içerisinde olduğu için eser sahibinin manevi hakları, genel kişilik hakkıyla birlikte hak süjesinin özel alanını, manevi değerlerini oluşturur. Eser sahibinin manevi hakları da kişilik hakkı gibi değeri para ile ölçülemeyen haklar arasında olması yönüyle de benzer¹⁰³.

Söz konusu hakların farklarına gelinecek olursa; birbirlerine denk değildir ya da birbirlerini kapsamamaktadır, aynı hukuki meselede hükümleri birbirini ikame etmez. Hakların varlık kazanması da farklıdır, kişilik hakkı tam ve sağ doğumla kazanılırken; eser sahipliği sıfatı için ve eser üzerindeki maddi ve manevi haklara sahip olmak için bir maddi fiil gereklidir; o da eseri yaratma eylemidir. Hakların varlık süresi de ayrışır. Kişilik hakkı ölümle son bulurken; esere ulaşmak, eserden yararlanmak ve hakka saldırı

¹⁰¹ AKINTÜRK/ AKİPEK/ ATEŞ KARAMAN, a.g.e., s.350.

¹⁰² 13.12.1951 tarihli ve 7981 sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe girmiştir.

¹⁰³ ERCAN, Caner, “*Fikri Hak Kavramı ve Eser Sahibinin Manevi Haklarının Genel Anlamda Kişilik Hakkıyla İlişkisi*”,

Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 2021, S.46, s.395-396.

eser sahibinin ölümünden sonra da mümkündür, bu sebeple eser sahibinin manevi haklarının korunması ölümle son bulmaz¹⁰⁴.

Veri tabanları bu noktada ilgi çekici bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Özgün olmayan veri tabanlarının hukuki niteliği eser koruması değilken; özgün veri tabanlarının hukuki niteliğinin ise FSEK kapsamında eser olduğu, bu sebeple FSEK koruyucu hükümlerinden faydalanacağı belirtilmektedir¹⁰⁵.

¹⁰⁴ **ERCAN**, a.g.m., s.396-397.

¹⁰⁵ **ATEŞ**, Mustafa, “*Veri Tabanlarının Hukuki Koruması*”,

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2006, C.55, S.1, s.72-80, İnternet Erişimi:

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/auhfd/issue/42634/513915> (E.T.: 20.01.2023)

İKİNCİ BÖLÜM

KİŞİLİK HAKKI BAĞLAMINDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

HAKKI

I. Kişisel Verilerin Korunmasının Gerekliliği

A. Genel Olarak

Kişisel verilerin korunması, genel olarak; “hak ehliyetine sahip gerçek kişilere ait olan kişisel verilerin işlenmesine konu olan tüm faaliyetlerin kontrol altına alınması, bunların düzenli bir şekilde gerçekleşmesinin sağlanması, yönetilmesi ve anayasal hak ve hürriyetlerin, kişilik hakkının, mahremiyetin vb. korunması çerçevesinde yapılan hukuksal, idari ve teknik faaliyetler” olarak nitelendirilebilir¹⁰⁶.

Doktrinde, kişisel verilerin korunmasına gerek duyulma sebepleri şu şekilde belirtilmektedir:

1. İkinci dünya savaşından önceki yıllarda ve savaş sırasında kişilerin ırkları, inançları gibi hassas verilerinin kötüye kullanılması, kişilerin öğrenilen bu verileri sebebiyle ayrımcılığa ve soykırıma uğraması,
2. Teknolojik gelişmelerin sebep olduğu veriye erişim kolaylığı ile büyük veri (big data) işleme faaliyetleri, kazanç elde eden güçlü veri sorumlusu karşısında verisi işlenen güçsüz birey arasındaki dengesizlik sebebiyle bireye verileri üzerinde hâkimiyet verilerek hak ve özgürlüklerin korunması ihtiyacı¹⁰⁷.

¹⁰⁶ **TURAN**, Metin, *Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2021, s.52.

¹⁰⁷ **KORKMAZ**, 2019, s.66; **DÜLGER**, 2020, s.66-67; **ÇELİKEL**, 2022, s.23-24.

Teknolojik gelişmelerin sebep olduğu özel yaşamın yok olmaya yüz tutması durumunu, en iyi bir bireyin sıradan bir günü gösterir. Örneğin; kişi sabah uyandığında ilk olarak çoğunlukla akıllı telefonunu eline almaktadır. Kişi parmak izi ile telefonunun kilidini açar, telefonundaki sağlık uygulaması (kamarasına erişime ve ortam sesinin dinlenilmesine izin vermiş olduğu) ile gece uyku kalitesi ölçülmüş olduğundan bunu kontrol eder, bu sırada evinin iç haritasını çıkaran “akıllı süpürgesi”nin çalışması gözüne takılır, daha sonra bilgisayarından haber sitelerine ve forumlara girer ve “daha iyi hizmet sağlamak için” hangi haberlerin ve içeriklerin ilgisini çektiği analiz edilir, evinden çıktıktan sonra kredi kartı bilgilerinin işlendiği akıllı bir cihaz vasıtasıyla aracından inmeden benzin ödemesini gerçekleştirir, mobese kameralarının görüş alanında aracının seyrini devam ettirir, işyerine vardığında puantaj kayıtlarının bir elektronik sistemle takip edildiği işyerine yine verilerinin işlendiği kartıyla giriş yapar, elle atılan imzaya eşdeğer kabul edilen “güvenli elektronik imza”sını etkinleştiren USB (Universal Serial Bus)’yi bilgisayarına takarak çalışmaya başlar, işten çıktıktan sonra gideceği yere zahmetsiz bir şekilde varmak için konum uygulaması açarak konumunu çok kolaylıkla takip edilebilir hale getirir, daha sonra arkadaşlarıyla görüşerek resim çekinir ve bunu sadece arkadaşlarının değil arkadaşlarının arkadaşlarının da görebileceği şekilde sosyal medya hesabından paylaşır, daha sonra da verilerinin işlenmesi karşılığında kendisine indirim sağlayan “sadakat kart” ile marketten alışveriş yapar, akşam evine döndüğünde yine kişisel ilgi alanlarının “daha iyi hizmet sağlamak için” analiz edildiği abonelik tabanlı bir yayın akışında internete bağlı bir cihaz ile film izler. Herhalde kişisel verilerin korunması gerekliliğine bundan daha güzel bir örnek yoktur.

B. Kişisel Verilerin Korunmasının Haklar ve Özgürlüklerle İlişkisi

Kişisel verilerin korunması hakkı ile diğer haklar ve özgürlükler arasındaki ilişki; “bazen çatışma, bazen kesişme ya da karşılıklı birbirini destekleme” şeklinde olabilmektedir. Hak ve özgürlükler, kendi koruma alanlarında kişilik hakkına sağladıkları

koruma sayesinde kişisel verilerin korunması hakkına da hizmet etmektedir. Bununla beraber çatışma hallerinde, kişisel verilerin bütüncül bir şekilde korunmasının kendine özgü koruma alanı içerisinde sağlanacağı belirtilmektedir¹⁰⁸.

1. Özel Hayatın Gizliliği ve Kişisel Verilerin Korunması

Tarihsel süreçte özel hayat kavramı öncelikle, Kıta Avrupası ve Anglosakson ülkelerinde, kişinin ailesi, akrabaları, arkadaşları ve diğer yakın çevresini içerecek şekilde konutun korunması biçiminde ortaya çıkmışsa da zamanla bu kavram, korunması gerektiği ortaya çıkan diğer unsurları da içine alarak genişlemiştir¹⁰⁹. Yukarıda ifade edildiği gibi günümüz dijital dünyası, bir temel hak olarak özel hayatın korunmasının önemini ortaya koymaktadır.

Özel hayatın gizliliği, temel bir hak olarak varlığı ile din ve vicdan hürriyeti düşünce ve ifade hürriyeti, haberleşme hürriyeti gibi başka temel hak ve özgürlükleri de anlamlandırır. Bir bütün olarak bu hak ve özgürlüklerin sağlanması ile birey kendi hayatı hakkında özgürce karar verebilir, maddi ve manevi varlığını geliştirebilir, geleceğini şekillendirebilir. Bu temel düşüncenin uygulanabilmesi için de özel hayatın gizliliğinin sağlanması bakımından günümüz dünyası koşullarına uyum sağlanmalı ve bireylerin günümüz dünyasının bir gerekliliği olan kişisel verilerin korunması hakkından da tam ve doğru şekilde istifade edebilmesi sağlanmalıdır.

Özel hayatın gizliliğinin mutlak olmaması gibi kişisel verilerin korunması hakkı da mutlak değildir. Ancak, günümüz dünyasında bireylerin gizlilik alanı da giderek daralmaktadır. Bu kapsamda özel yaşamın gizliliği hakkının giderek ne kadar önemli olduğu iddiasını savunanlara karşılık; gizlilik ihlalinin sağlık, güvenlik gereği, ticari,

¹⁰⁸ DÜLGER, 2020, s.81; KÜZECİ, 2020, s.91; YILMAZ, 2022, s.76-77.

¹⁰⁹ ŞİMŞEK, 2008, s.178; KÜZECİ, a.g.e., s.80.

sosyal ya da idari çıkarlar gereği olduğunu ve ihlal edilmesine sebep daha yüksek yararların söz konusu olduğunu iddia edenlerin de karşıt görüş olarak bulunduğu görülmüştür. Özel yaşamın gizliliğini daraltan ya da zaman zaman ortadan kaldıran yeni teknolojiler ortaya çıkmakta, bu teknolojilerden yararlanılmakta, bunların kullanılması teşvik edilmekte ve bahsedildiği üzere birtakım çıkarların korunması ile kolaylık, hız, verimlilik sağlanması için aslında temel bir özgürlüğün ikinci plana atılması tercihi söz konusudur. Özel yaşamın gizliliğinin sonuna mı gelindiği hususunun tartışılmaya başlanıldığı günümüzde bu özgürlükten vazgeçmek için öne sürülen sebeplerin gerçekten yeterli olup olmadığı sorusu akla gelmektedir. Bu noktada haklar ve değerler arasında hakkaniyetli bir dengenin kurulması, kurulan denge sonucu özel yaşamın meşru amaçlar gereği tam korunmadığı -başka bir ifadeyle herkesin kişisel yaşamını bir toplumun içinde yaşamıyormuş gibi istediği şekilde devam ettirme ve dış dünyayı bu alandan bütünüyle uzak tutmasının mümkün görülmediği- hallerde özel yaşamın gizliliğini daraltan teknolojinin sonucunda elde edilen verilerin kötüye kullanılmaması ya da meşru olan, olmayan her türlü amaç için kullanılmaması gerekir. Bu kapsamda örneğin bir iç giyim markasının e-alışveriş yapılmasına imkân veren bir internet sitesinde kullanıcılarına daha iyi hizmet vermek ve internet sitelerini geliştirmek için müşterilerinin onayını aldığı çerezler¹¹⁰ aracılığıyla müşterilerinin ne sıklıkla ve ne tutarda alışveriş yaptığına ilişkin

¹¹⁰ Çerez; teknik anlamıyla, “kullanıcının cihazlarında, kullanıcı ile bilgileri saklamak için tasarlanmış küçük metin dosyaları” iken; teknik tanım dışı, “gerçek hayatta bireyleri sürekli gözetim altında tutan varlık düşüncesinin yarattığı rahatsızlık hissini çevrimiçi ortamda veren araçlar”dır. Bkz. **TURAN**, Serhat, “Çevrimiçi Mahkumiyet: Çerezler Karşısında Özgür İrade Ütopyası”,

ve özel hayatına ilişkin kişisel verilerini, sıklıkla ve yüksek tutarlı alışveriş yapan müşterilere aynı ürünleri daha yüksek fiyatlı göstermek için kullanması ya da başka türlü kötüye kullanım meşru olmayan amaçları işaret etmektedir. Diğer taraftan yine kişisel verilerin elde edildiği bir durum olarak, ticari işletmeler ya da diğer binalara güvenlik amacıyla konulan kameraların kayıtlarının bir suçun tespiti için izlenilmesinde ve delil olarak kullanılmasında adaletin sağlanması ve maddi gerçeğin ortaya çıkarılması gibi kamusal meşru amaçlar bulunmaktadır¹¹¹. Bu sebeple ve bilişim çağının getirdikleri ile dijital dünyanın gereklilikleri de düşünüldüğünde, kötüye kullanılması endişesiyle kişisel verilerin işlenmesinden bütünüyle vazgeçilmesi mümkün olamamaktadır. Bu noktada kişilerin dilediği gibi kişiliğini geliştirmesini engellemeyecek şekilde, verilerinin ne amaçlarla kullanılacağını bilmesinin sağlanması, verilerin kullanımı üzerinde gerekli

Çerezler, çoğunlukla kullanıcının haberi olmadan işlemcisine yerleştirilmekte ve kullanıcı bu internet sayfasını her ziyaret ettiğinde bilgiler otomatik olarak bu internet sayfasına aktarılmaktadır. Böylece, sayfa kullanıcının kullanımına göre şekillenmektedir. Bu şekilde kullanıcının alışkanlıkları öğrenilmekte, bir profili oluşturulmaktadır. Bkz. **KORKMAZ**, 2019, s. 228-229; “Böyle bir durum, internet kullanıcısının kişilik hakkını ihlal edeceğinden 2002/58 sayılı Avrupa Birliği E-Gizlilik Direktifi’nde belirtildiği gibi çerezlerin kullanım amaçları ile ilgi açık ve tam bilgi verilmeli, kullanıcının çerezlerin yerleştirilmesini engelleme olanağı da bulunmalı, çerezler vasıtasıyla elde edilen kişisel veriler hukuka uygun bir amaçla tutulmalıdır ve bu amaç ortadan kalktığında da bu veriler en geç kullanımın sona erdiği zaman silinmelidir.”

¹¹¹ Ancak örneğin, suç işleme oranını sıfıra indirmek için bireylere kişisel drone’lar tahsis edilerek devamlı olarak izlenmelerinde bu meşruiyetin devam ettiği söylenemezdi.

yasal, yargısal, idari denetimleri mümkün kılan sistemler ve mekanizmaların mevcut olması gerekmektedir¹¹².

Bireylerin bir toplumun içinde yaşıyor olmalarının doğal sonucu olarak yalnızca gizlilik alanları yoktur. **ÖZTAN**'ın¹¹³ ifade ettiği üzere; bireylerin yaşam alanlarını bu anlamda “kamuya açık alanları”, “özel alanları” ve “giz(lilik) alanları” olmak üzere üçe ayırmak mümkündür. Kamuya açık alan “bireylerin aleni olmasında sakınca görmediği olayları”, özel alan “bir kimsenin yalnızca yakınları olarak gördüğü kimselerin bilmesini istediği olayları”, gizlilik alanı ise “bireyin üçüncü kişilerden sakladığı tüm olaylar ve bunlara ilişkin belgeleri” kapsamaktadır. Hukuk düzenleri, bireylerin özel alanı ve gizlilik alanı ile bu alanlara yapılan haksız müdahalelere karşı bireyleri korur.

Özel alanın ve gizlilik alanının korunması kapsamında hukuk; bu duruma uygun olarak özel hayata ilişkin çok çeşitli değerler, menfaatler ve haklar için geniş bir koruma alanı sağlar. Bu sebeple, örneğin AB Temel Haklar Şartı¹¹⁴ genelde özel hayata saygı

¹¹² **KÜZECİ**, 2020, s.88-94; **GÜNDÜZ**, 2022, s.91.

¹¹³ **ÖZTAN/ GÜRPINAR**, 2022, s.290-291; **YILMAZ/ ÇAVUŞOĞLU**, 2022, s.62; **KÜZECİ**, a.g.e., s.79.

¹¹⁴ Temel Haklar Şartı'nın “Özel hayata ve aile hayatına saygı” başlıklı 7.maddesine göre; *“Herkes, özel hayatına, aile hayatına, konutuna ve haberleşme özgürlüğüne saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir.”*

“Kişisel Verilerin Korunması” başlıklı 8.maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkrasına göre; *“Herkes, kendisini ilgilendiren kişisel verilerin korunması hakkına sahiptir.” “Bu veriler, adil bir şekilde, belirli amaçlar için ve ilgili kişinin rızasına veya yasa ile öngörülmüş diğer meşru bir temele dayanarak tutulur. Herkes, kendisi hakkında toplanmış verilere erişme ve bunları düzelttirme hakkına sahiptir.” “Bu kurallara uyulması, bağımsız bir makam tarafından denetlenir.”*

hakkını, özelde de kişisel verilerin korunmasını isteme hakkını garanti etmektedir. Avrupa Birliği Adalet Divanının uzun yıllar önemini vurguladığı, Temel Haklar Şartı’nın tanınırlığını ve korumasını yükselttiği bu haklar bugün Avrupa Birliği hukuk düzeninin temeli haline gelmiştir¹¹⁵.

AYM ve AİHM kararlarında “özel hayat”, kapsamı geniş olan ve eksiksiz bir tanımı olmayan bir kavram olarak belirtilmekte olup tanımı itibariyle kapsamının¹¹⁶ daraltılması da özel hayatın gizliliği hakkının özüne uygun düşmemektedir¹¹⁷. Özel

¹¹⁵ **DELL**, Eoin O’, “*Compensation for Breach of the General Data Protection Regulation*”,

Dublin Üniversitesi Hukuk Dergisi, 2017, s.97, İnternet Erişimi: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2992351 (E.T.: 18.06.2021)

¹¹⁶ Özel hayat kavramının kapsam bakımından gizlilik yönüne ek olarak, kişinin kişiliğini gözetim ve denetimden uzak bir şekilde geliştirebilmesine olanak sağlayan bağımsızlık yönü de olduğuna ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. **KAYA**, Mine, *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015, s.41-58.

¹¹⁷ Anayasa Mahkemesi, internette bazı görüntülerinin dolaştığı duyumu üzerine hakkında disiplin soruşturması başlatılan ve sonucunda devlet memurluğundan çıkarma cezası almış olan K.Ş.’nin bireysel başvurusu hakkında; Anayasa’nın 20.maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Söz konusu 2013/1614 Başvuru Numaralı ve 03.04.2014 tarihli kararda özel hayata ilişkin şu açıklamalar yer almaktadır: “31. *Özel hayat geniş bir kavram kapsayıcı bir tanımının yapılması oldukça zordur. Bu kapsamda korunan hukuki değer esasen kişisel bağımsızlık olup, bu koruma herkesin istenmeyen bütün müdahalelerden uzak, kendine özel bir ortamda yaşama hakkına sahip olduğuna işaret etmekle birlikte, özel hayat kavramının herkesin kişisel yaşamını istediği şekilde sürdürme ve dış dünyayı bu alandan uzak tutma*

hayata saygı hakkı, Anayasa'nın 20.maddesinde güvence altına alınmış olup; maddenin birinci fıkrasında aile hayatı ve özel hayatına saygı gösterilmesini isteme ve aile hayatı ile özel hayatın gizliliği, ikinci fıkrasında hâkim kararı ya da yetkili kılınmış merciin yazılı emri olmadıkça kişilerin üstünün ve eşyalarının aranıp el konulamayacağı, üçüncü fıkrasında ise kişisel verinin korunmasını isteme hakkı yer almaktadır.

Özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması bağlamında Alkaya - Türkiye kararından da bahsetmek gereklidir. Davada, başvuran yapılan haberde açık adresinin belirtilmesiyle; “kendisinin açık hedef haline getirildiğini, haberin bedensel bütünlüğünü ve malvarlığını tehlikeye soktuğunu, konutunun özel ve güvenli bir mekân olma vasfını yitirdiğini, basının adresini yayımlamasının hiçbir haber değeri olmadığını, gazetenin basın özgürlüğünün sınırlarını aştığını, kişilik hakkını ihlal ettiğini” iddia etmiştir. Zeytinburnu Asliye Hukuk Mahkemesi ise başvuranın oyuncu olması, ün sahibi olması, halka mal olmuş bir kişi olması nedenleriyle kişilik hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir. Karar temyiz edilmiş ve başvuranın avukatı; haberden sonra başvuranın evinin

kavramına indirgenemeyeceği açıktır. / 32.Özel yaşama saygı hakkı kapsamında korunan hukuksal çıkarlardan biri de bireyin mahremiyet hakkıdır. Ancak mahremiyet hakkı sadece yalnız bırakılma hakkından ibaret olmayıp, bu hak bireyin kendisi hakkındaki bilgileri kontrol edebilme hukuksal çıkarını da kapsamaktadır. Bireyin kendisine ilişkin herhangi bir bilginin, kendi rızası olmaksızın açıklanmaması, yayılmaması, bu bilgilere başkaları tarafından ulaşılabilmesi ve rızası hilafına kullanılamaması, kısaca bu bilgilerin mahrem kalması konusunda menfaati bulunmaktadır. Bu husus, bireyin kendisi hakkındaki bilgilerin geleceğini belirleme hakkına işaret etmektedir. ... / 35. Özel yaşama saygı hakkı alt kategorisinde geçen “özel yaşam” kavramı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından da oldukça geniş yorumlanmakta ve bu kavrama ilişkin tüketici bir tanım yapmaktan özellikle kaçınılmaktadır.”

önüne gelen insanlar olduğunu, rahatsızlık verici davranışları da olduğunu, müvekkilinin korktuğunu ve bu nedenle artık evinde yalnız kalamadığını iddia etmiştir. Yargıtay 12.06.2006 tarihli kararı ile ilk derece mahkemesinin kararını onamış olup konu AİHM’in önüne gelmiştir. AİHM, “mevcut çıkarların tam değerlendirilmemesini” ve “açık adresinin yayımlanmasının başvurana etkilerini” de dikkate alarak “başvuranın özel hayatı açısından yeterli ve etkin bir koruma sağlanmadığını” ifade etmiştir. Neticede, oy birliğiyle Sözleşme’nin 8.maddesinin ihlalinin gerçekleşmiş olduğuna karar vermiş ve başvurucuya 7.500 Avro manevi tazminat ödenmesi gerektiği sonucuna varmıştır. Haberde yer alan açık adres, özel hayata dair kişisel veridir. Kişisel verinin haber yoluyla yayımlanması ile başvuranın verisi izni olmadan üçüncü kişilerle paylaşılmış olmaktadır. Bu eylem, kişisel verilerin korunması hakkının ve kişilik hakkının ihlalini oluşturur. Bu sebeple, AİHM’in de kararında belirttiği gibi haberin “uygun amaca, uygun bir araçla hizmet etmesi” ve “elverişlilik ile orantılılık” ilkelerini sağlamadığı ortadadır. Gerek Yargıtay gerek AYM kararlarında siyasi iktidar mensupları, önemli kamusal görevlerde bulunan kişiler ve sporcu, sanatçı, oyuncu gibi topluma mal olmuş kişilerin özel yaşam alanlarının toplumun diğer kesimine göre daha dar olduğu ve bu kişilere ilişkin yayımlanan haber, resim, karikatür ya da eleştirilere karşı daha hoşgörülü yaklaşılması gerektiği yönünde oturmuş bir içtihat varken; bu karar, bir bireyin tanınmış bir kişi olsa dahi belli hallerde, özel hayatına saygı konusunda “meşru bir beklenti” hakkına sahip olduğunu belirtmesi bakımından önem taşımaktadır. Kamuya mal olmuş olan kişilerin görüntüsünün rızaları olmadan yayımı halinde de, ticari bir çıkar elde etmek amacı mevcutsa kişilik hakkı ihlal edilmiş olacaktır¹¹⁸.

¹¹⁸ **ÖMEROĞLU**, Abdullah, “*Kişilik Haklarının Alkaya-Türkiye Davası Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması Hukukuna Göre İncelenmesi*”,

Özel hayatın gizliliği hakkı ve kişisel verilerin korunması hakkı çok iç içe geçmiş olsa da bugün kişisel verilerin, özel hayatın gizliliğinin altında incelenemeyecek kadar kapsamlı hale geldiği belirtilmekte olup bir verinin kişisel veri sayılması için de sır çevresi ve gizlilik alanına ait olması gerekliliği bulunmamaktadır. Bununla beraber kişisel verilerin ilk aşamada içtihatlarla gelişimi de insan onuru, kişilik hakkı, özel hayat kavramı ve özel hayatın gizliliği üzerinden gerçekleşmiştir.

2. Din ve İnanç Özgürlüğü ve Kişisel Verilerin Korunması

Kişinin din ve inancına ilişkin veriler, hassas verileridir. Bu özgürlük çerçevesinde veriler, “forum internum” olarak korunmakta, yani özel alanın mutlak olarak korunan çekirdek alanında bulunmaktadır. “Forum externum” adı verilen dış alan ise diğer insanlar karşısında belirli bir din veya inanca mensubiyeti ifade edebilme anlamına gelir¹¹⁹.

3. Bilgi Edinme Özgürlüğü ve Kişisel Verilerin Korunması

Bu özgürlük; yurttaşların devlet organlarını kontrol edebilmesini ve özellikle de demokratik, siyasi süreçlere katılımlarını sağlar. Demokratik bir toplum için o toplumda

Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 2020, S.15, s.309-342, İnternet Erişimi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1167647> (E.T.: 17.11.2022); **YILMAZ/ÇAVUŞOĞLU**, 2022, s.26; Yine tanınmış kişilerin sıradan bir kişiye göre daha dar olsa da özel hayat alanlarının olduğuna, sadece okuyucuların merak duygularını gideren fotoğrafların topluma başka menfaat sağlamadığına ilişkin “Prens Caroline” kararı olarak bilinen AİHM Von Hannover - Almanya kararı için bkz. **OĞUZMAN/SELİÇİ/OKTAY ÖZDEMİR**, 2022, s.213-214. İnternet Erişimi: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-61853%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-61853%22]}) (E.T.: 20.01.2023)

¹¹⁹ **ŞİMŞEK**, 2008, s. 137-139.

yurttaşların devletin faaliyetleri hakkında kapsamlı bir bilgi edinebiliyor olması gereklidir. Kamusal faaliyetler hakkında özgürce bilgiye ulaşmak kişisel verilerle ilişkilidir. Bilgi Edinme Kanunu’nun¹²⁰ 21.maddesinde; “kişinin rızası olmadıkça, özel hayatın gizliliği kapsamında, açıklanması hâlinde kişinin sağlık bilgileri ile özel ve aile hayatına, şeref ve haysiyetine, meslekî ve ekonomik değerlerine haksız müdahale oluşturacak bilgi veya belgelerin Kanun kapsamında olmadığı” belirtilmiştir¹²¹.

Gaskin – Birleşik Krallık davasında AİHM tarafından kişilik hakkının korunması gereği sebebiyle resmi makamların tuttuğu kişisel verilerle ilgili olarak kişinin doğumu, ailesi ya da kimliği hakkında bilgi edinmesinin, kişiliğin gelişmesi kavramının içinde olduğu belirtilmiştir¹²².

4. Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü, Toplantı Özgürlüğü ve Kişisel Verilerin Korunması

Söz, resim, yazı vb. araçlarla düşünce yaymak bu özgürlük kapsamındadır. AİHS madde 10 ve Anayasa madde 26 ile güvence altına alınmıştır. Kişisel verilerin korunması, bireyin düşüncelerini açıklama ve düşüncelerinin içeriği ile muhatabını belirleme hakkını garanti eder. Hakkın negatif yönü ise devletin, kişiyi düşüncelerini açıklamaya zorlayamamasıdır. Kişisel verilerin korunması ile bu özgürlüğün ilişkisi, bireyin gizli

¹²⁰ 4982 sayılı Bilgi Edinme Kanunu, 09.10.2003 tarihinde kabul edilmiş, 24.10.2003 tarihli ve 25269 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

¹²¹ ŞİMŞEK, a.g.e., s. 143-145.

¹²² AKGÜL, Aydın, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Kişisel Verilerin Korunması Hakkı”,

Terazi Hukuk Dergisi, 2014, C.9, S.92, s.78.

kalmasını istediği verileri açıklamaması, giz alanına giren verileri koruması, bu verileri istediği zaman yayabilmesi durumudur¹²³.

5. Haberleşme Özgürlüğü ve Kişisel Verilerin Korunması

AİHS madde 8 ve Anayasa madde 22 ile güvence altına alınan bu özgürlük uyarınca devletin haberleşme özgürlüğüne müdahale etmemesi gerekmektedir. Günümüzde medya kullanımı kişinin her türlü tüketimi, tercihleri hakkında çıkarımları mümkün kılacak düzeye gelmiştir. Bu özgürlük, kişiye bu bilgilerin muhatabı olacak kişiyi seçme özgürlüğünü verir. Böylelikle kişisel veriler ve kişilik hakkı korunmuş olur¹²⁴.

6. Bilim Özgürlüğü ve Kişisel Verilerin Korunması

Bu özgürlük; bilme hakkını, bilmek için araştırmayı, araştırmak için gerekli araç, gereç ve ortama sahip olma hakkını, bilimsel çalışabilmeyi kapsar. Birçok temel metinde güvence altına alınarak bilim insanları da müdahalelere karşı korunmuştur. Bilimsel araştırma yapıldığı sırada verilerin toplanmasında ve araştırma sonuçları yayımlanırken kişisel verilerin korunması ile bu özgürlük arasında denge kurulmalıdır, çünkü uhdelerinde çatışan menfaatler barındırırlar¹²⁵. Daha sonra tekrar bahsedilecek olan YHGK.'nin bir kararında¹²⁶ davalı taraf, mahkeme kararlarını barındıran hukuk kitabında

¹²³ ŞİMŞEK, 2008, s.146-147; GÜNDÜZ, 2022, s.94-85.

¹²⁴ ŞİMŞEK, a.g.e., s.148-149; GÜNDÜZ, a.g.e., s.99-102.

¹²⁵ KÜZECİ, 2020, s. 110-112; GÜNDÜZ, a.g.e., s.104-105.

¹²⁶ YHGK., 17.06.2015 tarihli ve 2014/56 E. ve 2015/1679 K. sayılı karar.

kitabın zaten hukukçu, akademisyen kitleye hitap ettiği şeklinde ve bilim özgürlüğü çerçevesinde savunma yapılmıştır¹²⁷.

Bilimsel çalışmaların anonim verilerle yapılması mümkün olmamaktadır ancak bilimsel araştırmalar sağlık verileri gibi hassas verileri de içerebilmektedir. Bu durum da çatışan menfaatlere örnektir.

II. Kişisel Verilerin Korunması Hakkı ve Kişilik Hakkı İlişkisi

A.Genel Olarak

Kişisel verilerin korunması alanında en başta gelen kararlardan olan, çeşitli ülkelerde yasama faaliyeti çerçevesinde kanunkoyucuların dikkate aldığı ve kişisel verilerin korunması hususundaki ilk AB Direktifi'ni de etkileyen 15 Aralık 1983 tarihli Alman Federal Mahkemesinin “Nüfus Sayımı” kararında; kişisel verilerin korunması, Alman Anayasası'nda yer alan ve korunan insan onuru ve kişilik hakkına dayandırılmıştır. Buna göre; insan onuru ve insan onuruyla bağlantısı bakımından kişilik hakkının gereği olarak kişi, kişisel verileri üzerinde tasarruf yetkisine sahiptir. Bununla bağlantılı olarak, kişilerin verilerinin rızaları olmadan toplanarak işlendiği, aktarıldığı ve buna ilişkin bir düzenleme ya da yaptırım bulunmayan bir hukuk düzeninde hukuki öngörülebilirlikten ve bireylerin hürriyetinden bahsedilemeyeceğini de ifade etmek gerekir¹²⁸.

Anayasa Mahkemesi tarafından, 04.12.2014 tarihli kararında; “*Kişisel verilerin korunması temel hakkının, anayasa hukukunda esas olarak yüksek kişilik değerlerini korumaya yönelik bireysel haklara ilişkin olduğu, bu hakkın kişinin insan onurunun*

¹²⁷ İnternet Erişimi: <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/hukuk-genel-kurulu-e-2014-56-k-2015-1679-t-17-6-2015> (E.T.: 20.11.2022)

¹²⁸ ÇEKİN, 2020, s.6; DÜLGER, 2020, s.85; GÜNDÜZ, 2022, s.88-89.

korunmasının ve kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçimi olarak, bireyin hak ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi sırasında korumayı amaçladığı” belirtilmiştir¹²⁹.

Kişilik dediğimiz kavram; dar anlamda “haklara ve borçlara sahip olma yeteneğini”, geniş anlamda da hak ehliyeti ile sınırlı kalmayan, fiil ehliyeti, şahsi haller ve kişilik hakkını da içeren kişi kavramının içeriğinden de geniş olarak tanımlanır ve kişinin özüne ait olan, biricik ve kendine has olan kişisel verileri de bir nevi kişiliğin bir izdüşümüdür. Gerçekten de bugün bilişim alanında faaliyet gösteren büyük şirketler tarafından geliştirilen sosyal paylaşım platformlarında yapılan paylaşımlar üzerinden kişilerin politik görüşlerinin, felsefi ve dini görüşlerinin, aile, arkadaş ve diğer ilişkilerini içine alan özel hayatlarına ait duygu ve düşüncelerinin, karakter yapılarının, davranış eğilimlerinin, aldıkları eğitimin, fiziksel ve ruhsal sağlık durumlarının vb. analizinin yapılabildiği düşünüldüğünde kişisel veriler ile kişilik hakkının bağlantısı çok aşıkardır¹³⁰. Örnek vermek gerekirse; eski alışveriş alışkanlıkları, elektrik tüketimi gibi

¹²⁹ AYM, 2013/84 E., 2014/183 K., 04.12.2014 T., İnternet Erişimi: <https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2014-183-nrm.pdf> (E.T.: 18.11.2022)

¹³⁰ İlgili kişi bakımından; kişiye göre fiyat farklılıkları, anomali tespiti yapılarak zafiyetten faydalanma durumları söz konusu olabilmektedir. Veri biliminde yer alan tespit, çıkarım ve kullanım aşamaları şu şekilde gerçekleşmektedir: bireylerin toplanan verilerinin siyasi, dini, felsefi görüş gibi kategorilere ayrılması tespit aşaması; veriler sonucu kişilik analizleri yapılması ve psikogramlar çıkarılması, verilere göre kullanıcıların kampanyalara ya da reklamlara gösterecekleri tepkilerin tahmin edilmesi çıkarım aşaması; kullanıcılara yapılan çıkarımlara göre hitap edilmesi, çıkarımlara göre siyasi propaganda yapılması, reklam, ürün, hizmet sunumunun da bu çıkarımlara uygun

yapılması, kişinin zaafiyet anlarının reklam saldırısına en müsait olduğu anlar olması sebebiyle o anlarda teklifler sunulması, seçimlerde örneğin Amerikan seçim kampanyalarında ya da Brexit oylamalarında yapılmış olan kişilik analizlerine göre Facebook platformu üzerinden spekülasyonlar oluşturmaya ya da oluşturulandan etkilenmeye daha eğilimli kişilere buna yönelik propaganda ya da reklamların, kişilerin siyasi görüşlerinin tam tersi olarak nitelendirilebilecek görüşlerin ekstrem örneklerinin gösterilerek kışkırtıcı politikalar yürütülmesi ise kullanım aşamasına örnek gösterilebilmektedir. Bkz. **ÇEKİN**, “*Veri Ekonomisi Temelli Yaklaşımların Medeni Hukuk Açısından Değerlendirilmesi*”,

Dijitalleşen Dünyada Kişisel Verilerin Korunması Konferansı.

Söz konusu seçimlerde; Facebook üzerinden aldığı verileri usulsüz bir şekilde işlediği iddiasıyla Cambridge Analytica şirketi hakkında İngiliz Bilgi Komisyonu tarafından dava açılmıştır. Bu örnek kişisel verilerin işlenmesinin bireylerin katılım kültürünü ve demokratik süreçleri etkileyebildiğini, çeşitli bilgilerin kişiselleştirilmiş içeriğe dönüştürülerek bireylerin karar mekanizmalarına müdahale edilebildiğini göstermektedir. Etik olmayan bir yol izlemesi sonucu veri suçu işlediği gerekçesiyle söz konusu şirketin etkinliğine son verilmiştir. Bkz. **AKPINAR**, Mustafa Eren, “*A Review on the Relationship of Big Data and Cambridge Analytica*”,

Journal of Communication Science Researchers, 2022, C.2., S.1., s.61-62. Bkz. İnternet Erişimi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2080089> (E.T.: 20.01.2023);

DUYGULU, Serap, “*Sosyal Medyada Çocuk Fotoğrafları Paylaşımlarının Mahremiyet İhlali ve Çocuk İstismarı Açısından Değerlendirilmesi*”,

TRT Akademi, 2019, C.4, S.8, s.445. Bkz. İnternet Erişimi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/773684> (E.T.: 17.11.2022); **DÜLGER**,

2020, s.58. Büyük verinin en önemli özelliklerinden biri de, tekil olarak anlamsız halde

bilgiler üzerinden dahi hassas verilere ulaşabilmenin mümkün olduğu günümüzde büyük veri analizleri aracılığıyla kişisel tüketim tercihlerinden yola çıkarak yeni ürün önerileri sunan “Target” isimli platformda satın alma geçmişine yönelik veriler ile müşterinin görsel verilerinin analizi sonucunda bir genç kızın hamile olduğunun ailesinden de önce platform tarafından tespit edilmiş olması, kişisel verilerin işlenmesi neticesinde ne denli hassas bilgilere ulaşılabilirliğini göstermektedir¹³¹. Bu sebeple de doğal olarak, kişisel verilerin ihlal edilmesi ve kişisel verilerin ihlal edilmesi yoluyla kişilik hakkının ihlal edilmesi gündeme gelmektedir.

Kişisel veriler ile kişilik hakkının ilişkili olduğu konusunda görüş birliği bulunmakla beraber kişisel verilerin hukuki niteliği konusunda doktrinde farklı görüşler mevcuttur.

B. Kişisel Verilerin Korunması Hakkının Hukuki Niteliği

Kişisel verilerin hukuki niteliğinin ne olduğuna ilişkin farklı görüşler ileri sürülmüştür. Doktrinde “ekonomik hak yaklaşımı” ve “insan hakkı yaklaşımı” şeklinde bir ayrım gözetilmiş olup ekonomik hak yaklaşımı ile bakıldığında mülkiyet hakkı ve fikri mülkiyet hakkı görüşlerinin öne çıktığı ve bu görüşlerde kişinin verisinin kendisinden soyutlandığı, korunan çıkarın daha çok ekonomik olduğu; ancak, insan hakları yaklaşımı ile bakıldığında kişisel verilerin korunması hakkı ile korunanın sadece ekonomik kişisel çıkar olmayıp aynı zamanda insan onuru ile temel hak ve özgürlükler

bulunan ham bilgi yığını olmasına rağmen işlendikten sonra sadece geçmiş ve bugüne yönelik değil; geleceğe de yönelik olmasıdır. Kişisel verilerin ekonomik açıdan değerli olmasının bir nedeni de budur. Bkz. **DÜLGER**, a.g.e., s.18-19.

¹³¹ **AKINCI**, Ayşe Nur, *Büyük Veri Uygulamalarında Kişisel Veri Mahremiyeti*, Ankara, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019, Yayın No: 0001, s.37-38; **DÜLGER**, a.g.e., s.34-35.

olduğu belirtilmektedir¹³². Bununla beraber bir diğer görüş de; kişisel verilerin korunması hukukunun kendine özgü oluşu ve multidisipliner oluşu sebepleriyle verinin niteliğine göre en iyi şekilde korumayı sağlayacak yaklaşımın seçilmesi gerektiği yönündedir¹³³.

1. İnsan Hakkı Yaklaşımı

a. Kişilik Hakkına İlişkin Olduğu Görüşü

Kişiliğe bağlı maddi ve manevi varlıklar, kişiliği koruyucu düzenlemeler yapma ihtiyacı fark edilene kadar başlangıçta doğal hukuk görüşü çerçevesinde teoride tanınmış ancak ne zaman ki Birinci Dünya Savaşı'ndan birey odaklı olmayan, aksine Devletin yararı ve menfaati odaklı rejimler ortaya çıkmış ve bireylerin kişilik hakkı bakımından tehdit oluşturduğu görülmüş, bu konuda etkin yasal düzenlemeler yapılması gerektiği anlaşılarak devletler tarafından bu konuda gerekli adımlar atılmıştır¹³⁴.

Kişilik hakkı, tarihsel gelişim olarak başta kişilerin devlet karşısında maddi ve manevi varlıklarını geliştirmesi imkânı sağlamak için kamu hukuku kuralları ile korunmuşsa da zamanla bu hakkın özel hukuk kişilerine karşı da korunması ihtiyacı hasıl

¹³² **DÜLGER**, Murat Volkan, “İnsan Hakları ve Temel Hak ve Özgürlükler Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması”,

İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2018, C.5, S.1, s.77-82, İnternet Erişimi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1102271> (E.T.: 19.12.2022);

KÜZECİ, 2020, s.73-75; **YILMAZ/ ÇAVUŞOĞLU**, 2022, s.85-86; **GÜNDÜZ**, 2022, s.88-89; **ÇELİKEL**, 2022, s.31.

¹³³ **YILMAZ/ ÇAVUŞOĞLU**, a.g.e., s.74; **ÇELİKEL**, a.g.e., s.50-51.

¹³⁴ **AKSOY**, 2010, s.38-39.

olduğundan özel hukuk alanına da dâhil olmuştur¹³⁵. Nitekim çalışmamızda da kişilik hakkının ve kişisel verilerin korunması medeni hukuk kapsamında ele alınmaktadır.

Bilindiği gibi kişisel veriler, KVKK’da ve uluslararası düzenlemelerde de yer alan tanımı gereği kişiye ilişkin her türlü bilgiyi ifade ettiğinden ve kişilik de en basit ifadesiyle kişiye ilişkin değerler bütünü olduğundan baskın görüş, kişisel verilerin kişilik hakkına ilişkin olduğu ve kişilik hakkını koruyan hükümler uyarınca korunması gerektiğidir. Kişisel verilerin korunması hakkının; “özel hayatla bağlantılı olan bir kişilik hakkı olması, kişisel verilerin birçoğunun aynı zamanda kişilik değerlerinden biri olması ya da kişilik değerleri ile ilişkili olabilmesi” nedenleriyle kişisel veri niteliğinde olan kişilik değerlerinin, klasik kişilik hakkının korunması yöntemlerine ek olarak kişisel verilerin korunması hukuku kapsamında da koruma imkânı bulacağı savunulmuştur¹³⁶. Bugün teknolojinin geldiği boyut da göz önüne alındığında bu görüşe katılmamak elde değildir. Zira bugün dünya nüfusunun üçte ikisinden fazlasının cep telefonuna sahip olduğu, sadece cep telefonuna sahip olmaktan kaynaklı olarak bile her dakika kişisel veri ürettiği, cep telefonlarının dijital barkod ya da karekod uygulamaları, mobil ödeme uygulamaları, mobil bankacılık, sesli yanıt sistemi vb. kullanımlarının artması ile artık neredeyse kimliğimiz yerine geçtiği düşünülürse işlenen kişisel veriler kişi olarak tipolojimizi, psikogramımızı ortaya koyarak bizi tanımlar duruma gelmiştir¹³⁷. Bununla

¹³⁵ **AKSOY**, a.g.e., s.38.

¹³⁶ **KAYA**, Afra Ece, “*Kişilik Hakkı Olarak Kişisel Veriler ve Yeni Kişisel Verilerin Korunması Kanunu*”,

Terazi Hukuk Dergisi, 2017, C.12, S.125, s.2, İnternet Erişimi: <https://jurix.com.tr/article/7472> (E.T.:17.11.2022)

¹³⁷ Dünya’da şuanda 5.27 milyon insanın cep telefonu kullanıcısı olduğuna ilişkin bkz. Hootsuite and We Are Social işbirliğinde hazırlanan 2021 yılı dünya internet kullanımı

beraber KVKK'nın 14.maddesinde kişilik hakkı ihlal edilen kişilerin tazminat hakkı hususunda genel hükümlere atıf yapılarak, kişisel verilere ilişkin özel bir kanun olmasına rağmen, koruma alanının sınırlarının daraltılmadığı görülmüştür.

Kişisel verilerin korunmasına dair ulusal ve uluslararası düzenlemelerin amaç ve hedefleri arasında bireylerin özel yaşamlarının, mahremiyet haklarının, sırlarının korunması yer almaktadır. Bu kavramlar ise kişilik hakkının görünümlerindendir. Nitekim Kıta Avrupası hukukunda ve öğretide hâkim görüş kişisel verilerin kişilik hakkının korunmasına ilişkin olduğudur.

Kişisel verilerin kişilik hakkına ilişkin olduğunun kabul edilmesi ile kişiliği koruyucu hükümler kişisel veriler için de uygulanacaktır. Kişisel verilerin kişilik hakkının koruduğu değerlerden (ad, vücut bütünlüğü, şeref ve haysiyet, sır, mahremiyet, özel hayat, resim vb.) herhangi birine dair olması ya da biri ile ilişkilendirilmeleri ve korunmaları pek tabii mümkündür¹³⁸.

Özel hayatın medeni hukukta kişilik hakkı kapsamında ele alınan ve korunan bir değer olmasının yanı sıra Kıta Avrupası'nda hümanist yaklaşım ile köklenen klasik kişilik hakkı görüşüne göre; kişisel verilerin korunması gerekliliğinin temelinde yer alan mahremiyet, somut olarak da kişilik hakkının bir görünümüdür¹³⁹. Klasik kişilik hakkı görüşünün çıkış noktası budur. Zira kişilik kavramından bahsedilirken değinildiği gibi, geniş anlamda kişiliğin kapsamı hak ve fiil ehliyetinin oluşturduğu kişi kavramından

ve sosyal medya istatistiklerine ilişkin “Digital 2021 April Global Statshot Report” isimli rapor, s.8, İnternet Erişimi: <https://datareportal.com/reports/digital-2021-april-global-statshot?rq=apr> (E.T.: 04.12.2021)

¹³⁸ BASKIN, 2021, s.52.

¹³⁹ YILMAZ, 2022, s.57-58.

geniş olup söz konusu kişilik değerlerini kapsayan kişilik hakkını da içermektedir. Öyle ki, kişinin özel hayatına ilişkin verilerinin rızası olmaksızın işlenmesi, kişilik hakkı ihlalidir¹⁴⁰.

Kişilik hakkı görüşüne yöneltlen eleştirilerden biri, mahremiyet ile özel hayatın korunması kavramlarının birbiri ile ilişkili olsa da farklı kavramlar olması ile bunun sonucu olarak ihlali halinde mahremiyeti zedelemeyen kişisel veri türlerinin de mevcut olması durumudur¹⁴¹. Başka bir deyişle, bir veriyi kişisel veri olarak nitelemek için işlenmesinin mahremiyeti etkilemesi şart değildir. Örneğin; kişinin alenileştirmiş olduğu verilerinin ve kamusal alanda ortaya koyduğu davranışlarının da korunması gerekmekte olup korunmaması halinde, alenileşmiş de olsa, kişiye zarar verebilir. Bu verilerin özel hayat kapsamında değerlendirilemiyor olması sebebiyle korunmaması gibi bir sonuç, kişisel verilerin korunması amacına hizmet etmemektedir¹⁴². Örneğin bir kişinin ibadet yerinde başka kişilerle beraber yerine getirdiği ibadeti ya da siyasi parti faaliyetlerine katılması sırasında ortaya koymuş olduğu felsefi ve siyasi düşüncesi her ne kadar kamusal ortamda olsa da kişi hakkında edinilen bu verilerin ayrımcılık yapılmasına yol açacak şekilde işlenmesinin kişiye zarar vereceği ve tam da bu sebeple “hassas veriler” olarak ifade edilen özel bir veri tipinin ortaya konulması gerekliliğinin vuku bulduğu ifade edilmektedir. Bununla beraber; özel yaşam hakkının da Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı’nın 7.maddesinde düzenlenmesi ancak kişisel verilerin korunması hakkının 8. maddede bağımsız, kendine özgü bir hak olarak düzenlenmiş olması gibi, kişisel verilerin

¹⁴⁰ **AKKURT**, Sinan Sami, “*Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliğine İlişkin Yaklaşımlara Mukayeseli Bir Bakış*”,

Kişisel Verileri Koruma Dergisi, 2020, C.2, S.1, s.26.

¹⁴¹ **AKSOY**, 2010, s.62.

¹⁴² **AKKURT**, a.g.m., s.26.

korunmasının altında yatan menfaatin, yasal düzenlemelerde de mahremiyeti ve özel hayatın korunmasını içermekle birlikte bu kavramlardan daha geniş tutulduğu belirtilmektedir¹⁴³.

Bu noktada doktrinde, bir de; teknolojinin toplum dinamiklerini değiştirmesinin kişisel verileri kişilik hakkından koparamayacağı, bu sebeple kişisel verilerin kişilik hakkından soyutlanmamakla birlikte kişilik hakkının bağımsız “nitelikli bir görünüm biçimi” olduğu ve “bireyin kişisel verilerinin geleceğini tayin hakkı” içerisinde değerlendirilmesi gerektiği görüşünün de savunulduğunu belirtmek gerekir¹⁴⁴. Bu görüşü göre; medeni kanun kapsamındaki genel koruma yetersizdir çünkü kişisel verilerin korunması, kendine özgü ilkeler gerektiren, özel hayat ve mahremiyet alanlarının korunduğu genel normların yeterince kapsayıcı olamadığı bir alandır¹⁴⁵. Bu görüş ile klasik kişilik hakkı görüşünün eleştirilen yönleri bertaraf edilmeye çalışılmaktadır.

2. Ekonomik Hak Yaklaşımı

a. Mülkiyet Hakkına İlişkin Olduğu Görüşü

Kişisel verilerin korunması hususuna Common law sisteminde (Anglo-Amerikan hukuk sistemde) iktisadi merkezli yaklaşım gözetilmesi ile Kıtta Avrupası hukuk sisteminde sosyal ve hümanist merkezli yaklaşım gözetilmesi aslında yalnızca kişisel

¹⁴³ **AKSOY**, 2010, s.62-63; **DÜLGER**, 2020, s.85.

¹⁴⁴ **AKSOY**, a.g.e., s.70-72; **TAşTAN**, Furkan Güven, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017, s.63-66; **ÖZKAN**, Rabia, “*Kişisel Veri Koruma Hukukunun Kişilik Hakkının Korunması erevesinde Değerlendirilmesi*”,

Ankara Sosyal Bilimlerniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2021, C.3, S.2, s.693-696.

¹⁴⁵ **BASKIN**, 2021, s.54.

verilere yönelik bir bakış açısı farklılığı olmayıp daha geniş çerçevede dijital dünyada oluşan bilgi altyapısına bakış açısının farklı olmasının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine bu bakış açısına bağlı olarak; Avrupa’da kişisel veriler vb. sorunsallar bilgi çağında bilgi toplumu bağlamında tartışılırken, Amerika’da ise bilgi çağının getirdiği veri ekonomisi ve veri sektörü bağlamında ele alınmıştır¹⁴⁶.

Bu çerçevede; kişisel verilerin mülkiyet hakkına ilişkin olduğu görüşüne göre kişisel veriler, kişiliğin bir ürünü olup ticari bir ürün haline de gelerek alınıp satılmaktadır.

Verilerin sadece veri koruma hukukunda değil, anayasal olarak da korunması genel olarak savunulmakla birlikte anayasalarda yer alan kişisel verileri koruyucu hükümler daha ziyade ihlale karşı koruma niteliğindedir. Başka bir deyişle anayasalarda yer alan hükümler bireylere verileri üzerinde ekonomik olarak mutlak bir koruma sağlamamaktadır. Bunun başlıca sebebi ise bireylerin bir toplumun parçası olarak yaşaması neticesinde toplum içindeki etkileşimleri ile kişisel verilerinin de mutlak olarak korunamayacağı düşüncesidir. Bununla beraber kişilere malvarlıkları kapsamında tasarruf yetkisini mutlak olarak sağlayan ve üçüncü kişilere karşı savunma hakkını da veren bir hak vardır ki o da mülkiyet hakkıdır. Söz konusu görüşe göre; kişilerin sadece kişisel verilerinin korunması değil de, verileri üzerinde tasarrufta bulunması ve haklarının üçüncü kişilere karşı mutlak olarak korunması için kişisel verilerin mülkiyet hakkına ilişkin olduğunun kabulü gerekmektedir. Öte yandan aynı hakkın konusu olan eşya cismani bir varlık olup kişisel verilerin cismani bir varlık olup olmadığı veya kişinin kendinden bağımsız bir varlık olup olmadığı noktasında mevcut düzenlemelerde cismani

¹⁴⁶ KÜZECİ, 2020, s.67; DÜLGER, 2020, s.78-79.

olmayan eşya olmadığından kişisel veriler üzerinde eşya hukukunun korumalarından yararlanılamayacağı sonucuna varıldığı belirtilmektedir¹⁴⁷.

Bu görüşte kilit nokta, üçüncü kişilere karşı mutlak olarak koruma sağlama fikridir. Her ne kadar hak sahibinin kişisel verileri bu şekilde daha çok korunabilir olarak düşünülse de mülkiyet hakkı; konusu üzerinde tam tasarruf yetkisinin olduğu bir eşya, varlık veya şey gerektirir. Bunun da parayla ölçülebilen bir değeri olması ve mübadeleye, devir ve intikale elverişli olması gerekmektedir. Ancak kişisel verilerin parayla ölçülebilen bir değeri olmayabilir ya da bu değer oldukça sübjektif olabilir, kısaca piyasa değerini belirlemek mümkün olmayabilir ve oldukça güç olabilir; bununla beraber mübadeleye, devir ve intikale elverişli de olmayabilir, zaten böyle bir eşya ya da mal üzerinde öznenin kullanabileceği tasarruf yetkisi de son derece sınırlı olacaktır¹⁴⁸. Bu sebeple mülkiyet hakkının konusu ile kişisel verilerin tabiatı uyuşmamaktadır. Kanaatimizce, söz konusu görüşün kabulü belki hak sahibine maddi yönü de dâhil olmak üzere verilerini üçüncü kişilere karşı mutlak olarak koruma imkanı verecek ancak verdiği tam tasarruf yetkileriyle ve değiş-tokuş edilen bir ürün haline getirmesiyle kişisel verileri metalaştırarak korunmasına ilişkin temel felsefeden uzaklaştıracaktır.

b. Fikri Mülkiyet Hakkına İlişkin Olduğu Görüşü

Kişisel veri kavramını yine ekonomik yaklaşım ile nitelendiren bu görüşe göre ise, kişisel veriler aynı fikri eser sahibinin manevi hakkının korunması gibi korunmalıdır. Çünkü kişisel veriler, kişinin fikri olarak düşünüşünün bir ürünü olup ortaya kişisel veri diye nitelediğimiz bir eser çıkmaktadır. Bu görüş; eser sahibinin eserinin fikri mülkiyet kuralları çerçevesinde korunması ile veri sahibinin verisinin korunmasının, bilginin

¹⁴⁷ ÇEKİN, 2020, s.19-21.

¹⁴⁸ GEMALMAZ, Haydar Burak, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Mülkiyet Hakkı*, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2017, s.187-188.

korunması ve bilginin dağılımının kontrol edilmesi yönünde amaçlarının benzer olduğunu ve nasıl ki eser, eser sahibi yüzünden var ise verinin varlık sebebinin de veri sahibi kişi olması hususunu vurgulamaktadır¹⁴⁹.

Ancak bu görüş; fikri mülkiyet hakkında eser sahibinin eserin yaratılması sürecinde bir emek ve güç sarf ettiği, sonrasında da eserinin basılması, yayımlanması, satılması, dağıtılması vb. konularda bilinçli olarak hareket ettiği ve bu faaliyetlere izin verdiği, buna kıyasla kişisel veri sahibinin hem kişisel verinin ortaya çıkması sürecinde bir eser yaratma gayesinde olmadığı ve hatta çoğu zaman farkında olmaksızın özel bir emek göstermeksizin kişisel veri ürettiği, hem de bilinçsiz bir şekilde verdiği izinle ya da izni olmadan kişisel verisinin işlenmesi söz konusu olabildiğinden durumunun fikri mülkiyet hukukundaki eser sahibinin durumundan farklı olduğu yönünde eleştirilmektedir. Buradan hareketle oluşum süreçleri ve üretim iradesi açılarından, fikir eserleri ile kişisel verilerin nitelikleri farklı olduğu halde özdeşleşmiş gibi kabul ederek aynı hükümlerle koruma altına almanın, kişisel verileri koruma hukukunun kendine münhasır yapısına uymadığı ifade edilmektedir¹⁵⁰.

Bu görüşe yöneltilecek eleştirilerden biri de; her ne kadar amaçların benzer olduğu belirtilse de veri koruma hukukunda, fikri mülkiyet hukukunda olduğundan farklı olarak, veri sahibinin üretim sürecinin korunması ve üretimine katkı sağlanması gibi bir amacı olmadığından amaçların aynı olmadığı şeklindedir. Ayrıca koruma amaçlarının altında yatan endişelerin de farklı olduğu; birinde fikri eser sahibinin fikriyatının basılması, dağıtılması yoluyla bir kazanç sağlayabiliyor olması sebebiyle fikri hakları korunmazsa ekonomik çıkarını da koruyamayabileceği, veri koruma hukukunda ise ilgili kişinin

¹⁴⁹ **AKKURT**, 2020, s.24.

¹⁵⁰ **AKKURT**, a.g.m., s.25.

kişiliğine ilişkin varlıkların (değerlerin) zedelenmesi şeklinde farklı endişeler olduğu belirtilmektedir¹⁵¹.

Bu görüşe yöneltlen eleştirilerden bir diğeri de; mevcut fikri mülkiyet hukuku düzenlemelerinde fikri mülkiyete konu eserlerin sınırlı sayıda sayıldığı, bu sebeple bu görüşün kabulü halinde kişisel verilerin eser sayılabilmesi için açıkça kanunda sayılması gerektiği yönündedir¹⁵².

3. Görüşümüz

Mülkiyet hakkı ve fikri mülkiyet hakkına yönetilen eleştirilere katılmamak mümkün değildir. Her şeyden önce Anglo-Amerikan hukuk sisteminden oldukça farklı bir hukuk sisteminde bulunduğumuzdan kişisel verilere sadece ürün ya da meta olarak bakmak, Kıta Avrupası hukuk sisteminin felsefesine tezattır. Söz konusu eleştiriler çerçevesinde kişisel verilere “ekonomik hak yaklaşımı” ile bakılmaması gerektiği oldukça doğrudur, bununla beraber görüşümüzü oluştururken; kişisel verilerin korunması hakkının bir temel hak ve/ veya insan hakkı olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği konusunun da değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kişisel verilerin korunması, AB Temel Haklar Şartı’nın “Özel hayata ve aile hayatına saygı” başlıklı 7.maddesinin altında, 8.maddede yerini almıştır. Kişisel verilerin korunmasının ayrı bir maddede düzenlenmesinin sebebine ilişkin; 7.maddenin özel hayat ve aile hayatından evin dokunulmazlığı ve iletişimin gizliliğine kadar uzanan oldukça geniş bir yelpazedeki konuları kapsamaması sebebiyle Şartı derleyenlerin, kişisel verilerin korunmasına uygun bir muamele yapmak için, başka bir deyişle özel hayatın gizliliğinin geniş kapsamı içerisinde sıradan bir başlık olarak ele alınmaması için, özel bir madde

¹⁵¹ AKKURT, a.g.m., s.24-25.

¹⁵² ÇEKİN, 2020, s.20-21.

tahsis ettiği yönünde uzman yorumları da bulunmaktadır. Bununla beraber Avrupa Birliği hukukunda; kişisel verilerin kademeli olarak özel hayata saygı hakkından ayrıldığı ve yine kademeli olarak daha yüksek bir düzenleyici seviyede düzenlendiği, veri koruma kurallarının artık Direktif yerine GVKT ile belirlendiği ve GVKT'nin temelini kişisel veriler için serbest ekonomik piyasa sağlamak olmadığı, kişisel verilerin korunması hakkının; özel hayata saygı hakkının yanında ama müstakil bir temel hak haline geldiği belirtilmektedir. Kişisel verilerin korunması hakkının, gerçekten bir insan hakkı ve/ veya temel hak olup olmadığı konusuna gelince öncelikle şunu belirtmek gerekir, bilimsel literatürde basitçe; haklar, anayasal haklar ve insan hakları şeklinde bir ayırım yapılır. Bilindiği üzere haklar; özel hukuk kişileri arasındaki yatay ilişkiyi ele alan, önemli olmakla birlikte insan yaşamı ve eylemleri için esaslı olmayan, daha ziyade günlük aktiviteleri ve hukuki işlemleri düzenleyen, demokratik süreçlerde çoğunlukla salt oy çokluğu ile değiştirilebilen haklardır. Anayasal haklar ise; birey ile devlet arasındaki dikey ilişkiyi ele alan, devleti ve organlarını düzenleyen, insan onuru ve kişisel özgürlük için daha kapsayıcı ve önemli olan, anayasal olmayan haklara göre değiştirilmesi daha zor olan ve nitelikli çoğunluk gerektiren, bir ulusun üzerine kurulu olduğu temelleri gösteren anayasasında belirtilen haklardır. İnsan hakları ise haklar bakımından daha farklı bir seviye olup anayasal haklarla karşı karşıya da gelebilmektedir çünkü insan hakları bir milliyete ya da vatandaşlığa özgü değildir. İnsanın sadece insan olmaktan dolayı sahip olduğu haklardır. Her ne kadar anayasal haklar ile insan hakları birbirini kapsayabilir ise de insan hakları geleneksel olarak daha üst bir ide olarak yer almaktadır, ulusal hukuk düzenine göre önceliklidir ve insan haklarının özünün genellikle istikrarlı ve evrensel olduğu söylenir. İnsan hakları, kanun koyucu tarafından değiştirilemez ve uluslararası düzeyde korunur. Avrupa Birliği metinlerinde ve yayınlarında çoğunlukla “doğal haklar” ve “insan hakları” terimleri yerine “temel haklar” ifadesi benimsenmiştir. Bu noktada; temel haklar teriminin insan hakları terimi ile farklı olup olmadığını incelemek

gerekmektedir. Avrupa Birliği hukukuna bakıldığında terimsel yorumlama bakımından çoğu argümanın temel hakları insan haklarına eşdeğer veya benzer olarak ele almanın; Avrupa Birliğinin ayrı bir statü verdiği, özel değerlerine koruma sağlamak ve bireyler ile genel olarak toplum için özellikle önemli çıkarları korumak açısından lehe görüldüğü belirtilmektedir. Sonuç olarak hem AB hukukunda hem de akademik literatürde temel hakların, genellikle insan haklarının eşdeğeri veya benzeri olarak ele alındığı görülmektedir. **Van der SLOOT** tarafından; temel haklar (fundamental rights) teriminin anlamı ve konseptinin alternatif bir yorumu yapılması durumunda farklı bir sonuca varılabileceği, temel haklar ile insan haklarının eş anlamlı kabul edilmeyerek farklı statüler alacaksa bunların neler olacağının ve bu durumda da insan haklarından ayrıışan temel hakkın normal haklara göre nasıl bir ek değeri olduğunun vb. belirlenmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bu noktada temel haklar ile ilgili üç ayrı görüşten bahsetmek gerekmektedir. İlk görüşe göre; temel haklar, anayasal haklardır¹⁵³. AB'nin kurucu

¹⁵³ **DİKMEN CANIKLIOĞLU**, Meltem, “*Anlamı, Kapsamı ve Sınırlarıyla Temel Haklar ve Anayasalarımız*”,

Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mahmut Tevfik Birsnel Armağanı, 2001, s.469; “Temel haklar, yukarda da belirttiğimiz gibi bazan insan hakları kavramının karşılığı olarak kullanılmaktadır. Fakat yazarların çoğu, bu iki kavram arasında önemli bir farkın varlığına işaret etmektedir. Bu fark, temel hakkın pozitif hukuk kaynaklı bir hak olmasına karşın, insan haklarının pozitif hukuku aşan, onun dışında ve üstünde bir kavram olması şeklinde ifade edilebilir. İnsan hakları kavramı, hakların uygulamada kazandığı değerden çok, ideal bir haklar listesini, ulaşılacak hedefler programını deyimlemesi nedeniyle, bu alanda kullanılan kavramların en genişidir. Temel haklar ise anayasalarda düzenlenen, güvence altına alınan, yasama ve yürütme organlarının tasarrufu ile kolayca kaldırılmayan haklardır. Bu bağlamda temel hakları ‘anayasal haklar’ olarak

antlaşmalarına, Lizbon Antlaşması ile değişiklikler getirilmiştir ve Hollanda ve Fransa’da gerçekleşen halk oylamasında reddedilerek düşen Avrupa Anayasası’na büyük ölçüde benzeyen Lizbon Antlaşması ile yürürlüğe giren Temel Haklar Şartı’nın AB için ayrı bir önemi bulunmaktadır. Bu sebeple bu görüşe göre; Temel Haklar Şartı, Avrupa Birliği Anayasası benzeri bir metin olarak görülmektedir. Bununla beraber bu görüşe göre, temel haklar zaten somut olarak anayasalarda düzenlenir; bu sebeple anayasal haklardır. İkinci görüşe göre; temel haklar, insan haklarına denk görülmelidir. Bu görüş kapsamında Şart’ta sadece bireylerin hakları ile AB vatandaşlarının çıkarlarını korumak için Avrupa Birliğinin yükümlülüklerinin düzenlendiği; ancak normalde anayasalarda olan prosedürel hükümlerin yer almadığı belirtilmektedir. Ek olarak, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi dahi sadece birinci kuşak hakları yani medeni ve siyasi hakları içerirken ve bu sebeple Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi sosyal ve ekonomik hakları içeren ikinci kuşak haklar ile dayanışma haklarını içeren üçüncü kuşak hakları da korumaya içtiyat yoluyla karar verirken; Şart’ın sadece medeni ve siyasi hakları içermemesi sebebiyle klasik bir anayasa gibi olmadığı belirtilmektedir. Bu sebeple, bu görüş çerçevesinde Şart’ın 8.maddesinde yer alan kişisel verilerin korunması hakkı da yeni bir insan hakkıdır¹⁵⁴. Üçüncü görüş ise karma nitelikte bir görüş olup; ilk iki görüşün ortasında yer almaktadır. Bu görüş çerçevesinde; temel hakların anayasal haklar olduğu doğru olmakla birlikte anayasal hakların en önemlisi, en temeli olduğu belirtilmekte ve insan hakları çatısı altında özel bir statüsü olduğu ifade edilmektedir. Bu sebeple anayasal haklar ile insan haklarının

nitelendirmek yanlış olmaz.” Bkz. İnternet Erişimi: <https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2020/01/M.-Caniklioglu4.pdf>

(E.T.: 20.12.2022)

¹⁵⁴ **DÜLGER**, 2018, s.77-82; **KORKMAZ**, 2019, s.102; **KÜZECİ**, 2020, s.74-75; **GÜNDÜZ**, 2022, s.86-87.

arasında özel bir yerdedir. Bu görüşe göre; temel haklar kavramı, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nden gelmekte olup Beyanname'nin 8.maddesine göre; *“Herkesin anayasa ya da yasayla tanınmış temel haklarını ihlal eden eylemlere karşı yetkili ulusal mahkemeler eliyle etkin bir yargı yolundan yararlanma hakkı vardır.”* Bu madde ile Evrensel Beyanname'yi hazırlayanlar tarafından İnsan Hakları Evrensel Beyanname'nin koruyucu kapsamı genişletilmek istenmiş olup ulusal anayasalarda yer alan temel hakların ulusal yasal düzenlemelerde etkili bir şekilde korunması gerektiği belirtilmiştir. Bu sebeple bu görüşte temel haklar terimi, Birleşmiş Milletler ya da Avrupa Birliği'nin genel kullanımından bağımsız olarak ele alınmıştır. Keza, Türk hukukunda da Anayasa'nın “Milletlerarası andlaşmaları uygun bulma” başlıklı 90.maddesinin beşinci fıkrasına göre; *“Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.”* Yine Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerinin düzenlendiği 104.maddenin on yedinci fıkrasına göre; *“Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenemez. Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz.”* Bu maddeler de temel hakların, Anayasa'da özel bir statüde konumlandırıldığını, anayasal hakların da en önemlisi olduklarını göstermektedir. Kanaatimizce de, karma görüşe uygun olarak, temel hakların anayasal hakların en önemlisi ve bununla beraber insan hakları çatısı altında, insan haklarının regüle edilmiş hali olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Temel haklara ilişkin görüşlerden hangisinin seçildiği önemlidir. Çünkü seçilen görüş, kişisel verilerin korunması hakkının “bir insan hakkı” olarak isimlendirilip isimlendirilemeyeceği değerlendirmesine de etki edecektir. Bu noktada kişisel verilerin korunması hakkının ve veri koruma hukukunun kendine özgü özellikleri sebebiyle klasik

bir insan hakkı gibi olmadığına yönelik eleştirileri ele almak gerekmektedir. Veri koruma kuralları, bir yanda bireylerin kişisel verilerini korumaya yönelik çıkarları ve diğer yanda da veri sorumlularının verileri işlemeye yönelik çıkarları¹⁵⁵ olmak üzere birbirine oldukça zıt iki değeri korumayı amaçlamaktadır. Bu durum, veri koruma kurallarının serbest bilgi akışı ile kişisel verilerin korunması arasında bir uzlaşma ve bunu sağlarken de farklı tarafların hakları ve çıkarları arasında bir uzlaşma sağlamayı hedeflediğini göstermektedir. Bu açıdan klasik insan hakları fikrine eşit durmaz çünkü insan hakları fikir olarak ilk aşamada bireyin çıkarına odaklanır, hakkın kendisi uzlaşma içermez, temel hak haline geldiğinde de o çıkarın bireye sağlanamayacağı durumlar için sınırlama sebepleri öngörülür. Temel Haklar Şartı'nda 52. maddede Şart'ta yer alan tüm haklar için geçerli olacak şekilde, sınırlamanın yasada öngörülmesi ve hakkın özüne saygı göstermesi gerektiği, orantılılık ilkesine uygun olması, gerekli olması, Birlik tarafından kabul edilen kamu yararı amacına veya başkalarının hak ve özgürlüklerini koruma gerekliliğine hizmet etmesi şartlarının gerçekleşmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu maddenin, kişisel verilerin korunması için de geçerli olmasının yanı sıra 8.maddenin içerisinde ek olarak; kişisel verilerin işlenebileceği, sadece bunun hukuka uygun yapılması gerektiği ifade edilmektedir. Hukuka uygun olması noktasında da daha ziyade veri işlemenin usulü ve kalitesinin -örneğin verinin doğru ve güncel olması, güvenli

¹⁵⁵ **TANSUĞ**, bu hususta şu ifadeleri kullanmaktadır: “‘Kişilerin’, ‘malların’, ‘hizmetlerin’, ‘sermayenin’ ve bir de ‘bilgi’nin serbestçe dolaşabilmesi için iç hukuklardaki uyum çalışmalarına olabildiğince hız veren AB’de pek ‘serbestçe dolaşamayan’ bir şey var: ‘Birlik vatandaşlarının kişisel verileriyle bilgileri!’” bkz. **TANSUĞ**, Avniye, “*AB’nin Yeni Ekonomik Silahı: ‘Veri Saklama Hukuku’*”, Bilişim Hukuku, Türkiye II. Bilişim Hukuk Sempozyumu, İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Yayınları, Der. Mete **TEVETOĞLU**, 2006, s.535; **DÜLGER**, 2020, s.25.

işlenmesi gibi- düzenlenmesi noktasına odaklanılmaktadır. Veri koruma hakkının altında, verilerin işlenmesinin sistemin devamı için gerekli olduğu ön kabulü bulunmaktadır. Çünkü aksi takdirde işlenemeyeceği için örneğin; hastane tarafından randevu oluşturmak amacıyla isim, kimlik numarası, telefon numarası istenemezdi. Sonuç olarak klasik insan haklarıyla ilgili ön kabul, devletin bunları kısıtlamaması gerektiği, bunların ihlalinin yasak olduğu iken; kişisel verilerle ilgili ön kabul ise hayatın akışı ve devamı için işlenmesinin gerekli olduğudur. Diğer taraftan; klasik insan hakları, doğası gereği regüle edilmemiş olsalar bile, insanın insan olmaktan dolayı sahip olduğu haklar olmaları sebebiyle talep edebilmek için düzenlenmeleri dahi gerekmez¹⁵⁶. Örneğin, bir kişinin gıda(ya erişim) hakkına sahip olduğunu düzenlemek bile gerekmemektedir. Bu haklar toplum tarafından sunulmaz ya da geri alınamaz; zaten oradadır ve bir ideali yansıtır¹⁵⁷. Kişisel verilerin korunmasını talep edebilmek için regüle edilmesi gerektiğinden hakkın bu açıdan farklılaştığı görülür. Uluslararası hukuk gereği yükümlülük altına girmemiş ve uluslararası düzenlemeleri kendi iç hukukuna iktibas etmemiş bir ülkede, bireyin kişisel verilerin korunmasına ilişkin ilkelere uygun bir veri kayıt sistemini ve kişisel verilerinin korunmasını talep etmesi pek mümkün olmayacaktır. Bununla beraber, hassas verilerin özel bir rejimle işlenmesi gibi öyle veri koruma kuralları ya da öyle somut olaylara ilişkin

¹⁵⁶ **DİKMEN CANIKLIOĞLU**, 2001, s.462; “İşlevsel niteliği, onun tarihsel gelişimi açısından devletin sınırlandırılması amacına hizmet eden bir doktrin içinde geliştirilmesini zorunlu kılmıştır. Ancak bu kavram, pozitif hukuk tarafından tanınmış olsun olmasın, belli bir tarihsel aşamada insanların sahip olmaları gerekli sayılan bütün hak ve özgürlükleri ifade eder. Bu nedenle pozitif hukukun dışında ve üstünde bir anlam taşır. Yalnız olanı, yani kamu otoritelerince tanınanı değil, olması gerekeni de içine alır. Bu açılardan insan hakları deyimi benzerlerinin en kapsamlısıdır.”

¹⁵⁷ **DÜLGER**, 2020, s.116.

davalar olabilir ki bunlar demokratik bir toplumda insan hakları uhdesinde esaslı görülebilir¹⁵⁸ ve doğrudan insan haklarının koruma alanına girebilir. İnsan haklarının, geleneksel olarak; yalnızca kişisel özgürlük için temel olan, sınırlı bir dizi değere dair koruma alanı bulunmakta olup kuralların ve davaların insan hakları alanının koruyucu kapsamına girmesi için belirli bir eşik vardır. Kişisel verilere ilişkin koruma kurallarının ve davaların bu koruyucu kapsama giren yönü; mahkemelerin içtihadı ve yorumu yoluyla insan onuru, özel hayata saygı hakkı, mahremiyet ve kişilik hakkı kapsamında korunmuştur. Buna ek olarak; bir verinin kişisel veri olarak nitelendirilmesi ve korunması için, klasik insan hakları fikrinde olduğu gibi, kişisel özgürlük için çok temel olması gerekliliği bulunmamaktadır. Örneğin bankanın; başkasının kredi kartı bilgileri ile alışveriş yapan birinin ismini, kişisel verisi ihlal edilen kişi ile paylaşmaması halinde durum böyledir. Ortada bir suç varken ve suçlunun isminin söylenmesi söz konusuysa, verinin paylaşılması sosyal olarak gerekçelendirilebilecekken ve ihlal görene bilgilenme hakkı ya da manevi tatmin sağlayacakken bile paylaşılmaması durumu verinin önemlilik ayrımı yapılmaksızın kişisel veriler kapsamında korunmasına örnektir¹⁵⁹. Ancak böyle

¹⁵⁸ Örneğin; Avrupa Birliği Adalet Divanında görülen, bir Facebook kullanıcısı olan Avusturya vatandaşı Max Schrem'in, Facebook şirketinin Avrupa'dan sorumlu alt şirketi olan Facebook İrlanda Ltd.'nin AB vatandaşlarının kişisel verilerini topladığı ve verilerin ABD'ye aktarılarak burada depolandığı ve hukuk kurallarının yetersiz olduğu iddiasını konu edinen Facebook Ireland Ltd.-Maximillian Schrems davası gibi. Bkz. **YILMAZ**, 2022, s.209-210.

¹⁵⁹ Bu paragraf tamamen; **Van der SLOOT**, Bart, *“Legal Fundamentalism: Is Data Protection Really a Fundamental Right?”*,

Data Protection and Privacy: (In)visibilities and Infrastructures, Springer, Hukuk, Yönetişim ve Teknoloji Serisi, 2017, C.36, s.3-30.

bir durumda bile bu veri kişilik hakkıyla ilişkilendirilebilir, zira kişinin adı kişilik hakkı içerisinde korunan bir değerdir. Bir başka örnek olarak; kişinin kamuya açık bir ortamda çekilen fotoğrafının başkası tarafından kullanılması durumunda da kişisel veriler kapsamında korunması halinde, özel hayata ilişkin olmasa da kişinin fotoğrafı kişilik hakkı kapsamında, başka bir deyişle kişinin sır çevresi ve gizlilik alanında olmasa da manevi bütünlüğü kapsamında, korunan bir değerdir.

Sonuç itibariyle kişisel verilerin korunması hakkının bir temel hak olduğu düşünüldüğünde; temel haklara ilişkin görüşlerden anayasal hakların en önemlisi ve insan hakları çatısının altında olmasıyla ikisinin arasında yer almasına ilişkin görüşün seçilmesi ile beraber, kişisel verilerin insan haklarından farklılaşan yönleri ve veri korumanın klasik insan haklarına ilişkin korumadan farklılaşan yönleri açıklanabilir hale gelmektedir. Zira temel haklar, insan haklarının pozitif hukukta düzenlenmiş hali olup yapılan düzenleme sonucu ortaya çıkan yazılı kural, yola çıkılan soyut hak fikrinden oldukça ayrışabilir; ortaya temel hak olarak çıkan yazılı metin hukuki olarak oldukça yüksek bir korumaya sahip de olsa yürürlükte olduğu ülke sınırları içerisinde pratikte uygulanmıyor olabilir ya da bir hakkın pozitif hukukta düzenlenmesi oldukça çağdaş ve liberal bir değişiklik olsa da mevcut siyasi, sosyal ve ekonomik koşulların hep birlikte değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan temel hak son derece sınırlanmış, koruma alanı daraltılmış olabilir. Ancak temel haklar, insan haklarının eş anlamlısı olarak kabul edildiğinde, başka bir deyişle aktarılan ikinci görüş kabul edildiğinde, söz konusu eleştiriler ekonomik yaklaşım karşısında insan hakkı yaklaşımını zayıflatmaktadır.

Bununla beraber günümüzde kişisel verilerin korunmasının, süreç içerisinde klasik insan hakkı fikrinden uzaklaştığını gösteren olay ve olgular ortaya çıkmıştır. Bunun sebeplerinden biri, 11 Eylül'den sonra temel anlayışın değişerek daha güvenlikçi ya da kontrolcü bir yaklaşıma geçilmesidir. İkinci olarak bu önlem odaklı yaklaşımdan özel sektör de nemalanmıştır. Diğer bir sebep olarak ise teknolojinin devamlı olarak sunduğu

yeni araçlarla bireylerin denetiminin, kontrolünün, gözetlenmesinin, takibinin kaçınılmaz hale gelmesidir. Bu sebeplerle kişisel veriler kavramının hukuksal çerçevede ilk ortaya çıkışından bu yana oldukça şey değişmiş, bir sektör oluşmuş ve “veri koruma sisteminin temelindeki ilkeler aşınmaya başlamıştır”. Bireylerin en azından kamu yararı, sağlık, suç şüphesi, milli güvenlik gibi haklı sebeplerle gerekçelendirebildiği bir işleme faaliyetini gerçekleştiren devlet ve organları ile kurumları dışında bir de haklı sebeplerle gerekçelendiremedikleri ya da gerekçelendirmekte zorlandıkları ancak görünürde hukuka uygun bir veri işleme faaliyeti gerçekleştiren özel hukuk kişileri söz konusudur. Yeni bir ekonomik, toplumsal güç dağılımı ortaya çıkmıştır. Söz konusu uzaklaşmaya rağmen; kişisel veriler, temel hak ve özgürlükler çatısı altında korunmaya devam etmelidir¹⁶⁰.

Medeni hukuk kapsamında kişilik hakkı, hümanist yaklaşım ile köklendiğinden kişilik hakkına ilişkin olan kişisel veriler de anayasal hak ve özgürlüklerle yakın ilişki¹⁶¹ içerisinde. Ancak yukarıda belirtildiği gibi kişisel verilerin yalnızca kamu hukuku yönü bulunmamaktadır. Kamu hukuku açısından insan haklarını ilgilendiren yönü de bulunmakta; özel hukuk açısından kişilik hakkını ilgilendiren yönü de bulunmaktadır¹⁶². Yukarıda örneklendiği gibi bazı durumlarda kişilik değerlerine yönelen hukuka aykırı saldırıların, insan hakları meselesi olabilecek bir kamu hukuku yönü bulunmamaktadır. İnsan hakları kapsamında değerlendirilemeyen ancak kişiyi belirlenebilir kılan bir verinin söz konusu olduğu durumlarda kişilik hakkı korumasının önemi ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla insan hakları kapsamında olmayan ama korunması gereken kişisel veriler de olup özellikle tazminat sorumluluğu doğurabilecek ihlallerinin kişilik hakkı kapsamında değerlendirilmesi elzemdir. Bu sebeple veri koruma hukuku

¹⁶⁰ DÜLGER, 2018, s.82; KÜZECİ, 2020, s.89-93.

¹⁶¹ Kişisel verilerin diğer temel hak ve özgürlüklerle ilişkisi için bkz. s.45 vd.

¹⁶² BASKIN, 2021, s.55

kendine özgü ve disiplinlerarası bir hukuk alanı¹⁶³, kişisel verilerin korunması hakkı bir temel hak, kişisel veriler de hem kamu hukukunca hem özel hukukça korunan, özel hukukça korunmasının da en geniş kapsamda kişilik hakkı hükümleri ile mümkün olduğu verilerdir¹⁶⁴.

Kişisel veriler, AB’de Temel Haklar Şartı’nın sağladığı temel hak koruma düzeyine ulaşmış ve ulusal düzeyde de, hümanist yaklaşım ile köklenen kişilik hakkı kapsamında değerlendirilmiş, anayasal hakların sahip olduğu koruma düzeyine ulaşmıştır. Ancak AB tarafından Temel Haklar Şartı’nda ayrı bir maddede temel hak olarak konumlandırılan kişisel verilerin korunması için, temel hakkın insan haklarının pozitif hukukça düzenlenen somut kısmı ve insan haklarının çatısı altında olmasına rağmen birbirine aynen eşit olarak kullanılması şeklindeki genel kullanım eğilimi yerine, “kavramsal olarak” insan hakkı yerine temel hak kavramının kullanılması veri koruma hukukunun kendine özgü özellikleri düşünüldüğünde daha yerinde olacaktır. Belirtmek gerekir ki burada yapılan tartışma kavramsal bir tartışma olup kanaatimizce kişisel verilere ekonomik yaklaşım ile bakılmaması gerektiğine ilişkin bir şüphe yoktur. İnsan hakları ve temel hakların birbirinin eşiti olmadığı kabul edilirse kişisel verilerin korunması hakkının insan haklarından ayrıştığı noktalara (ve eleştirilerine) rağmen insan hakları yaklaşımını benimsemeyi sürdürmek açıklanabilir hale gelir. Ve ayrıca, tam da bu noktalar sebebiyle kişisel verilerin korunması hakkına insan hakları yaklaşımıyla bakılmalıdır ki; hakkın regüle ediliş şekli ya da uygulaması sebebiyle hakkın korunduğuna ilişkin şüphe uyandıran ya da hukuka uygun görünen ancak mahiyeti tam anlamıyla sonradan anlaşılan meseleler (yeni teknolojilerle hakkın ihlalinin sonradan anlaşıldığı durumlar gibi) tekrar değerlendirilebilir. Kanaatimizce, veri koruma

¹⁶³ **YILMAZ/ ÇAVUŞOĞLU**, 2022, s.74.

¹⁶⁴ **BASKIN**, 2021, s.53-55, **YILMAZ**, 2022, s.56-57.

sisteminin ön kabulünün verilerin işlenmeye devam etmesi ya da başka bir ifadeyle veri koruma sisteminin işlevinin daha ziyade verilerin işlenmeye devam etmesi için usul ve esasların düzenlenmesi şeklinde olmaması gerektiği için kişisel verilerin korunması hakkına özellikle kamu hukukunu ilgilendiren yönüyle insan hakları yaklaşımıyla bakmak kişisel verilere daha korumacı bir bakış sağlayacaktır. Tüm bu yapılan açıklamalar ışığında görüşümüz, kişisel verilerin korunması hakkı bakımından; hakkın hem kamu hukukunu hem özel hukuku ilgilendiren yönü olduğu, hakka yüksek bir koruma sağlamak için “insan hakları yaklaşımı” ile ve insan hakları çatısı altında bakılması gerektiği, anayasada düzenlenmiş olduğundan anayasal bir hak olduğu ancak anayasal hakların da en önemlilerinden olduğu, başka bir deyişle, temel hak seviyesinde olduğu, bu çerçevede kişisel verilerin korunması hakkı için “kavramsal olarak” temel hak ifadesinin kullanılmasının daha yerinde olacağı, nispeten önemsiz ya da daha az kritik veya özel hayata ilişkin olmayan verilerin de korunuyor olmasının kişilik hakkı görüşünden sapmayı gerektirmediği, her halükarda verilerin kişilik hakkı kapsamında bir kişilik değeriyle ilişkilendirilebilmesinin mümkün olduğu, ezcümle medeni hukuk bakımından bir kişilik hakkı olduğu, özel hukukta hakka özel kanunla sağlanan özel korumayı kişilik hakkı çerçevesinde sağlanan genel korumanın tamamladığı, hakkın özel hukuk bakımından en yüksek düzeyde korunmasının bu şekilde sağlanacağı yönündedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINA İLİŞKİN HUKUKSAL DÜZENLEMELER

Kişisel verilerin korunmasında bilgi kaynakları; birincil kaynaklar, ikincil kaynaklar ve diğer kaynaklar olarak sınıflandırılabilir. Bunlardan sırasıyla; Anayasa, uluslararası sözleşmeler, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, diğer kanunlar, yönetmelikler vb. birincil kaynaklardır. Yargı içtihatları ve bilimsel eserler, ikincil kaynaklardır. AB düzenlemeleri ise diğer kaynaklardır¹⁶⁵.

Bu bölümde öncelikle uluslararası alanda kişisel verilerin korunmasına ilişkin ilk hukuki düzenlemeler ele alınacak; daha sonra da ulusal hukukta Anayasa ve genel kanunlar kapsamında kişisel verilerin korunması hakkında bilgi verilecektir.

I. Uluslararası Alanda Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin İlk Hukuki Düzenlemeler

İlk hukuki düzenlemeler, daha ziyade; devletlerin kişisel verileri işlemlerini sınırlandırma ya da devletlerin gelişen teknolojileri kullanırken bilgiye erişiminin usulü ve esaslarını çizme amacı taşımaktaydı. Birinci kuşak veri koruma yasaları diye sınıflandırılabilen bu yasalar, özel yaşamın gizliliğini düzenlemekten ziyade devletlerin sahip olduğu enformasyon gücünün toplum karşısında, yönetimin elinde aşırı yoğunlaşması sebebiyle bu hususta bir dengenin tesis edilmesi ve veri bankalarının veri işleme süreçlerinin belirlenmesine yöneliktir¹⁶⁶.

Almanya Hessen’de; federe düzeyde bir merkezi veri bankası kurulmasının özel yaşamın gizliliği hakkı üzerindeki muhtemel sonuçları, 1970 yılında kişisel verilerin

¹⁶⁵ TURAN, 2021, s.54.

¹⁶⁶ KÜZECİ, 2020, s.120-122.

korunması alanında ilk yasal düzenlemenin kabul edilmesine sebep olmuştur. Bu yasadaki sonra 1977 yılında Almanya’da federal düzeyde de “Federal Almanya Veri Koruma Yasası” çıkarılmıştır. Ancak; bu yasa veri koruma yetkisi ve görevini, İçişleri Bakanlığına vermesi yönüyle eleştirilmiştir¹⁶⁷. Kişisel verilerin korunması için, Avrupa Parlamentosu ve AK tarafından 24.11.1995’te kabul edilen 95/46 sayılı Direktif’e uyum amacıyla 1990, 1994 ve 1997 yıllarında olmak üzere çeşitli değişiklikler yapılmıştır. Almanya’da yürürlükte olan “Federal Veri Koruma Yasası”nın 7 numaralı paragrafında, veri sorumlusunun ilgili kişiye tazminat ödeme yükümlülüğü düzenlenmiştir. Bununla beraber ilgilinin kusuru da söz konusu ise tazminat yükümlülüğünün mevcudiyeti ve kapsamı ile tazminat taleplerine de uygulanan haksız fiiller için öngörülen zamanaşımı, Alman Medeni Kanunu ilgili maddeleri uyarınca belirlenmektedir¹⁶⁸.

İlk jenerasyon kanunlardan bir diğeri olan İsveç’te 1973 yılında kabul edilen “Veri Koruma Kanunu”nda da 95/46 sayılı Direktife uyum amacıyla değişiklikler olmuştur. Ülkemizde 6698 sayılı Kanun’da olduğu gibi; İsviçre’de yürürlükte olan “Veri Korunmasına İlişkin Federal Yasa”nın 15.maddesinde de İsviçre Medeni Kanunu’nun kişiliğin korunmasına ilişkin hükümlerine atıf yapılmış olup maddi ve manevi tazminat hakkının bu hükümlere göre talep edilmesi öngörülmüştür¹⁶⁹. İlk jenerasyon kanunlardan olan “İsveç Veri Koruma Kanunu”nu sırasıyla ABD’de 1974 yılında çıkarılan “Özel

¹⁶⁷ KÜZECİ, 2020, s.118.

¹⁶⁸ GÜRPINAR, Damla; “*Kişisel Verilerin Korunamamasından Doğan Sorumluluk*”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ’a Armağan, C.19, Özel Sayı: 2017, s.688-689.

¹⁶⁹ GÜRPINAR, a.g.e., s.688-689.

Yaşamın Gizliliği Kanunu”, Fransa’da da 1978’de çıkarılan “Elektronik Veri İşlenmesi, Veriler ve Özgürlük Haklarına İlişkin Fransız Kanunu” izlemiştir¹⁷⁰.

Zamanla, bilgisayarların da yaygınlaşmasıyla devletin sahip olduğu merkezi veri bankaları dışında kamu ve özel sektörün de veri bankalarına sahip olduğu görülmüş, veri işlemenin kapsamı genişlediğinden sadece verilerin doğruluğunu sağlayan ve bireyin şahsı hakkında hangi verilerin işleneceğine karar veremediği sistemin yetersiz kaldığı ve bireylerin veri koruma hakkını talep etmesine imkân veren düzenlemelere ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır¹⁷¹.

Alman Anayasa Mahkemesinin “Nüfus Sayımı kararı” ile bireylerin veri işleme süreçlerine daha aktif katılmasını sağlayan, bireylerin bilgilerinin geleceğini belirlemesi hakkı şeklinde bir felsefe doğmuştur. Buna müteakip, 1980’li yıllarda verilerin sınır ötesi transferi söz konusu olmaya başlayınca kişisel verilerin korunması; OECD, AK gibi kuruluşlar bünyesinde düzenlenen uluslararası metinlerde de yer almaya başlamıştır¹⁷². Bu gelişmeler, dönemsel olarak tarihsel süreçler neticesinde temel hak ve özgürlüklerin güçlü vurgulandığı Latin Amerika ülkelerini de etkilemiş ve bu ülkelerde “habeas data” hakkı olarak geçen ve “veriye sahip olmalısın” şeklinde çevrilen hakkın veriyi işleyen kamu veya özel sektör muhataplarına verilecek şikayet dilekçesi yoluyla kullanılması mümkün kılınmış ve bu hak ile işlenen verileri öğrenme, düzeltilmesini ya da güncellenmesini talep etme, silinmesini isteme talep edilebilir hale gelmiştir¹⁷³.

¹⁷⁰ **AKGÜL**, 2016, s.185; **KORKMAZ**, 2019, s.253-255.

¹⁷¹ **AKGÜL**, a.g.e., s.185; **KORKMAZ**, a.g.e., s.204-205.

¹⁷² **KÜZECİ**, 2020, s.123-124; **ÇEKİN**, 2020, s.6-7.

¹⁷³ **KÜZECİ**, a.g.e., s.124-125; **AKGÜL**, a.g.e., s.186.

Kurucu anlaşması 1960 yılında Paris’te imzalanan, 1961 yılında yürürlüğe giren ve batılı sanayileşmiş ülkeleri bir çatı altında toplayan uluslararası kuruluş OECD; uluslararası düzeyde bazı güvenceler verilmesi sağlanarak ekonomik ve ticari işlerin yürütülmesi amacıyla kişisel verilerin korunması için gerekli asgari şartları oluşturan ilkelerin benimsenmesini tavsiye etmiştir. Böylelikle ulusal veri koruma yasaları arasındaki farklılıklar sebebiyle verilerin sınır ötesi transferinin etkilenmeyebileceği ve bankacılık gibi küresel sektörlerin de zarar görmeyebileceği belirtilmiştir¹⁷⁴. OECD’nin 23.09.1980 tarihli “Özel Hayatın Korunması ve Kişisel Verilerin Sınır Ötesi Akışına İlişkin Rehber İlkeler”i, bağlayıcı gücü olmasa da, kişisel verilerin korunması alanının spesifik olarak düzenlenmediği ülkeler için rehber ilkeler olarak görülmektedir. Yeni teknolojiler ve modern iletişim ağları, koruma düzeyini genişletmek bakımından güncelleme gerektirdiğinden OECD, 2013 yılında rehber ilkeleri güncellemiştir. Söz konusu ilkeler, OECD üyesi ülkelerde ve hatta ötesinde ciddi etkiye sahip olagelmıştır.

Veri korumada ilk uluslararası hukuk belgesi olarak AK bünyesinde 28.01.1981 tarihli “108 No’lu Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Şahısların Korunmasına Dair Sözleşme” ile üye devletler arasında yeknesak bir hukuk düzeni oluşturulması yönünde adım atılmıştır. Yine Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, 1999 tarihinde servis sağlayıcıları ve internet kullanıcıları için veri güvenliği bakımından bir takım prensipleri içeren tavsiye kararını yayımlamıştır¹⁷⁵.

1990’lı yıllarda dünya çapında genel olarak kişisel verilere ilişkin farkındalık daha fazla artmış, bilginin paylaşılmasını ve bilgiye erişimi engellemeden uluslararası anlamda kişisel verilerin nasıl korunabileceği tartışılmaya başlanılmıştır. Birleşmiş Milletler de 1990 yılında, devletlerin asgari bir standartta buluşması amacıyla, “Bilgisayarla İşlenen

¹⁷⁴ **AKGÜL**, 2016, s.190; **DÜLGER**, 2020, s.86-87.

¹⁷⁵ **BAŞALP**, 2004, s.24.

Kişisel Veri Dosyalarına İlişkin Rehber İlkeleri” yayımlamıştır¹⁷⁶. “Hukukilik ve açıklık ilkesi, doğruluk ilkesi, amaca bağlılık ilkesi, ilgili kişinin erişimi ilkesi, ayrımcılık yasağı ilkesi, istisnalar oluşturma ilkesi, güvenlik, gözetim, yaptırım, sınır ötesi aktarım ilkesi” olmak üzere 9 basit prensipten bahsedilen bu belge de tavsiye niteliğindedir¹⁷⁷.

25.10.1995 tarihli AB bünyesinde kabul edilen ancak etkileri bakımından AB sınırlarını aşan “95/46/AB sayılı Direktif” ile de yeni bir döneme girilmiştir¹⁷⁸. Özellikle AB üyesi devletler, bu yönergeden sonra yoğun olarak yasal düzenlemelerini uyumlaştırma çabasına girmişlerdir¹⁷⁹. Bu Direktif ile saydam bir hukuki çerçeve oluşturmak ve kişisel verilerin serbest dolaşımını sağlamak amaçlanmış olup hizmet sektörünün gelişimi ile kişisel verileri işlenen gerçek kişilere sağlanan koruma düzeyinin yükselmesi bakımından önemli bir gelişme olmuştur¹⁸⁰.

1997’de de, Avrupa Parlamentosu ve AK tarafından, “Telekomünikasyon Alanında Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Mahremiyetin Korunması Yönergesi” yürürlüğe konulmuş 1995 tarihli genel Direktif’i spesifik olarak telekomünikasyon alanında tamamlamıştır¹⁸¹.

Kişisel verilerin korunması hakkı; 2001 yılında, AB Temel Haklar Şartı’nın 8.maddesine düzenlenmiştir.

¹⁷⁶ BAŞALP, 2004, s.24-25; KORKMAZ, 2019, s.160.

¹⁷⁷ GÜRSEL, 2016, s.37; KORKMAZ, a.g.e., s.160.

¹⁷⁸ KÜZECİ, 2020, s.126; KORKMAZ, a.g.e., s.209-210.

¹⁷⁹ ŞİMŞEK, 2008, s.11; AKGÜL, 2016, s.186.

¹⁸⁰ BAŞALP, a.g.e., s.26-27; TURAN, 2021, s.170-172.

¹⁸¹ BAŞALP, a.g.e., s.27; KÜZECİ, 2020, s.210-211.

2001 yılında, Avrupa Konseyi, 108 sayılı Sözleşme'ye ek "181 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesine Ek Denetleyici Makamlar ve Sınıraşan Veri Akışına İlişkin Protokol"ü imzaya açmıştır. Ek Protokol ile taraf ülkelere, "kişisel verilerin korunması alanında görevlerini tam bağımsızlıkla yerine getirecek, araştırma ve müdahale etme yetkisi olacak bir denetleyici makam kurma" şartı getirilmiş olup imzalayan taraf ülkelerin taraf olamayan ülkelere kişisel veri aktarılmasına izin verebilmesi için "ilgili devletin ya da organizasyonun denk bir koruma sağlayacağına emin olma" şartı getirilmiştir¹⁸².

31.07.2002 tarihinde de "Elektronik İletişimde Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunması Yönergesi" yürürlüğe girerek 1995 tarihli genel Direktif'i spesifik olarak elektronik iletişim alanında tamamlamış olup tüzelkişilerin çıkarları da Yönerge'de yer almıştır¹⁸³.

A. Avrupa Birliği Hukuku Hakkında Genel Bilgi

Avrupa Birliği hukuk sistemi; ana kural ve prensipleri kurucu anlaşmalara dayanan, Birlik ülkeleri üzerinde doğrudan etkili olan bir hukuk sistemidir. Üye devletler bu hukuk sistemi içerisinde; sözleşmelere (genel sözleşmeler, kurucu sözleşmeler, katılma sözleşmeleri, diğer sözleşme ve protokoller), AB hazırlık yasal faaliyetlerine, AB yasama faaliyetlerine, konsolide hukuka, Avrupa Serbest Ticaret Birliği dokümanlarına, AB içtihat hukukuna, Parlamento yazılı ve sözlü soru önergeleri ile uluslararası

¹⁸² **AKÇALI GÜR**, Berna, "*Uluslararası Hukuk ve AB Hukuku Boyutuyla Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılması*",

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2019, C.25, S.2, s.855, İnternet Erişimi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/902576>

(E.T.: 15.12.2022)

¹⁸³ **BAŞALP**, 2004, s.27.

anlaşmalara uyumlu olmak ve/ veya bunları uygulamak zorundadır. Avrupa Birliği için temel kuralları içeren sözleşmeler birincil hukuku oluşturur. İkincil hukuk ise yine birinci hukuka uygun olarak yönetmelikler, yönergeler, kararlardan oluşur. Birincil hukukun en temel belgeleri; AB Hakkında Sözleşme ve AB'nin İşleyişi Hakkında Sözleşme'dir¹⁸⁴.

Bilgi ekonomisi; “bilginin işlenmesi, içeriği ve erişimine adanmış güçlü bir enformasyon endüstrisinin ayakta tuttuğu, bir ekonomi” olup bilgi kültürü de “bilgi ekonomisinin bilgi toplumu haline gelmesini sağlayan unsur” dur. Bu çerçevede bilgi toplumu; “bilginin sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi hayatta yoğun olarak kullanıldığı bir toplumu” ifade eder¹⁸⁵. Avrupa Birliğinin de bilgi toplumunun oluşumuna katılımın sağlanması ve bilgiye dayalı küresel ekonominin şekillenmesinde ana politika ve stratejileri; yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinin ilerletilmesi yönünde bilimsel araştırmaların arttırılması ve endüstride kullanılması, hukuki düzenlemeler ve teknik nitelikteki standartların rekabet ortamını koruması, Avrupa yurttaşlarının bilgi toplumuna katkı sunabilmesi ve ondan yararlanabilmesine yönelik girişimlerin desteklenmesi, bilgi toplumu hizmetlerinin içeriğinin ve uygulama alanının geliştirilmesinin teşvik edilmesi şeklindedir¹⁸⁶.

Aşağıda kişisel veriler ile ilgili AB için önemli metinlerden özellikle güncel olarak geçerli olan 2016/679 sayılı GVKT kapsamında kişisel verilerin korunması ve özellikle ihlal, yaptırım, dava yolu ile sorumluluk bağlamında incelenecektir.

¹⁸⁴ **TURAN**, 2021, s.167-168.

¹⁸⁵ **GÜLTAN**, Seçkin, “*Bilgi Toplumu Sürecinde Avrupa Birliği ve Türkiye*”, Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi Araştırma Dizisi, Ankara, 2003, S.19, s.96.

¹⁸⁶ **GÜLTAN**, a.g.e., s.71.

B. 95/46 Numaralı Direktif

AB'nin 24.10.1995 tarihli "Kişisel Verilerin İşlenmesi Bakımından Gerçek Kişilerin Korunmasına ve Serbest Veri Akışına İlişkin 95/46 Numaralı Direktif"i, pek çok ülkenin veri koruma mevzuatlarını oluşturduğu sırada yürürlükte olduğundan ve ülkelerin ulusal veri koruma hukuklarını etkilediğinden önem arz etmektedir¹⁸⁷.

Özellikle, ortak iç pazar hedefini ortaya koyan ve 01.11.1993'te imzalanan "Maastricht Anlaşması"ndan sonra kişisel veri düzenlemesinde yeknesaklık sağlanması gerekliliği ortaya çıkmıştır¹⁸⁸.

Direktif'te temel veri koruma ilkeleri yer almaktadır. Bunun yanı sıra, Direktif'in "Sorumluluk" başlıklı 23.maddesinde; üye devletlerin zarar gören kişilerin zararlarını veri işlem sorumlularından tazminat olarak talep etme haklarını hükme bağlayacaklarını, veri işleme sorumlularının da zararın kendilerine yüklenemeyeceğini ispatlatmaları halinde kısmen veya tamamen sorumluluktan kurtulabileceği düzenlenmiştir.

Ancak önemli prensipler ve düzenlemeler içeren bu Direktif'in AB içerisinde farklı uygulamaları önleyemediği, internetin kullanımı bakımından gerçek kişilere ilişkin önemli risklerin oluştuğu, gerçek kişilerin hak ve özgürlükleri için koruma seviyesindeki farklılıkların giderilmesi bakımından çağrı yakalayamadığı düşünülmüştür¹⁸⁹.

C. Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı

Temel Haklar Şartı, AB vatandaşlarının ve Avrupa'da yaşayan herkesin bireysel, siyasal ve ekonomik haklarını bir araya getiren metindir. Ancak metin Birlik üyeleri için, Lizbon Anlaşması'nın 01.12.2009 tarihinde yürürlüğe girmesiyle bağlayıcı olmuştur.

¹⁸⁷ YILMAZ/ ÇAVUŞOĞLU, 2022, s.176.

¹⁸⁸ YILMAZ/ ÇAVUŞOĞLU, a.g.e., s.177.

¹⁸⁹ TURAN, 2021, s.180.

Kişisel verilerin korunması hakkı, AİHS’te yer almasa da Temel Haklar Şartı’nda yer almaktadır. Kişisel verilerin korunmasına Temel Haklar Şartı’nda “temel bir hak” olarak yer verildiği görülmektedir. Bu sayede kişisel verilerin hukuka uygun işlenmesi hem kamu hem de özel sektörde şart hale gelmiştir¹⁹⁰. Şart’ın 8.maddesinde “herkes” ifadesi kullanılmış ve herkesin bu hakka sahip olduğu belirtilerek sınırlama yapılmamıştır. Maddenin ikinci fıkrasında ise “verilerin adil ve belirli amaçlar için, ilgili kişinin rızası veya yasa da yer alan meşru sebebe dayanarak tutulabileceği” düzenlenmiştir. Ayrıca veri sahibinin verilerine erişme, verilerini düzeltme hakkı ve bağımsız bir denetleme makamının olması gerektiği yer almaktadır.

D. Genel Veri Koruma Tüzüğü (GVKT)

Avrupa Parlamentosu’nun 27.04.2016 tarihinde kabul ettiği ve AB’nin Resmi Gazetesi’nde 04.05.2016 tarihinde yayımlanan “Kişisel Verilerin İşlenmesi Bakımından Gerçek Kişilerin Korunmasına, Serbest Veri Akışına ve 95/46 numaralı Direktifin Kaldırılmasına İlişkin Tüzük”, 25.05.2018 tarihinden itibaren uygulanmaya başlamış olup 95/46 numaralı Direktifi de ilga etmiştir. 95/46 numaralı Direktif’in ekonomi temelli yaklaşımına karşın GVKT, risk temelli bir yaklaşımı esas almıştır.

GVKT; kapsam bakımından tamamen kişisel faaliyet ya da ev faaliyeti esnasında bir gerçek kişi tarafından kişisel verilerin işlenmesinde, yargı alanları, milli güvenlik ve mevzuatın uygulanması konularındaki işlemede uygulanmaz. GVKT’nin uygulanması için taraflardan birinin üye devlet kurumu ya da vatandaşı olması yeterlidir. GVKT; sadece AB değil, Avrupa Ekonomik Alanı ülkelerinde ve hatta küresel düzeyde etki yaratmış ve uygulamalar oluşturmuştur. Bu sebeple Birlik dışı ülkelerin şirketleri ve

¹⁹⁰ AKGÜL, 2016, s.227.

kurumları da GVKT'ye tabi olup düzenlemelere uymak durumundadır. Bu çerçevede uygulama alanı kişiye göre ve yere göre olarak ayrılmaktadır¹⁹¹.

Kısaca Genel Veri Koruma Tüzüğü (GVKT) olarak adlandırılan bu Tüzüğün 4.maddesinde işleme faaliyeti; “otomatik yöntemlerle olsun veya olmasın, kişisel veri veya kişisel veri setleri üzerinde gerçekleştirilen toplama, kaydetme, düzenleme, yapılandırma, saklama, uyarlama veya değiştirme, elde etme, danışma, kullanma, iletim yoluyla açıklama, yayma veya kullanıma sunma, uyumlaştırma ya da birleştirme, kısıtlama, silme veya imha gibi herhangi bir işlem veya işlem dizisi” olarak tanımlanmıştır. Görüldüğü gibi, bu tanıma veri setleri kavramı da dâhil edilmiştir. Günümüzde “yapay zekâ teknolojisiyle oluşturulan büyük veri” ve “veri madenciliği” gibi işleme faaliyetine yeni bir boyut kazandıran durumlar söz konusudur¹⁹². İnternette

¹⁹¹ **TURAN**, 2021, s.177.

¹⁹² Ulusal mevzuatlarda kanuni dayanak ve uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülükler ile kişisel verilerin işlenmesine meşruiyet kazandırılmaktadır. Ancak veri hacminin büyüklüğü ve verilerin hacmi sayesinde daha nitelikli yeni verilere ulaşmayı sağlayan “büyük veri”de verilerin işlenmesinin temel amaç olması sebebiyle söz konusu kişisel verilerin işlenmesinin meşruiyeti meselesi tekrar ele alınmıştır. Bu durumda büyük veri sahibi şirketler verileri anonim hale getirdiğini iddia etse de veri hacmi büyüklüğü sebebiyle çıkarım ve analizler ile kişisel verinin tespit edilebildiği yaşanan örnek durumlarda görülmüştür. Daha ayrıntılı bilgi için bkz. **ÇEKİN**, Mesut Serdar, “6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun’un Big Data (Büyük Veri) ve İrade Serbestisi Açısından Değerlendirilmesi”,

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 2016, C.74, S.2, s.635-636, İnternet Erişimi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/291147> (E.T.: 16.12.2022);

DÜLGER, 2020, s.672-674; **YILMAZ/ ÇAVUŞOĞLU**, 2022, s.169-171.

ilgili kişilere ait bu verilerin elden ele dolaşması ile sağladığı kolaylıkla çeşitli gözlemler, araştırmalar, arama motorları, bloglar, forumlar, sosyal medya ve pek çok diğer kaynaktan elde edilen veriler anlamlı ve işlenebilir hale getirilerek kötünietli kişiler tarafından arşivlenip daha büyük veri setleri halinde tekrar pazarlanabilmeleri söz konusu olabilmektedir¹⁹³.

GVKT'nin 4.maddesinde tanımlanan kişisel veri ihlalinin¹⁹⁴ uygulamada şu şekillerde olduğu söylenebilir; “yetkisiz üçüncü taraflarca erişim, veri sorumlusu ya da veri işleyenler tarafından kasten ya da kasıtsız bir hareket (ya da eylemsizlik), kişisel verilerin yanlış alıcılara gönderilmesi, kaybolan ya da çalınan kişisel verileri içeren bilişim araçları, izin olmadan kişisel verilerin değiştirilmesi, kişisel verilerin elde edilebilirliğinin kaybolması ya da yok olması”¹⁹⁵.

Çözüm yolları, sorumluluk ve yaptırımlar GVKT'nin 8. bölümünde düzenlenmiştir. Bu bölümde yer alan 77.maddede “kendisi ile alakalı kişisel verilerin

¹⁹³ Bu riske ilişkin olarak, “finans, e-ticaret, sosyal medya ve oyun gibi sektörlerde faaliyet gösteren veri sorumlularının internet sitelerine giriş için kullanılan kullanıcı hesap bilgilerinin bazı internet sitelerinde herkese açık şekilde yayınlanması” şeklindeki veri ihlali ve KVK Kurumunun veri sorumlularına ek teknik ve idari tedbirler almaları konusunda tavsiyesi için bkz. İnternet Erişimi: <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7177/Kullanici-Guvenligine-Iliskin-Veri-Sorumlulari-Tarafindan-Alinmasi-Tavsiye-Edilen-Teknik-ve-Idari-Tedbirlere-Iliskin-Kamuoyu-Duyurusu> (E.T.: 15.03.2022)

¹⁹⁴ “İletilen, saklanan veya işlenen kişisel verilerin kazara veya yasa dışı yollarla imha edilmesi, kaybı, değiştirilmesi, yetkisiz şekilde açıklanması veya bunlara erişime yol açan bir güvenlik ihlali” şeklinde tanımlanmıştır.

¹⁹⁵ **TURAN**, 2021, s.216.

işlenmesinin bu Tüzüğü ihlal ettiğini düşüncesindeki her veri sahibinin bir denetim kurumuna şikâyet hakkı” düzenlenmiştir. 78.maddede ise “bir denetim makamına karşı etkili bir kanun yoluna başvurma hakkı” düzenlenmiş olup denetim makamının üç ay içerisinde bir şikâyeti ele almaz veya 77.madde uyarınca yapılan şikâyetin seyri veya sonucu hakkında veri sahibini bilgilendirmezse her veri sahibinin başka bir idari veya adli olmayan çözüm yoluna hâlel gelmeksizin etkili bir kanun yoluna başvurma hakkı bulunduğu ve davaların denetim makamının kurulu bulunduğu üye devlet mahkemelerinde açılacağı düzenlenmiştir.

Veri sorumlusu ya da veri işleyenlere karşı “etkili bir kanun yoluna başvurma hakkı” ise 79.maddede düzenlenmiştir. Bu yola başvurma, diğer denetim makamına karşı şikâyet ya da diğer idari veya adli olmayan çözüm yollarına başvurmaya engel değildir. 79.madde uyarınca bu davalar, veri sorumlusu ya da veri işleyenin bir işletmesinin bulunduğu üye devletin mahkemelerinde açılır. Ayrıca veri sorumlusu ya da veri işleyen “bir üye devletin kamu kuruluşu değilse veri sahibinin mutlak meskeninin bulunduğu üye devletin mahkemelerinde de açılabilir”.

GVKT’nin 82.maddesi ise sorumluluk ve zararın tazminini isteme hakkını düzenlemektedir. Buna göre, ihlal sonucu maddi veya manevi zarar gören herhangi bir kişi, veri sorumlusu ve veri işleyenden tazminat alma hakkına sahiptir. 95/46 numaralı Direktif’te tazminat talep etme hakkı belirtilmiş olsa da manevi zararın da talep edilebileceği GVKT’de olduğu gibi özel olarak belirtilmemiştir. Veri sorumlusu Tüzüğü ihlal eden işleme faaliyetinin yarattığı zarardan sorumludur. Veri işleyen ise “Tüzüğün özellikle işleyicilere yönelik yükümlülüklerine uyum göstermedi ise veya kontrolörün hukuka uygun talimatları dışında veya bu talimatlara aykırı hareket etti ise zarardan sorumludur”. Ancak bu sorumluluktan “zarara sebep olan olaydan hiçbir şekilde sorumlu olmadığını kanıtlayarak” kurtulabilirler. Birden çok veri sorumlusu ya da veri işleyen veya hem veri sorumlusu hem veri işleyen aynı işleme faaliyetinde yer alıyorsa ve

sorumlulukları doğduysa “her biri tüm zarardan” sorumludur. Yaşanan zararı eksiksiz bir şekilde gideren, aynı işleme faaliyetinde bulunan diğerlerine sorumlu oldukları kısım için rücu edebilir. Tazminat alma hakkının kullanımına ilişkin davalar, 79. maddede belirtildiği şekilde “üye devletin hukuku çerçevesinde yetkin olan mahkemelerde” açılır.

Söz konusu düzenlemelerin Birlik ülkelerinde doğrudan bağlayıcı olması, yasalarının uyumlaştırılması gereği, etki alanının daha da geniş olması, mal ve hizmet sağlayıcı kurum, kuruluş ve firmaları etkilemesi, denetim kurumlarına önemli roller yüklemesi, üye devletlerde uygulanan idari para cezalarının GVKT çerçevesinde “etkili, ölçülü ve caydırıcı” olması gerekliliği (83.madde) yönlerinden oldukça önemli görülmektedir¹⁹⁶.

II. Genel Olarak Ulusal Hukukta Kişisel Verilerin Korunması

Ulusak hukukta 1981 yılından, kişisel verilerin özel olarak korunmasını sağlayan KVKK’nın 2016 yılında yayımlanmasına kadar kişisel verilerin korunması için kurumsal ve yasal çabalar ortaya koyulmuştur¹⁹⁷.

Türk Hukukunda kişisel verilerin korunmasında genel çerçeve olarak Anayasa ve kanun düzeyinde temel düzenlemelerden bahsedilecektir¹⁹⁸.

¹⁹⁶ **TURAN**, 2021, s.228-229.

¹⁹⁷ Tarihsel sırayla söz konusu yasal çabalar için bkz. **TURAN**, a.g.e., s.53-56.

¹⁹⁸ İş Kanunu gibi, Bilgi Edinme Kanunu gibi diğer kanunların ilgili hükümleri ile “Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik” ve 6698 sayılı Kanun’un ardından yürürlüğe giren pek çok diğer yönetmelik de bulunmakta olup bu kısımda bunlardan bahsedilmeyecektir.

A. Anayasa Bakımından

Yukarıda belirtildiği gibi kişisel verilerin korunması, Anayasa'nın 20.maddesinde “Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması” başlığı altında düzenlenerek anayasal bir hak haline gelmiş olsa da daha öncesinde de Anayasa'da yer alan “hukuk devleti ilkesi”, “bireyin maddi ve manevi varlığını serbestçe geliştirme hakkı”, “özel hayatın gizliliği hakkı”, “konut dokunulmazlığı”, “haberleşmenin gizliliği ilkesi”, “dini ve vicdan hürriyeti”, “düşünce ve kanaat hürriyeti” gibi ilke ve haklara dayanılarak talep edilebilmekteydi. AİHM kararları ile paralel bir şekilde Anayasa Mahkemesi kararları da yorum yoluyla bu korumayı sağlamıştır. Örneğin; 2008 yılında, istatistik birimince istenilen bilgi ve verileri verme yükümlülüğüne uymayanların para cezası ile cezalandırılmalarına dair 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kurumu Kanunu'nun ilgili maddesinin iptaline ilişkin kararında, *“devletin yetkili temsilcileri tarafından ilgililerin rızası olmaksızın bilgi toplamasının her zaman söz konusu özel hayatını ilgilendireceği, anket formlarında yer alan bazı sorular özel yaşamın gizliliği ile düşünce ve kanaatin açıklanması sonucunu doğurabileceği, bir ülkede en güçlü veri tekelinin idare olduğu, bu gücün sınırlandırılması özel yaşamın ve düşünce ve kanaat özgürlüğünün korunması bakımından önemli olduğu”* belirtilerek söz konusu düzenlemenin Anayasa'nın 20.maddesinde yer alan “Özel hayatın gizliliği” ve 25.maddesinde düzenlenen “Düşünce ve kanaat hürriyeti” ne aykırı olduğunu değerlendirmiştir¹⁹⁹.

¹⁹⁹ **DUMAN**, Berat, *Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, Konya, 2020, s.146-147.

Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" başlıklı 40.maddesi²⁰⁰ uyarınca kişisel verilerine ilişkin ihlal iddiası olan kişilerin bu madde kapsamında da ilgili kurumlar ve yargıya başvurabilmesinin mümkün olduğu belirtilmektedir²⁰¹.

Bu sebeplerle her ne kadar özel hayatın gizliliği başlığı altında düzenlense de kişisel verilerin korunması, başka hak ve özgürlüklerle de ilişkili olup başka hak ve özgürlükler çerçevesinde de korunması mümkündür. Nitekim, doktrinde kişisel verilerin korunmasının ilk anayasal dayanağının Anayasa'nın 17.maddesinde düzenlenen "kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkı" olduğu görüşü de mevcuttur²⁰².

2010 yılında "*Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir.*" şeklinde Anayasa'ya eklenilmesinden sonra ise kişisel verilerin korunması, bağımsız bir hak statüsü almıştır. Bu hak sadece verilerin korunmasına değil; aynı zamanda kişinin verileri üzerinde belirleme yetkisine de işaret etmektedir. Düzenlemede hakkın kapsamı da geniş tutulmuştur²⁰³. Bununla beraber hakka müdahale sebepleri açısından; 20.maddede hakkın hangi sebeplerle ve nasıl sınırlandırılabilceğinin düzenlenmediği, yalnızca hakkın sınırlama yönteminden²⁰⁴ bahsedildiği ancak 1982

²⁰⁰ "Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen **herkes**, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir."

²⁰¹ DUMAN, a.g.e., s.148.

²⁰² Ayrıntılı bilgi için bkz. DUMAN, a.g.e., s.148.

²⁰³ "...Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar..."

²⁰⁴ "...Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir."

Anayasası'nın sistematığına ve 13. maddesine²⁰⁵ uygunluk bakımından temel bir hakka yapılacak olan müdahalenin sadece kanunla düzenlenmesi yerine bu hakka yapılabilecek sınırlamaların, Anayasa'nın 20.maddesinde belirtilmesi gerektiği görüşü mevcuttur²⁰⁶.

B. Türk Ceza Kanunu Bakımından

1. Türk Ceza Kanunu ile Sağlanan Koruma

Siyasi, teknolojik ve kültürel değişimlerin sonucu olarak toplumda yeni zarar verici eylemler de ortaya çıkmakta ve bireyler ile toplumu bu eylemlerden korumak amacıyla yeni suç tipleri ceza kanunlara girmektedir. Bu kapsamda 5237 sayılı TCK'da kişilerin bireysel özerkliklerine, özel hayatlarına ve insan onuruna yönelik zarar verici eylemler cezalandırılmıştır²⁰⁷.

5237 sayılı TCK'nın "Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar" başlıklı dokuzuncu bölümünde kişisel verilere karşı suçlar, 135. ve 140.maddeler arasında düzenlenmiştir. 135.maddede "kişisel verilerin hukuka aykırı olarak kaydedilmesi", 136. maddede "verilmesi veya ele geçirilmesi" ve 138.maddede de "yok edilmemesi" fiilleri suç olarak düzenlemiştir.

²⁰⁵ Anayasa'nın 13.maddesinde; "temel hak ve özgürlüklerin sadece kanun ile sınırlandırılabilmesi, bu hak ve özgürlüklerin özlerine dokunulmayacağı ve sadece Anayasa'da belirtilen sebepler göz önüne alınarak sınırlandırma yapılabileceği" ve temel hak ve hürriyetlere getirilecek sınırlandırmaların "Anayasa'nın sözüne ve ruhuna", "demokratik toplum düzeni ve laik Cumhuriyetin gereklerine" ve "ölçülülük ilkesine" aykırı olamayacağı belirtilmiştir.

²⁰⁶ DUMAN, 2020, s.152.

²⁰⁷ KORKMAZ, 2019, s.375-376.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, henüz KVKK'nın yürürlüğe girmemiş olduğu dönemde, kişisel verilerin neler olduğuna ilişkin kanuni düzenleme olamaması sorunu karşısında kapsamı temyiz incelemesi sırasında öğreti yardımıyla belirlemeye çalışmış olup; 17.06.2014 tarihli bir kararında; *“TCK'nun 135 ve 136. maddelerindeki kişisel verilerin korunmasına ilişkin düzenlemelerde sadece sır niteliğinde kişisel verilerin korunacağına ilişkin bir hükmün bulunmaması ve aksine 135. maddenin gerekçesinde gerçek kişiyle ilgili her türlü bilginin kişisel veri olarak kabul edilmesi gerektiğinin belirtilmesi karşısında, her türlü kişisel verinin hukuka aykırı olarak başkasına verilmesi, yayılması ve ele geçirilmesi fiillerinin kanunun 136.maddesindeki suçu oluşturduğu kabul edilmelidir.”* şeklinde hüküm kurulmuştur. Bununla beraber aynı hükümde *“TCK'nun 136.maddesinde tıpkı 135.maddesinde olduğu gibi korunan hukuki değer genel olarak kişilerin özel hayatı ve hayatın gizli alanı, özelde ise kişisel verilerdir. Bu düzenlemeler ile tüm kişisel veriler koruma altına alındığından kişisel verilerin mutlaka gizli olması zorunlu değildir. Gizli olmayan ve herkes tarafından bilinen kişisel veriler de hukuka aykırı eylemlere karşı korunmalıdır. Zira kişisel verilerin korunmasına ilişkin suçlarda korunan hukuki değer "sır" olmayıp, verinin ilgilisi olan **kişinin kişilik haklarıdır.**”* şeklinde karar verilerek korunan hukuki değerın kişilik hakkı olduğu belirtilmiştir²⁰⁸.

TCK'nın 132. maddesinde düzenlenen haberleşme gizliliği suçu kapsamında da, Yargıtay'ın yerleşik içtihadının²⁰⁹ “kişilerin gizli edinilmiş ses, yazışma ve görüntüleri

²⁰⁸ YCGK., E. 2012/12-1510, K. 2014/331, T. 17.6.2014, bkz. Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, İnternet Erişimi: <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/ceza-genel-kurulu-e-2012-1510-k-2014-331-t-17-6-2014> (E.T.: 18.11.2022)

²⁰⁹ Konu hakkında kararlar için bkz. Y.12.CD., E.2014/11623, K.2015/20, T.12.01.2015; Y.12.CD., E.2018/8131, K.2019/4463, T.03.04.2019; Y.12.CD., E.2014/13474, K.2015/3, T.12.01.2015.

gibi kişisel verileri bakımından sanığın üçüncü kişi ya da kişilerle paylaştığı ve/veya çoğaltarak dağıttığına ilişkin bir iddia ileri sürülmediğinde, sanığın eyleminin katılanın güven sarsıcı olumsuz tutum ve davranışlarını ispatlama amacını taşıması halinde ve hukuka aykırı hareket etme bilinciyle davranmadığına kanaat getirildiğinde bu gerekçelerle beraatine karar verilmesi” yönünde olduğu görülmektedir. Örnek vermek gerekirse; sanığın, boşanma aşamasında olduğu eşi katılanın “Facebook isimli sosyal medya sitesi adresine girip mesajlaşma içeriklerini aldığı ve aralarında devam eden boşanma davasına delil olarak sunduğu” iddia ve kabul edilen 2017/6312 Esas sayılı dosyada, Yargıtay 12. Ceza Dairesi tarafından söz konusu gerekçelerle 2018/3603 Karar sayısı ile 28.03.2018 tarihinde beraat kararı verilmiştir. Buna karşılık boşanma davasının söz konusu olduğu bir bireysel başvuru hakkında Anayasa Mahkemesi, eşler arasında dahi özel hayatın korunmamasının hukuk düzenine ilişkin bir sorun oluşturacağına, yargısal sistemin ve bu sistemde alınan kararların temel haklar ve özgürlükler ile içerdikleri güvenceleri koruması gerektiğine işaret etmiştir. Eşinin telefonuna casus yazılım yükleyerek kişisel verilerini ele geçiren eşin diğer eşin kişisel verilerinin korunmasını isteme hakkını ihlal ettiğine ilişkin 2018/30296 başvuru numaralı bu dosyada verilen 07.09.2021 tarihli kararda AYM; “devletin uyumsuzlukların çözümüne ilişkin etkili bir yargısal sistem kurması gerektiğini, kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişim sağlandığını ve verilerin hukuka aykırı olarak ifşa edildiğini, ceza mahkemesi yargılamasında eşin delillerin kaybolmaması amacıyla hareket ettiğini ve verileri boşanma davasında delil olarak kullandığını belirtse de hangi kişisel verilerin elde edildiği, verilerde değişiklik yapıp yapılmadığı, verilere ne kadarlık bir süreyle erişim sağlandığı hususlarında herhangi bir araştırma yapılmadığını ve kararın gerekçesinde bu hususların belirtilmediğini, ceza mahkemesinin yaklaşımının eşlerin birbirlerine karşı

özel hayat alanları bulunmadığı sonucunu doğurabilecek nitelikte olduğunu, bu yaklaşımın anayasal güvencelere aykırı olduğunu” ifade etmiştir.

Kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı, 2010 yılında Anayasa’ya eklenmiş ve cezai yönüyle de TCK’da kişisel verilere ilişkin suçlar düzenlenmiş de olsa kişisel verilerin korunması hukuku anlamında kapsayıcı bir düzenleme mevcut değildi²¹⁰. TCK kapsamında kişisel verilere kaydedilmesi, ele geçirilmesi, verilmesi, yayılması, yok edilmemesi şeklinde hukuka aykırı müdahaleler bakımından cezai yaptırımlar söz konusu olsa da öncelikle kişisel verilerin korunması alanında genel usul ve esasların belirlenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır²¹¹. Bu sebeple KVKK’nın yürürlüğe girmesi ve Kanun uygulanması için çıkan yönetmelik ve tebliğlerle hem anayasa, idare ve ceza hukuku alanı hem de bu alanlar dışındaki eksiklik de giderilmiştir.

2. Yeni Sosyal Sorunlar Bağlamında Cezai Sorumluluğa Medeni Hukuk Bağlamında Bir Bakış

Google isimli şirketin eski CEO (icra kurulu başkanı)’su Eric Schmidt tarafından her şeyin her an kayıt altına alınıyor olmasının ve herkes tarafından her an erişebilir olmasının sonuçlarının toplum tarafından tam anlamıyla anlaşılmadığı ve çocuklar tarafından ise internetin daha çok eğlence ve zaman geçirme amacıyla kullanıldığı ve çoğu zaman yetişkin olduklarında çocukluk paylaşımlarından ya da aileleri²¹², arkadaşları

²¹⁰ ÇEKİN, 2020, s.9; DÜLGER, 2020, s.113.

²¹¹ KORKMAZ, 2019, s.319; KÜZECİ, 2022, s.493.

²¹² İtalya’da fotoğraflarını sosyal medyada paylaşan annesine dava açan 16 yaşındaki çocuğun İtalyan mahkemeleri tarafından haklı bulunduğu ve davayı kazandığına, neticede de annenin 16 yaşındaki oğluna ilişkin her türlü fotoğraf, video ve güncellemeleri paylaşmayı bırakmasına, sosyal medya hesapları üzerinden oğluna ilişkin tüm paylaştıklarını silmesine ve bunu karara uymaması halinde de 10 bin Euro para

dâhil sosyal çevrelerinin kendileri hakkında yaptığı paylaşımlardan memnun olmayabilecekleri düşünüldüğünde gelecekte, insanların adını değiştirme hakkına sahip olmasının söz konusu olabileceği ifade edilmiştir²¹³.

Gerçekten de günümüzde insanlar serbest zamanının ve hatta zamanının çoğunluğunu internet ortamında geçirmekte olup kişisel veriler bağlamında oluşan kişilik hakkı ihlallerinin çoğu da internet vasıtasıyla erişilen mecralarda gerçekleşmekte ve söz konusu mecralarda bireylerin eylemlerinden kaynaklı sorumlulukları doğmaktadır.

İnternet ve iletişim teknolojileri bağlamında en hızlı gelişen teknoloji olarak²¹⁴; ekonomik ve sosyal bir olgu olarak ortaya çıkmış olan ancak hukuki sonuçları da olan sosyal medya da kişisel verilerin korunmasında yeni bir risk alanı ve kaygılara ilişkin çarpıcı bir örnektir²¹⁵. Sosyal medya, **AKKURT**'a göre; “internet alt yapısı ve web 2.0 teknolojisine dayanan, kişilerin, kullanıcı sıfatıyla ortak ilgilerini, düşüncelerini, duygularını, bilgilerini, kişisel hâl ve durumlarını, siyasî eğilimlerini, fotoğraflarını,

cezasının uygulanacağına ilişkin hüküm verilmesi hakkında haber için bkz. İnternet Erişimi: <https://www.avvenire.it/attualita/pagine/foto-dei-figli-sui-social-per-fermare-i-genitori-serve-la-multa> (E.T.: 17.11.2022)

²¹³ **YAVUZ**, Can, *İnternetteki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması Unutulma Hakkı*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020, s.25.

²¹⁴ **TAŞÇI**, Burcu/ **EKİZ**, Sena, “*Serbest Zaman Aktivitesi Olarak Sosyal Medya Bağımlılığı*”,

Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı: Eğlence ve Ürün Yerleştirme, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul, 2018, s.228, İnternet Erişimi: <https://www.guvenliweb.org.tr/dosya/ULWND.pdf> (E.T.: 07.12.2022)

²¹⁵ **KILINÇ**, 2012, s.1091; **YILMAZ**, Süleyman, *Bilişim Hukuku Güncel Sorunlar*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2020, s.454-456.

videolarını, yazı ve yazışmalarını, fikir ve sanat eserlerini, kimi zaman ticarî ve meslekî faaliyetlerini, mal ve hizmetlerini ve benzeri değerleri ile kimi kişisel verilerini, gerek diğer münferit kişiler gerekse belirli bir topluluk yahut kamuyla paylaşma olanağı buldukları, karşılıklı etkileşim, iletişim, paylaşım, işbirliği, topluluk ve öz içerik oluşturulmasına interaktif olarak izin veren dijital platformların genel olarak tümü” şeklinde karma bir yaklaşımla tanımlanabilir²¹⁶. Kısaca; söz konusu riskleri içerisinde barındıran internet tabanlı uygulamalar grubudur, denilebilir.

Sosyal medya çoğu zaman ücretsiz olarak kullanıma sunulduğundan, herkese açık ve herkes tarafından erişilebilir olduğundan ve kullanımı özel bir teknik bilgi gerektirmediğinden kullanıcılar tarafından etik değerler gözetilmeksizin bilinçsizce kullanılabilir. Bu durum da kişilik hakkı ihlallerine sebebiyet vermektedir. Bu mecralarda gerçekleşen kişilik hakkı ihlallerinin, internet ortamının sağladığı kolaylık sebebiyle, geleneksel medya araçlarıyla gerçekleşenlere göre daha hızlı arttığı ve yayıldığı görülebilmektedir. İhlaller, kişilerin kişisel değerlerine yönelik olarak olmakta ve hukuki sorumluluktan ayrı cezai sorumluluğa da yol açabilmektedir²¹⁷.

Bilinçsiz kullanım bağlamında “blogger ya da instagrammer ebeveyn” ya da “instamom” gibi kavramlar ortaya çıkmıştır. Bu kişilerin yaptıkları sadece çocuklarının her anını paylaşmak olmayıp aynı zamanda belirli bir takipçi kitlesi ve bir şöhret elde ettikleri, reklamlar ve sponsorluklar yoluyla çocuklarının kişisel verileri vasıtasıyla maddi kazanç da sağlayabildikleri görülmektedir. Bu durumun sosyal etkisi olarak; özellikle

²¹⁶ **AKKURT**, 2017, s.332-335.

²¹⁷ **AKKURT**, a.g.m., s.365; Hedef aldığı kişiyi değersizleştirmeyi amaçlayan ve çoğu zaman anonimlik gereği failini bulmanın zorlaştığı, sosyal medya aracılığıyla kişilik haklarına saldırı teşkil eden “dijital suikast” kavramı için bkz. **YILMAZ**, 2020, s.450-451.

çocuklara ilişkin paylaşımlar yapılması birçok açıdan risk oluşturmaktadır. Çocuklara ait resimlerin internette kontrolsüz bir şekilde yayılması, bazı ürünlerin üzerinde kullanılması, özellikle çocukların çıplak ya da yarı giyinik resimlerinin pedofili hastaları tarafından görülmesi olasılığı, çocuklara ilişkin paylaşımlar yoluyla ev, okul adreslerinin öğrenilebilir ve takip edilebilir hale gelmesi, çocukların kimliklerinin deşifre olması ve çocuklara ilişkin özel kalması gereken bilgi ve görüntülerin paylaşılmasının çocuğun ileriki dönemlerde psikolojisine ve sosyal ilişkilerine etki etmesi, çocuğun bu paylaşımlardan utanç duyması, bu paylaşımları ile alay edilmesi gibi nedenlerle benlik saygısının zedelenmesi bu risklerden bazılarıdır. Hukuki açıdan doğan sonuçlarından biri çocuğunun kişisel verilerini yayma suretiyle kişilik hakkına saldırı teşkil eden bir fiilin, cezai sorumluluk doğurmasıdır. Nitekim Yargıtay'ın 12. CD'nin 12.04.2017 tarihli ve 2015/13582 E., 2017/3109 K. sayılı kararında da “sosyal medya sitesinde mağdurların rızalarına aykırı şekilde fotoğraf paylaşılmasının verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçu oluşturacağına” karar verilmiştir²¹⁸. Söz konusu durumlarda cezai sorumluluk haricinde hukuki sorumluluk da doğmakta olup TMK'nın 23. ve 24.maddeleri ile TBK'nın 58.maddesi kapsamında çocuğun kişilik hakkının korunması söz konusu olur

²¹⁸ **GİRGİN**, Ömer Ali/ **GÖNAL**, Seray, “Çocuğun Kişisel Verilerinin Sosyal Medyada Ebeveyn Tarafından Paylaşılmasının Hukuki Sonuçları”,

Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 2020, C.11, S.44, s.111-112, İnternet Erişimi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1555610> (E.T.: 17.11.2022); Türkiye’de de ünlü bir blogger olan Nihan Kayalıoğlu isimli anneye karşı babanın boşanma davası açması, annenin çocuklarını reklam malzemesi yaparak maddi kazanç elde ettiği iddiasını ve anne tarafından çocuklarının fotoğraflarının paylaşılmaması talebini sunması, mahkemeye ve basına intikal etmiş bir olay olarak yer almıştır. Bkz. **DUYGULU**, 2019, s.430-487.

ve mahkeme tarafından davranışın süreklilik arz etmesiyle, “çocuğun üstün yararı ve korunması” ilkesinden hareketle, velayetin kaldırılmasının yanı sıra tazminat ve diğer hukuki tedbirlere karar verilebilir. Ek olarak; ana ve baba, çocuklarını bir reklam anlaşması için üçüncü kişilerle anlaştırmak menfaat sağlamış ise TMK m. 345’e²¹⁹ aykırılık durumu da söz konusu olabilir²²⁰.

Çocukların internet kullanımı da madalyonun bir diğer yüzü olup ebeveynler arasında yaygın bir endişe durumu oluşmuş ve sosyal bir sorun haline gelen bu konu hakkında örneğin, İngiltere’de; çocukken yapılan paylaşımların kaldırılabilmesini sağlayacak bir mekanizmanın oluşturulması teklifi kamuoyu tarafından ciddi şekilde desteklenmiştir²²¹. Çeşitli ülkelerde de siber zorbalık ve taciz gibi konularda çocukları koruyucu düzenlemeler yapılmaya başlanılmıştır²²². Yine AB bölgesinde GVKT’nin

²¹⁹ “Ana ve babanın menfaatine olarak çocuk ile üçüncü kişi arasında yapılacak bir hukukî işlemle çocuğun borç altına girebilmesi, bir kayyımın katılmasına ve hâkimin onayına bağlıdır.”

²²⁰ GİRGIN/ GÖNAL, a.g.m., s.113-124.

²²¹ YAVUZ, 2020, s.26-27.

²²² Örneğin; Avustralya’da “Online Safety Act”²²² adı altında Çevrimiçi Gizlilik Yasası; 23.07.2021’de Parlamento tarafından kabul edilmiş olup Avustralyalıların çevrimiçi güvenliğinin geliştirilmesi ve desteklenmesi temeline dayanan yasada siber taciz ve siber zorbalık konusu da ele alınmış, bir yaptırım mekanizması oluşturulmuş ve yasaya uygun olmayan paylaşım platformlarına para cezası verileceği yer almış ve yasanın “Tanımlar” başlıklı 5.maddesine göre çocuklar için “çevrimiçi güvenlik”, Avustralyalı çocukların sosyal medya hizmetlerini ve elektronik hizmetleri güvenli bir şekilde kullanma kapasitesi anlamına gelmekte ve bu hizmetleri kullanan Avustralyalı çocukların Avustralyalı bir çocuğu hedef alan siber zorbalık materyallerinden korunmasını

çocuğa daha özel bir koruma sağlayan 8.maddesi ile uyumlu olarak, belirli yaş altındaki çocukların sosyal paylaşım sitelerini kullanmaları için ebeveyn izni gerekliliği söz konusu olup bazı paylaşım platformları²²³ hizmet şartlarında kayıt olmak ve kullanmak için en az 16 yaş gerektiği yönünde düzenlemeler yapmıştır. Güney Kore’de gerçekteşen “Nth Room” skandalı²²⁴, sosyal medyada bu türden ve özellikle de siber tacize ve siber

içermektedir, bu kapsamda yasada çocuklar için ebeveynin ya da yetkili bir yetişkinin icazetini gerektiren prosedürler öngörülmektedir. Söz konusu Yasa için bkz. İnternet Erişimi: <https://www.legislation.gov.au/Details/C2021A00076> (E.T.: 27.11.2021)

²²³ Tüm dünyada oldukça yaygın şekilde kullanılan haberleşme uygulamasına ilişkin websitesinde yapılan duyuru; Avrupa bölgesinde yaşayan bir çocuğun “Whatsapp” isimli söz konusu haberleşme uygulamasına kaydolmak ve kullanmak için en az 16 yaşında olması gerektiği, Avrupa bölgesi dışındaki herhangi bir ülkede yaşıyorsa “WhatsApp”a kaydolmak ve kullanmak için en az 13 yaşında olması gerektiği, yanlış bilgilerle bir hesap oluşturmanın veya reşit olmayan biri adına hesap açmanın sözleşme şartlarının ihlali anlamına geleceği şeklindedir. Duyuru için bkz. İnternet Erişimi: <https://faq.whatsapp.com/general/security-and-privacy/minimum-age-to-use-whatsapp/?lang=en> (E.T.: 27.11.2021)

²²⁴ Söz konusu skandal; şifreli mesajlaşma hizmeti veren “Telegram” isimli haberleşme uygulamasında açılan sohbet odalarında hassas verileri ele geçirilen kadınların veya çocukların görüntü ve videolarının odalarda bulunan şahıslarla paylaşıldığının, ilgili sohbet odalarında bulunmak ve paylaşılanları görmek amacıyla şahıslar tarafından kripto para birimleri aracılığıyla ödeme yapıldığının, mağdur kadına veya çocuğa daha fazla mahrem içerikli görüntü ve video üretmesi ve hatta kendisine zarar vererek bunun video görüntülerini de paylaşması konusunda toplu olarak şantajda bulunduğunun öğrenilmesiyle ortaya çıkmıştır. Olayın gerçekteşme şeklinde, mağdurların sadece

zorbalığa karşı koruyucu düzenlemelerin ne kadar gerekli olduğunu gözler önüne sermiştir. Bu gibi toplumsal hadiseler; kişisel verilerin hukuka aykırı bir şekilde ele geçirilmesi, başkalarına verilmesi, yayılması suçlarının bir kitle aracılığıyla gerçekleşebiliyor olduğunu, güç unsuru olarak kullanılıp bir zorbalık ve baskı aracına dönüşebildiğini gözler önüne serdiğinden ilgili mevzuat düzenlemelerinin yapılmasının yanı sıra internet ile sosyal medya kullanımı konusunda farkındalık artırma faaliyetleri ile bazı ülkelerde uygulamada ek önlemlerin²²⁵ gerekliliğini gündeme getirmiştir. Kişilerin ilgili verilerine erişim mahkeme kararlarıyla kısıtlansa da herkese açık olmayan bazı internet ağlarında²²⁶ paylaşıldığı ve yine kripto para gibi takibi zor para birimleri

görüntü ve videolarının değil; kimlik bilgilerinin, ev, okul ve işyeri adreslerinin de odalarda bulunan şahıslarla paylaşarak mağdurların açık hedef haline getirilmiş olduğu göze çarpmıştır. Bkz. İnternet Erişimi:

https://www.koreatimes.co.kr/www/nation/2022/04/251_314145.html

https://en.wikipedia.org/wiki/Nth_Room_case (E.T.: 14.11.2021)

²²⁵ Uygulamada ek önlemlere, Güney Kore’de 10 kentte bulunan 30 otelin odalarında harici dijital TV kutusu, duvar prizi ve saç kurutma makinesi tutucusuna yerleştirilen gizli kameralarla elde edilen görüntülerin internet üzerinden yayımlanması skandalından sonra ülkede umumi tuvaletlerde gizli kamera olup olmadığına ilişkin teftişten sorumlu özel kadın müfettiş ekibi oluşturulmasına ilişkin haber örnek verilebilir. Bkz. İnternet Erişimi:

https://edition.cnn.com/2019/03/20/asia/south-korea-hotel-spy-cam-intl/index.html?utm_term=image&utm_medium=social&utm_content=2019-03-20T09%3A59%3A55&utm_source=twCNNi (E.T.: 14.11.2021)

²²⁶ “Deep Web (Derin Ağ); İnternetin çıktığı ilk tarihlerden itibaren arama motorlarının indeksleyemediği verilerin bulunduğu bilgileri içeren binlerce linkten oluşan bir sistemdir. Arama linki verilmeyen veya arama motorları tarafından bulunamayan bütün

aracılığıyla satılarak üzerinden kazanç sağlandığı bilinmektedir. Bu hususlar; politika belirleyiciler ve yasa koyucuların, halihazırda kontrol edilmesi zaten çok güç olan internet aleminin ve sanal dünyanın daha da kontrolsüz bir hale gelerek geri dönülmez sosyal sorunlara yol açmadan, geleceğin nasıl şekillendirileceği bağlamında bu hususlara ciddi olarak eğilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Aynı zamanda internet ve sosyal medya kullanımı ile bunun yukarıda aktarılan riskleri gibi durumların pek çok yeni hukuki mesele bağlamında (çocukların yaş düzenlemeleri, sosyal medya hesaplarının miras yoluyla intikal edip edemeyeceği²²⁷ vb.) medeni hukuk normlarının yeniden yorumlanması ihtiyacı doğmuştur²²⁸.

İhlaller, kullanıcıların oluşturdukları içeriklerle söz konusu olmaktadır. Sosyal medyada içerik (content); “Kullanıcıların, sosyal medyada diğer kullanıcılarla, belirli bir grupta yahut kamuoyuyla (üçüncü kişilerle) paylaştıkları ve bu yolla erişilebilir hâle getirilmiş olan ilgileri, düşünceleri, duyguları, kişisel hâl ve durumları, siyasî eğilimleri, fotoğrafları, videoları, yazı ve yazışmaları, yorumları, fikir ve sanat eserleri, kimi zaman ticarî ve meslekî faaliyetleri, mal ve hizmetleri ve benzeri değerleri” şeklinde

siteler, Deep Web'e dâhildir. Deep Web'in içerisinde yasa dışı içerik paylaşan İnternet sitelerinin tamamı Dark Web (Karanlık Ağ) olarak adlandırılır.” Bkz. İnternet Erişimi: https://tr.wikipedia.org/wiki/Deep_web (E.T.: 14.11.2022)

²²⁷ Kişilik hakkının bir uzantısı olduğundan kişisel verilerden özellikle medeni hal, dini inanç gibi verilerin üçüncü kişilere devrinin mümkün olmadığı, niteliğine göre sonucun değiştiği yönündeki görüş için bkz. **YILMAZ**, Süleyman/ **ERKAN**, Vehbi Umut, “Sosyal Medya Hesaplarının Miras Yoluyla İntikal Edip Edemeyeceği Sorusunun Kişisel Verileri Koruma Hukuku Kapsamında İncelenmesi”,

İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2020, C.11, S.2.

²²⁸ **TURAN**, 2021, s.181.

tanımlanmaktadır. İçerik cezai sorumluluğa sebep olmakta ve aynı zamanda içerdiği hakaret, iftira, tehdit unsurları sebebiyle bir kişilik hakkı değeri olarak şeref ve haysiyet zedelenmesine yol açmaktadır²²⁹. Söz konusu ihlallere daha ayrıntılı bakacak olursak;

1. Hakaret

Hakaret suçu için kişiyi toplum nazarında küçük düşürme amacı olmalıdır. “Kişileri küçük düşüren, husumete maruz bırakan blog yazıları, forumlar yorumları, sözlük girileri (entry), yazılı, görsel, işitsel olabilen Facebook paylaşımları, tweet’ler ve diğer sosyal medya mecraları aracılığıyla yapılan yorumlar ve/veya bunların yayılması, paylaşılması” kişilik hakkı ihlaline sebep olabilmektedir. Dolayısıyla hem hukuki hem de şartları dâhilinde cezai sorumluluk oluşur. Başkasına ait içerik için ise sorumsuzluk esas olup sorumluluğun doğması için; başkasına ait hakaretimiz içeriğin kişi tarafından benimsenircesine paylaşılması ya da yayılması gerekir²³⁰.

2. Tehdit

Sosyal medyada içeriğin tehdit unsuru barındırması durumu; ihlâlcinin isteğinin yerine getirilmesini ve yerine getirilmemesi halinde bir tecavüz veya kötülüğün gerçekleştirileceğini sosyal medya aracılığıyla bildirmesidir. Tehditten bahsedilebilmesi için iletilen sözlerin ve gerçekleştirilen davranışın muhatap kişi üzerinde ciddi bir korku yaratmaya elverişli, yeterli ve uygun olması gerekmektedir.

3. İftira

“Soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak” için bir kimseye hukuka aykırı bir fiilin isnat edilmesi sosyal medya aracılığıyla gerçekleşmektedir. Önemli olan, sosyal medyada belirlenebilir olmayan bir

²²⁹ AKKURT, 2017, s.355-357.

²³⁰ AKKURT, a.g.m., s.358.

kullanıcı kitlesine de hitap edilebildiğinden, bu isnadın belirli bir kişiye ya da yapılacak bir araştırmayla belirlenebilir bir kişiye yönelik olması gerekir²³¹.

4. Özel Hayatların Gizliliğine Saldırı

Bilindiği üzere sosyal medyada kişilerin özel hayat alanına ilişkin çok sayıda yazılı, işitsel veya görsel içerik bulunmaktadır. Ancak bu içeriklere erişilebilmesi bunların sahibinin rızası olmaksızın yahut verdiği rızanın sınırlarını aşarak kaydedilebileceği, çoğaltılabileceği, kullanılabileceği, yayınlanabileceği, paylaşılabileceği anlamına gelmemektedir. Böyle bir durum kişilik hakkı ihlali olmasının yanında şartları dâhilinde cezai sorumluluk da oluşturur. Rızanın aşılmasına örnek olarak; sosyal medyada sadece arkadaşlarının görülebileceği şekilde fotoğraf paylaşan birinin bu paylaşımını alenen kamuoyunun görebileceği şekilde yayılması ya da söz konusu fotoğrafın uygun olmayan internet sitelerinde kullanılması verilebilir. Bu durumda özel hayatın gizliliğine ve bu sebeple kişilik hakkına saldırı söz konusudur. Bunun da ötesinde, Yargıtay 12. Ceza Dairesinin kararına göre; “gündelik kıyafetler ile kamuya açık alanda çekilmiş ve kişisel veri niteliğindeki resimlerin daha önce kişinin kendisi tarafından Facebook hesabında yayımlaması, bu resimlerin kişisel veri olma özelliğini değiştirmemekte ve üçüncü kişilere resim sahibi kişinin rızası dışında yayınlama hakkı vermemektedir”, söz konusu kararda “sanık hakkında verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme suçundan mahkumiyetine karar verilmesi gerektiği” belirtilmiştir²³².

C. Türk Medeni Kanunu Bakımından

Kişilik hakkı, kişisel değerlerden bağımsız olarak düşünölemeyeceğinden²³³ ve kişisel verilere haksız saldırı halinde bu saldırı mutlaka kişilik değerlerinden biri ya da

²³¹ **AKKURT**, a.g.m., s.360-361.

²³² Y. 12. CD., E. 2017/2960, K. 2018/1541, T. 14.02.2018.

²³³ **BASKIN**, 2021, s.68.

birkaçına yöneldiğinden kişisel verilerin kişilik hakkını koruyucu genel hükümler uyarınca korunması söz konusu olmaktadır. KVKK'da da tazminat hakkı bağlamında genel hükümlere atıf yapılmıştır. TMK bakımından kişisel verilerin korunması hakkında dördüncü bölümde bilgi verileceğinden burada detaylı bir inceleme yapılmayacaktır.

D. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Bakımından

6698 sayılı Kanun'un 1.maddesinde, Kanun'un amacı; *“kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemek”* olarak belirtilmiştir.

KVKK'nın 4.maddesinde ise işlemede temel ilkeler; “hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma, doğru ve gerektiğinde güncel olma, belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme, işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma ve ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme” olarak sayılmıştır²³⁴.

²³⁴ Veri koruma sisteminin gerekliliklerini kapsayıcı bir şekilde ortaya koyması bakımından kişisel verilerin işlenmesinde temel ilkeler; “verilerin kaliteli olması ilkesi, özel kategorilerdeki verilerin (hassas veri) özel olarak korunması ilkesi, kişisel verilerin işlenmesi sırasında ilgilinin bilgilendirilmesi, kişisel verilerin işlenmesi sırasında bilgi alma, düzeltme, sildirme, engelleme ve itiraz haklarının garanti edilmesi, veri güvenliği ilkesi, verilerin işlenmesinde ön kontrol ilkesi, kişisel verilerin işlenmesinde ölçülülük ilkesi, veri işlem faaliyetlerinin açıklığı ilkesi, hak arama, sorumluluk ve yaptırımlara ilişkin düzenlemelerin gerekliliği ilkesi, kişisel verilerin işlenmesinin bağımsız kontrol organları tarafından denetlenmesi ilkesi, yetkisiz veri işlenememesi ya da kişisel verilerin işlenebilmesi için yasal temelin veya ilgilinin rızasının gerekliliği ilkesi, kişisel verilerin

Kanun'un 11.maddesinde ise ilgili kişilerin hakları sayılmıştır. Buna göre ilgili kişinin veri sorumlusundan şunları talep etme hakkı vardır; “kişisel veri işlenip işlenmediğini öğrenme, kişisel verileri işlenmişse buna ilişkin bilgi talep etme, kişisel verilerin işlenme amacını ve bunların amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını öğrenme, yurt içinde veya yurt dışında kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişileri bilme, kişisel verilerin eksik veya yanlış işlenmiş olması halinde bunların düzeltilmesini isteme ve bu kapsamda yapılan işlemlerin kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişilere bildirilmesini isteme, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve ilgili diğer kanun hükümlerine uygun olarak işlenmiş olmasına rağmen işlenmesini gerektiren sebeplerin ortadan kalkması hâlinde kişisel verilerin silinmesi veya yok edilmesini isteme ve bu kapsamda yapılan işlemlerin kişisel verilerin aktarıldığı üçüncü kişilere bildirilmesini isteme, işlenen verilerin münhasıran otomatik sistemler vasıtasıyla analiz edilmesi suretiyle kişinin kendisi aleyhine bir sonucun ortaya çıkmasına itiraz etme, kişisel verilerin Kanuna aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması hâlinde zararın giderilmesini talep etme”.

6698 sayılı Kanun'da öngörülen yükümlülöklere aykırı davranması durumunda ise Kişisel Verileri Koruma Kurulu tarafından idari para cezası verilmektedir. KVKK'ya göre Kurula şikâyet yapılabilmesi için veri sorumlusuna başvuru yolunun tüketilmesi; veri sorumlusu tarafından yetersiz ya da olumsuz cevap verilmesi veya süresince cevap verilmemesi gerekmektedir. Kurul bireysel bir şikâyet olmaksızın ihlali öğrenmesi ile re'sen inceleme yaparak da idari para cezası verebilir. Kanun kapsamında verilen idari para cezası, kişisel verisi işlenen ilgili kişinin zararının giderilmesini sağlamayacak olup

hukuka aykırı işlenmesi durumunda tazminat ilkesi” şeklinde ayrıntılandırılabilir.

İlkelerin detaylı açıklamaları için bkz. **ŞİMŞEK**, 2008, s.83-109.

yalnızca Devlet'in bu alanda bir kanunu yürürlüğe koymak ve bu kanunu uygulamak yoluyla kişisel verileri koruma yükümlülüğünü yerine getirmesi anlamına gelmektedir.

Yukarıda ifade edildiği gibi kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesinin hukuki, cezai ve idari sonuçları bulunmaktadır. Bu kapsamda hukuka aykırılığın KVKK'da nasıl düzenlendiğini incelemek gerekmektedir. Kişisel verilerin korunması bağlamında hukuka aykırılık demek, kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesidir²³⁵. Yasal temelden yoksun ve bireyin iradesine aykırı olan veri işleme faaliyeti, kişisel verilerin korunması hakkına müdahale anlamına gelmektedir²³⁶. Bu çerçevede yasal temel, veri işlemenin 6698 sayılı Kanun'a uygun yapılmasıdır. Bu sebeple veri sorumlusunun KVKK'nın 4.maddesinde yer alan kişisel verilerin işlenmesindeki temel ilkelere, 5. ve 6.maddede yer alan veri işleme şartlarına aykırı davranması, kendisine yüklenen yükümlülüklerin gereğini yerine getirmemesi hukuka aykırı veri işlemedir. Temel ilkeler; "hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma, doğru ve gerektiğinde güncel olma, belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme, işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma, ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme"dir.

Bireyin iradesi, Kanun'un 5.maddesinin ilk fıkrasında yer aldığı gibi açık rızasının olması halidir²³⁷. Gerekçede, açık rıza kavramına ilişkin "ilgili kişinin özgürce, konuyla

²³⁵ ÇELİKEL, 2022, s.188.

²³⁶ ŞİMŞEK, 2008, s.112; KORKMAZ, 2019, s.145; KÜZECİ, 2020, s.264-265.

²³⁷ Açık rızanın ilk fıkrada düzenlenmesinin hukuka uygunluk sebepleri arasında bir üstünlük sıralaması anlamına gelmediği, bu sebeple düzenlemenin değişmesi yönündeki öneri için bkz. AŞIKOĞLU, Şehriban İpek, "Kişisel Verilerin İşlenmesinde Hukuka Uygunluk Sebepleri",

Türk Hukukunun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumlu Özel Hukuk Acquis Communautaire'in Alınması - Açıklamalar, Değerlendirmeler, Öneriler, İstanbul

ilgili yeterli bilgi sahibi olarak, tereddüde yer bırakmayacak açıklıkta ve sadece o işlemle sınırlı olarak verdiği onay beyanı” şeklinde açıklama yapıldığından her somut olay bakımından rızanın geçerliliği değerlendirilmeli; özgür iradeye dayanma bakımından ise verilerinin işlenmesini kabul veya reddederken aktif bir davranışla tercih yapması anlaşılmalıdır²³⁸.

KVKK’nın 5.maddesine göre, açık rıza olmadığı durumda eğer hukuka uygunluk sebepleri de yoksa kişisel veriler hukuka aykırı işlenmiştir. Ancak hukuka uygunluk sebeplerinden biri mevcut ise ilgili kişinin açık rızası olmadan yapılan işleme faaliyeti yine hukuka uygundur, söz konusu hukuka uygunluk sebepleri şunlardır:

“a) *Kanunlarda açıkça öngörülmesi*” (hangi verilerin ne sebeple ve ne kadar süreyle işlenebileceği tereddüde yer bırakmayacak şekilde açık olması, sadece kanunla denildiğinden veri işlemenin örneğin, yönetmelik ile öngörülmüş olması durumunda bu hukuka uygunluk sebebi geçerli olmayacaktır)

“b) *Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması.*”

“c) *Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması.*”

“ç) *Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması.*” (Gerekçede; “bir işverenin çalışanına ödeyeceği maaşı tespit edebilmesi ve ödeyebilmesi için evli olup olmadığı, bakmakla yükümlü olduğu kişiler, eşinin çalışıp

Üniversitesi Hukuk Fakültesi Avrupa Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi, İstanbul Üniversitesi Yayınevi, 2020, s.1075.

²³⁸ AŞIKOĞLU, a.g.m., s.1069; KORKMAZ, 2019, s.149; ÇEKİN, 2020, s.91-95.

çalışmadığı, sosyal sigorta numarası ve banka hesap numarası gibi verileri elde etmesi ve işlemesi; işverenin vergi denetimi sırasında çalışanlarına veya müşterilerine ait bilgileri ilgili kamu görevlilerinin incelemesine sunması” örnek verilmiştir²³⁹.)

“d) *İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması.*” (hukuka aykırı olarak üçüncü bir kişi tarafından alenileştirilmiş veriler bu kapsamda değerlendirilememektedir.)

“e) *Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması.*” (Gerekçede; “bir şirketin kendi çalışanı tarafından açılan bir davada ispat için çalışanın kişisel verilerini kullanması veya kısıtlı bir kişinin haklarının korunması amacıyla vasinin veya kayyımın, kısıtlının mali bilgilerine erişebiliyor olması” örnek olarak verilmiştir²⁴⁰.)

“f) *İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması.*” (Gereklilik ve ölçülülük ilkesi uyarınca da gerçekten veri sorumlusunun amaçlamakta olduğu meşru menfaatin gerçekleşmesi için söz konusu verilerin ve veri işlemenin gerekli olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir²⁴¹.)

KVKK’nın 6.maddesine aykırı davranılması da veri işleme faaliyetini hukuka aykırı yapar. 6.maddede hassas verilerin işlenme şartları yer almaktadır. KVKK’nın 6.maddesinin ikinci fıkrasına göre; hassas veriler için “açık rıza” şarttır. Üçüncü fıkrasına göre ise kanunun öngördüğü hallerde açık rıza olmadan da işlenebileceği belirtilmiş ancak sağlık ve cinsel hayata ilişkin olanlar için ancak belirli hallerde açık rıza

²³⁹ KORKMAZ, a.g.e., s.420; AŞIKOĞLU, a.g.m., s.1072; DÜLGER, 2020, s.402-405.

²⁴⁰ KORKMAZ, a.g.e., s.419; AŞIKOĞLU, a.g.m., s.1073; DÜLGER, a.g.e., s.411-412.

²⁴¹ KORKMAZ, a.g.e., s.421; AŞIKOĞLU, a.g.m., s.1074; DÜLGER, a.g.e., s.412-417.

aranmaktan vazgeçileceği düzenlenmiştir. Çünkü sağlık ve cinsel hayata ilişkin veriler doğrudan özel hayatın gizliliği, kişilik hakkı ve değeri ile ilgilidir²⁴². Açık rızadan vazgeçilen haller; “kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütölmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacı”dır.

²⁴² **BULUT**, 2020, s.112; **DÜLGER**, 2020, s.422-423; **BASKIN**, 2021, s.124-125.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KİŞİLİK HAKKI BAĞLAMINDA KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA YOLLARI

I. Genel Olarak

Anayasa’da tanınan haklar ile kişilik hakkı ve kişinin özel hukuk anlamında sahip olduğu özgürlükler arasında bir ahenk vardır. Hukuk düzeni, özel ve kamu hukuku olarak bir bütün olduğundan devletin kişilik hakkına da saygı göstermesi gerekir. Yine, TCK kapsamında da birtakım kişilik değerlerine yapılan saldırıların suç olarak düzenlendiği ve cezalandırıldığı, bu sayede cezai olarak bir koruma sağlandığı görülmektedir. Örneğin TCK madde 81 vd. “hayata karşı suçlar”, TCK madde 86 vd. “vücut dokunulmazlığına karşı suçlar”, TCK madde 125 vd. “şerefeye karşı suçlar”, TCK madde 132 vd. “özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar” gibi. Cezai bir kovuşturma yapılması ya da mahkumiyet kararı, Medeni Kanun kapsamında kişiliğin korunmasına engel değildir; zaten özel hukuk anlamında zararın giderilmesi de ancak bu şekilde sağlanır. Kişilik; modern bir hukuk sisteminde hem dıştan, yani devlet ve diğer kişilerden gelecek saldırılara karşı, hem de kişinin kendisine karşı içten korunmaktadır²⁴³.

Kişisel verilerin korunması, korunamaması halinde sorumluluk doğurması sebebiyle de gereklidir. Kişilerin kişisel verilerinin korunması hakkının ihlali ve bu ihlal sonucunda doğan zarar; idari, cezai ve hukuki sorumluluk doğurabilir. Hukuki sorumluluk konusunda KVKK’da genel hükümlere atıf yapıldığı görülmektedir.

²⁴³ AKINTÜRK/ AKİPEK/ ATEŞ KARAMAN, 2022, s.353-355; OĞUZMAN/ SELİÇİ/OKTAY ÖZDEMİR, 2022, s.219-220.

KVKK'nın 14.maddesinin üçüncü fıkrasına göre ise; *“kişilik hakları ihlal edilenlerin, genel hükümlere göre tazminat hakkı saklıdır”*. Bununla birlikte kişilik değerleri bakımından değil de, malvarlığı bakımından bir zarar mevcut ise; zarar görenin mülkiyet ve zilyetlik müesseselerinden doğan haklarının bir ihlali söz konusu olmasa da, malvarlığında eksilme anlamında oluşan maddi zararların 6698 sayılı Kanun kapsamında tazmini mümkündür. Bu durumda verilerin hukuka aykırı işlenmesi veya verilerin korunamaması sebebiyle yoksun kalınan kârı olan ilgililer için bu zararın Borçlar Kanunu 49.maddesi uyarınca haksız fiil sorumluluğu kapsamında tazmin edilmesi durumunda bu sorumluluk için failin kusuru şartı öngörüldüğünden ve 6698 sayılı Kanun'da aksini öngören özel bir hüküm bulunmadığından kusur sorumluluğunun söz konusu olacağı sonucuna varılmaktadır²⁴⁴.

Veri sorumluları kamu otoriteleri ise idarenin hizmet kusurundan bahsetmek mümkündür. Hizmet kusurunun oluşmasında; veri işleme faaliyetlerindeki aksaklıklar söz konusu olabilir. Bu durumda hizmet kusuru oluşmasına sebebiyet veren eylemi gerçekleştiren kamu görevlisine rücu edebilme imkânı olmakla birlikte kamu görevlisinin kusuru olmasa da idare, zararı tazmin etmek durumundadır. Örneğin; Rize İdare Mahkemesi tarafından verilen karar, sağlık verisine ve idarenin hizmet kusuru sebebiyle manevi tazminata hükmedilmesine ilişkin bir karardır. Somut olayda; Okul Müdürlüğünün çalıştırdığı öğretmenin sağlık verisini yasal olmayan yolla, başka bir deyişle herhangi bir resmi yazışma yapılmaksızın öğrendiği iddiasıyla manevi tazminat talep edilmiştir. Kararda mahkeme manevi tazminatın fonksiyonları belirtildikten sonra manevi tazminle amaçlananın sadece tatmin olmadığı aynı zamanda idareyi hizmet kusuruyla zarar vermemesi bakımından gerekli dikkat ve özeni göstermek konusunda uyarmak da olduğu ifade edilmiş ve *“Dava konusu olayda, kişisel veri niteliğindeki sevkli*

²⁴⁴ GÜRPINAR, 2017, s.690.

olduğu günlere ilişkin 1.basamak ve 2.basamak sağlık verilerinin hukuka aykırı şekilde paylaşılmasının davacının nezdinde, kişisel verilerinin muhafazası ile yükümlü bulunan idarece bu yükümlüğünün kusurlu işletildiği hususunda yaratılan şüphe ve ruhsal çöküntü manevi tazminat talebinin karşılanması gereğini ortaya koymaktadır.” şeklinde hüküm kurulmuştur²⁴⁵. Danıştay da bir kararında; gıyabi tutuklama kararı Genel Bilgi Tarama (GBT)’den kaldırılmayan davacının maddi ve manevi tazminat istemi üzerine “...kaldırılmış olan gıyabi tutukluluk kararı uygulanıp gözaltına alınmasında, temel hak ve özgürlükleri doğrudan etkileyen bir konuda aralarında gerekli koordinasyonu sağlamayan, gıyabi tutukluluk kararının kaldırıldığını kayıtlara işlemeyen ve davacının gözaltına alınmasına neden olan davalı idarelerin her ikisinin de ağır hizmet kusuru bulunduğu açıktır.” şeklinde hüküm kurmuştur²⁴⁶.

Doktrinde; veri sorumlusu kamu otoritesi değil de özel hukuk tüzelkişisi ise veri sorumlusunun kusuru dışında da veri sızıntıları olması ya da kusurun kanıtlanamaması durumunda da verilerin korunamaması yönündeki riski üstlenmesi gerektiği, bu noktada kusurun aranmaması ve dolayısıyla tehlike sorumluluğu hükümlerinin geçerli olması gerektiği görüşü mevcuttur. Böylelikle kasten olmasa da ihmal ile zarara yol açılması halinde diğer şartlardan olan nedensellik bağının kolaylıkla kurulmuş olmasına rağmen sırf kusurun ispatlanamamış olması sebebiyle sorumluluğun ortadan kalkmasının önüne

²⁴⁵ 08.10.2015 tarihli, 2015/304 Esas ve 2015/603 Karar sayılı karar için bkz. İnternet Erişimi:https://www.tdb.org.tr/userfiles/files/Rize_Id_Mah_ENo2015_304_KNo2015_603.pdf (E.T.: 20.01.2023)

²⁴⁶ Danıştay, 10. HD., 2006/6131 E., 2008/ 4550 K., 18.06.2008 T. bkz. **GÜNTÜRK**, Mümin Serdar, *Türk Yüksek Mahkemeleri ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Özel Hayatın Gizliliğinin Korunması*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2012, s.152-153.

geçileceği belirtilmektedir. Ancak KVKK'da bu yönde bir düzenleme bulunmamaktadır²⁴⁷.

Kişisel verilerin korunmasına ilişkin uluslararası alanda çeşitli hukuki düzenlemeler bulunmakta olup ulusal hukuk çerçevesinde de genel olarak Anayasa ile koruma ve temel kanunlarda kişisel verilerin korunmasına ilişkin hükümler mevcuttur. KVKK da kişisel verilere sağlanan özel koruma olup Kanun çerçevesinde KVK Kurumu da kişisel verilerin korunması için bir başvuru yolu olarak Kanun'un 18.maddesi çerçevesinde idari yaptırım olarak idari para cezası uygulayabilmektedir.

Üçüncü bölümde ilk hukuki düzenlemeler hakkında bilgi verilmiş olup ulusal hukukta da Anayasa ve genel kanunlardaki korumadan ve bunu yanı sıra TMK

²⁴⁷ 6098 sayılı TBK'nın tehlike sorumluluğunu düzenleyen hükümlerine göre, üçüncü kişinin ağır kusuru veri sorumlusunu sorumluluktan kurtaracaktır. Ancak bu durum zarar gören bakımından yararlı bir sonuç vermeyebileceğinden bu sorumluluk türünün kabulü halinde “kişisel verilerin korunması bakımından üçüncü kişinin ağır kusurunun nedensellik bağımlı kesemeyeceği” yönünde özel bir hüküm öngörülmesi gerektiği ifade edilmektedir. Tehlike sorumluluğu görüşünün kabul edilmesi halinde sorumluluğun çok ağır olacağı endişesine karşı ise; kişisel verilerin deşifre edilmesinin çoğu zaman ölüm, bedensel zarar ya da kişisel değerlerin zedelenmesi yönünde bir zararı doğrudan oluşturmadığı, daha ziyade zararın doğmasına uygun koşulları oluşturduğu, bu zararın üçüncü kişinin eyleminden sonra oluştuğu ve dolayısıyla veri sorumlusunun faaliyeti ile üçüncü kişinin eylemi birleşerek bir zarara yol açtığından bu zarardan müteselsil sorumlu oldukları, bu sebeple de veri sorumlusunun üçüncü kişiye rücu edebileceği ve ayrıca sorumluluk bakımından sigorta sözleşmesi de yapmasının mümkün olduğu öne sürülmektedir. Bkz. **GÜRPINAR**, 2017, s.691-194.

kapsamında koruma hakkında da kısaca bilgi verilmiştir. Bu bölümde genel koruma yolu olan TMK kapsamındaki koruma daha da detaylandırılarak kişilik hakkı bağlamında koruma yollarından bahsedilecektir. Kişisel verilerin kişilik hakkına ilişkin olduğu görüşü çerçevesinde kişilik hakkının korunması yolları kişisel veriler için de geçerli olacak olup bu bölümde bu koruma yolları aktarılacaktır. Bu çerçevede dava dışı bir koruma yolu olarak unutulma hakkı ve dava yolu olarak kişiliğin korunmasına ilişkin genel hükümler çerçevesinde koruma yollarından bahsedilecektir.

II. Kişisel Veriler Bağlamında Yeni Bir Hak ve Koruma Yolu Olarak Unutulma Hakkı ve Kişilik Hakkı ile İlişkisi

Günümüzde hayatın belirli ölçüde çevrimiçi ortama kayması, hukukta “unutulma hakkı” (“right to be forgotten”) gibi yeni haklardan bahsetmeyi gerekli hale getirmiştir. Unutulma hakkı basitçe; “verisi işlenen kişilerin internette bulunan verilerin kendi adları ile ilişkili olmamasını isteme hakkı”dır²⁴⁸. Avrupa Adalet Divanının unutulma hakkı²⁴⁹ bağlamında aldığı kararlarda internet arama motorları aracılığıyla birçok kişi hakkında ortalama bir bilgi edinmenin mümkün hale geldiği yer almakta olup kişilerin bilgilerine kişilerle henüz tanışmadan bu şekilde erişilmesi; iş başvurusunun reddi, kişi hakkında toplumda önyargı oluşması ya da dezenformasyona sebep olabilmektedir. ABAD’ın önüne gelen davada; “arama motoru Google’da ‘Mr Costeja González’ adı ile arama yapıldığında bir günlük gazetenin iki farklı tarihli sayfasına link verildiği, bu linki verilen

²⁴⁸ YAVUZ, 2020, s. 49; KÜZECİ, 2020, s. 256; YILMAZ/ ÇAVUŞOĞLU, 2022, s.63-64; GÜNDÜZ, 2022, s.93.

²⁴⁹ Örneğin; Google İspanya SL ve Google Inc. - Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) ve Mario Costeja González, Büyük Daire, T. 13.05.2014 bkz. İnternet Erişimi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:62012CJ0131> (E.T.: 17.11.2022)

sayfalarda da ismi geçen avukatın sosyal güvenlik borçlarının iyileştirilmesi için mülkünü satmak zorunda kaldığına ilişkin bilgilerin yer aldığı” belirtilmiştir. Davalı Google savunmasında, kişisel verilerin silinmesi baskısının kamunun bilgi edinme özgürlüğünü kısıtlayacağını ileri sürmüştür. Mahkeme ise; “kişinin adı yazılması sonucu on altı yıl önce gerçekleşmiş bir olaya ilişkin bilginin çıkacağı bir link verilmesinin kabul edilemeyeceğini, kişinin böyle bir link verilmemesi şeklinde bir talep hakkının doğduğunu” belirtmiş ve hakkın istisnalarını ise, “ilgili verinin kamu hayatında oynadığı önemli rol” ve “halkın ilgili veriye yönelik yoğun ilgisi” şeklinde ortaya koymuş olup “‘üstün bir kamu yararı’ını ortaya koyan özel sebeplerin olması gerektiği”nin altını çizmiştir. Söz konusu karardan sonra Google, unutulma hakkını kullanmak isteyenlerin başvurularını kabul etmeye başlamıştır²⁵⁰. Söz konusu karar tüm dünyada olduğu gibi Türk hukukunda da etki yaratmıştır²⁵¹.

²⁵⁰ **AKGÜL**, Aydın, “*Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: “Unutulma Hakkı” ve AB Adalet Divanı’nın ‘Google Kararı’*”,

Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2015, S.116, s.30-32, İnternet Erişimi: <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2015-116-1440> (E.T.: 17.11.2022); **KÜZECİ**, 2020, s.258.

²⁵¹ KVK Kurumunun da 23.06.2020 tarihli ve 2020/481 sayılı kararında kişilerin “ad ve soyadı ile arama motorları üzerinden yapılan aramalarda çıkan sonuçların indeksten çıkarılması” konulu talepler değerlendirilmiş ve kararda ABAD’ın 2014 yılında verdiği Google İspanya kararına atıf yapılmıştır. Kararda, ABAD’ın Google İspanya kararında “Arama motorunda yapılan aramada çıkan sonuçların ‘geçersiz, eksik, tamamen ilgisiz veya sonradan ilgisiz hale gelmiş’ ise arama motorları tarafından internet ortamına yüklenen söz konusu kişisel verilerin ve buna ilişkin sonuç listesinde yer alan bilgilerin silinmesi gerektiğinin ve özel hayatın gizliliği hakkının, arama moturunun ekonomik

çıkarından ve söz konusu kişi adına yapılan arama üzerinde kamunun bilgiye erişim hakkından üstün olduğunun” belirtildiğine ve söz konusu kararın uygulanmasına ilişkin rehber ilkelerinde de daha çok “indeksten çıkarılma hakkı”, “arama motoru sonuçlarındaki linklerin gizlenmesi” gibi kavramlar üzerinden konunun ele alındığına değinilmiştir. Ayrıca Kurul tarafından arama motorları, üçüncü taraflara ait internette topladıkları verilerin işlenmesinin amaç ve vasıtalarını belirledikleri göz önünde bulundurularak Kanun’un 3. maddesinde yer verilen tanım çerçevesinde veri sorumlusu olarak kabul edilmiştir. Kurul; “Kişilerin, arama sonuçlarının indeksten çıkarılmasına yönelik talepleri ile ilgili olarak öncelikle arama motorlarına başvuruda bulunmaları, veri sorumlusu arama motorlarının söz konusu talepleri reddetmeleri veya başvuru sahibine cevap vermemeleri halinde ilgili kişilerce Kurula şikâyetle bulunabileceklerine, ilgili usul ve esasların arama motoru işleticisi şirketlere (Google da dâhil olmak üzere) bildirilmesine ve unutulma hakkının uygulanmasını temin eden kanalların Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları tarafından kullanılabilmesine yönelik gerekli aksiyonların alınmasının sağlanmasına” karar vermiştir.

Google’ın internet sitesinde [https://www.google.com/webmasters/tools/legal-removal-request?complaint_type=rtbf&visit_id=637733557791919843-](https://www.google.com/webmasters/tools/legal-removal-request?complaint_type=rtbf&visit_id=637733557791919843-3045294197&hl=tr&rd=1)

[3045294197&hl=tr&rd=1](https://www.google.com/webmasters/tools/legal-removal-request?complaint_type=rtbf&visit_id=637733557791919843-3045294197&hl=tr&rd=1) linki üzerinden erişilebilen “Kişisel Bilgileri Kaldırmak için Talep Formu” ile gizlilik gereği içerik kaldırma talep hakkını AB ülkelerine yönelik olarak sunması ve bu sebeple söz konusu formda talepte bulunan kişinin dolduracağı bilgiler arasında yer alan doğduğu ülke seçenekleri arasında Türkiye’nin bulunmaması durumu karşısında Kurul’un bu kararından sonra ise Google’ın internet sitesinde <https://support.google.com/websearch/troubleshooter/3111061?hl=tr> linki üzerinden erişilebilen sayfada Türkiye’de bulunan vatandaşlar için de kendileri ile ilgili Google Arama’da buldukları bazı içerikleri kaldırmak için talep imkânı sağlandığı görülmüştür.

Türk hukukunda da Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun “Yargıtay hâkimlerinin yazdığı hukuk kitabında davacının başına gelen olaylar ve tüm aktörlerin isimlerinin kitapta açıkça yazılması” konulu davada verdiği 17.06.2015 tarihli 2014/56 E. ve 2015/1679 K. sayılı kararıyla unutulma hakkı; *“üstün bir kamu yararı olmadığı sürece, dijital hafızada yer alan geçmişte yaşanan olumsuz olayların bir süre sonra unutulmasını, başkalarının bilmesini istemediği kişisel verilerin silinmesini ve yayılmasının önlenmesini isteme hakkı”* olarak tanımlanmıştır.

AYM’nin unutulma hakkı ile ilgili N.B.B. Kararı’nda da²⁵² ABAD’ın Google - İspanya kararına ve YHGK’nın belirtilen 17.06.2015 tarihli kararına atıf yapılarak Anayasa’da açıkça düzenlenmiş olmasa da “Anayasa’nın 5. maddesinde insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak ifadesi ile devlete pozitif bir yükümlülük yüklendiği, Anayasa’nın 17.maddesinde düzenlenen kişinin manevi bütünlüğü bağlamında şeref ve itibarının korunması hakkı ve Anayasa’nın 20.maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı birlikte düşünüldüğünde; devletin bireyin geçmişte yaşadıklarının başkaları

Google’ın websitesinde <https://support.google.com/legal/troubleshooter/1114905?hl=tr> linki üzerinden erişilebilen sayfada ise sadece Google Arama’da değil, diğer Google hizmet ürünlerinde (Örneğin Youtube, Google Drive, Picasa vb.) görüntülenen içeriklerin de kaldırılması talep edilebilmektedir.

²⁵²AYM, 03.03.2016 tarihli 2013/5653 E., 2013/5653 K., N.B.B. Başvurusu Kararı, İnternet Erişimi: <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653>

(E.T.: 17.11.2022)

tarafından öğrenilmesini engelleyerek bireye yeni bir sayfa açma olanağı verme hususunda bir sorumluluğu olduğu” ifade edilmiştir²⁵³.

Kişilik hakkı ile unutulma hakkının ilişkisine gelinecek olursa, kişilik hakkı bakımından Yargıtay HGK tarafından; “...*Kişisel haklar, bireyin kendi hür ve bağımsız varlığının bütünlüğünü oluşturur. Yine, bu hak, bireyin doğumu ile kazandığı ve kişiliğine çok sıkıca bağlı bir haktır. Hayat, beden ve ruh tamlığı vicdan, din, düşünce ve ekonomik çalışma özgürlüğü, şeref, haysiyet ve itibar, ün, ad, sır ve resim hakları bireyin doğrudan kişisel haklarıdır. Şeref ve haysiyet, toplumun gerekli saydığı ahlaki nitelik ve kriterlere sahip olması nedeni ile kişiye verilen değer yargılarıdır...*” şeklinde belirtilmiş ve bir başka kararda da “...*Kişilik değerleri, kişinin kişilik haklarını oluşturup, bu hakların, yazılı hukukta bir tanımı yapılmamış olmakla birlikte, teori ve yargısal kararlardaki tanıma göre, kişinin yaşamı, sağlığı, vücut ve ruh bütünlüğü ile toplum içindeki yerini sağlayan ve koruyan haklar olduğu söylenebilir...*” ibareleriyle diğer kararlarında olduğu gibi kişilik hakkı daha ziyade kişilik değerleri üzerinden tanımlanmıştır²⁵⁴. Kişilik hakkının koruduğu kişilik değerlerinin tek tek belirlenmesi de aynı şekilde zor olmakla, sınırlı sayıda olmayan bu değerler (varlıklar) yukarıda aktarıldığı gibi gruplaştırılmakta; kişiliğin içeriği kişinin ehliyetleri, şahsi halleri, sır ve gizlilik alanı, kişinin maddi, manevi ve iktisadi varlıklarından oluşmaktadır²⁵⁵. Bu durumda kişilik hakkı ile ilişkili bulunan unutulma hakkının hangi gruba girdiği sorusu akla gelmektedir. Bilindiği üzere, unutulma

²⁵³ **ÖKSÜZOĞLU**, Hilal Tuğba, “6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Avrupa Birliği Hukukunda Kişisel Verilerin Silinmesi ve Düzeltilmesi”,

Bilişim Hukuku Dergisi, 2019, C.1, S.2, s.202-203.

²⁵⁴ **TURGUT**, Cemile, *Kişilik Hakkının Bir Görünümü Olarak Unutulma Hakkı*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s.108-109.

²⁵⁵ Bkz. Kişilik Hakkı başlığı s.28 vd.

hakkı ile kişiye ait içeriklere diğer kişilerin sürekli erişilebiliyor olmasının önüne geçilmesinin temel sebebi; kişinin kişiliğini özgürce geliştirmesinin sağlanmak istenmesidir. Söz konusu içerik üzerinden zaman geçtiği için, güncelliğini ve kamu için önemini de yitirdiğinden ortada üstün bir toplum menfaati de bulunmamaktadır. Bu doğrultuda unutulma hakkı; kişinin geçmişini unutabilmesine, geleceğini inşa edebilmesine ve kimliğini belirlemesine yardımcı olması yönleriyle kişiliği koruyan ve geliştiren bir manevi değer olarak görünmekte ve kişilik hakkının görünümünü teşkil etmektedir²⁵⁶. Bununla beraber kişilik hakkı değerleri kapsamında “kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı”, “onur ve saygınlığın korunması”, “özel yaşamın korunması”, “ismin korunması”, “resim ve sesin korunması” unutulma hakkıyla yakından ilişkilidir²⁵⁷. Daha önce belirtildiği gibi kişisel verilerin korunması hakkı, hakkın hukuki niteliğine ilişkin olarak baskın görüş uyarınca kişilik hakkının uzantısı niteliğinde olup kendine özgü teknik kurallar içerdiği için ayrıca ele alınır. Kişisel verilerin korunması kapsamında yer alan haklardan sildirme hakkı ise kimi zaman unutulma hakkının bir görünümünü teşkil edebilmekte ancak kimi zaman da unutulma hakkından ayrışabilmektedir. Ayrışan yönlerinden ilki sildirme hakkının sadece geçmiş ve güncelliğini yitirmiş veriler için değil; güncel veriler için de mümkün olmasıdır. Bir diğeri, sildirme hakkının daha ziyade mal veya hizmet sağlayan şirketlere karşı koruma sağlamak gibi teknik bir amacı varken; kişilik hakkının bir görünümü olarak unutulma hakkının kişilerin alenileşmiş bilgilerinin hatırlanmasının önüne geçmek gibi daha genel bir felsefeye ve amaca dayanmasıdır. Üçüncü olarak, kişiliğe ilişkin kavramlardan

²⁵⁶ DÜLGER, 2020, s.499; YILMAZ/ ÇAVUŞOĞLU, 2022, s.71; TURGUT, 2021, s.118.

²⁵⁷ Söz konusu kişilik hakkı değerleri ile unutulma hakkının ilişkisi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. TURGUT, a.g.e., s.118-148.

mahremiyet gibi sildirme hakkında da kişinin himayesindeki verilerden bahsedilirken; unutulma hakkında veri kontrolü kişiden çıkmış ve kamuya yayılmıştır. Dolayısıyla alenileşen verinin tekrar kişinin himayesine girmesinin sağlanması durumu söz konusudur²⁵⁸.

Doktrinde unutulma hakkının; veri sorumlusuna başvurulabilecek dava dışı hukuki yollardan birisi olduğu, yasal dayanağı kişisel verilerin korunması olmakla birlikte ve kişisel verilere ilişkin temel ilkelere tabi olmakla birlikte kişisel verilerin daha hızlı ve daha etkili bir şekilde korunmasını sağlayan pratik bir araç olduğu, kişisel verilerin silinmesini isteme hakkında olduğu gibi uzun dava süreçlerine başvurmadan çözüme ulaşılacak bir koruma yolu haline geldiği, kişisel verilerin korunmasında yeni bir koruma yolu olduğu değerlendirilmiştir²⁵⁹.

Son olarak belirtmek gerekir ki; Türk hukukunda kişilik hakkının çevrimiçi ortamda bir görünümü olarak unutulma hakkının ihlal edildiğini iddia eden kişinin başvurabileceği imkânlardan biri de, TMK 25. maddesi uyarınca kişiliğinin korunması kapsamında açılabilen kişiliği koruyucu davalar ve tazminat davalarıdır²⁶⁰.

III. Kişisel Verilerin Kişilik Hakkının Korunmasına İlişkin Genel Hükümler Uyarınca Korunması

KVKK'nın 14.maddesinde “kişilik hakkı ihlal edilenlerin genel hükümlere göre tazminat hakkının saklı olduğu” belirtilmiş olup söz konusu hükümler; 4721 sayılı TMK'nın kişilik hakkına saldırıda bulunanlara karşı koruma istemeyi düzenleyen 24. ve

²⁵⁸ DÜLGER, 2020, 489-491; YILMAZ/ ÇAVUŞOĞLU, 2022, s.71; TURGUT, a.g.e., s.33-38.

²⁵⁹ ÇELİKEL, 2022, s.168; YILMAZ/ ÇAVUŞOĞLU, a.g.e., s.63.

²⁶⁰ DÜLGER, a.g.e., s.497; TURGUT, a.g.e., s.440-446.

kişilik hakkına saldırı halinde açılacak maddi ve manevi tazminat davalarını düzenleyen 25.maddeleri ile 6098 sayılı TBK'nın ölüm hâlinde tazmin edilmesi gereken maddi zarar kalemlerini düzenleyen 53.maddesi, bedensel zarar halinde tazmin edilmesi gereken maddi zarar kalemlerini düzenleyen 54.maddesi, “bedensel bütünlüğün zedelenmesi halinde” zarar görene, “ağır bedensel zarar veya ölüm halinde” de zarar görene veya ölenin yakınlarına manevi tazminat ödenmesini öngören 56.maddesi, kişilik hakkının zedelenmesinden zarar görenin manevi zararına karşılık manevi tazminat ödenmesini ya da diğer giderim şekillerini düzenleyen 58. maddesidir.

Kişinin resmini ve videosunu çekmek, teknik aygıt ve araçlarla sırlarını kaydetmek, aktarmak, yaymak gibi kişinin özel yaşam alanı ve gizli yaşam alanına ilişkin çeşitli saldırılara karşı TMK'nın sağladığı korumanın kişisel verilerin korunmasını sağladığı açıktır. Bu anlamda 6698 sayılı Kanun, kamu hukuku yönü de dâhil olmak üzere kişisel verilerin ihlalini önleyici bir mekanizma sağlarken; TMK ise saldırı gerçekleştikten sonra işleyecek dava ve zarar giderme mekanizmasını düzenlediği için söz konusu kanunlar birbirini tamamlamaktadır²⁶¹.

Bununla beraber, 6698 sayılı Kanun'da zarara uğrayan kişinin zararının giderilmesi hakkı yer aldığından ve Kanun kişisel verilere ilişkin farkındalığın artmasını sağladığından TMK'nın ilgili hükümlerine kişilik hakkının zedelenmesi bağlamında daha çok başvurulmasına neden olmuştur. Bu bakımdan idari ve cezai yaptırımlar haricinde zararın giderilmesi ve tazminat yükümlülüğü açısından TMK önemli bir koruma yoludur²⁶².

²⁶¹ KÜZECİ, 2020, s.448-452.

²⁶² KÜZECİ, a.g.e., s.453; ÇELİKEL, 2022, s.186.

A. Kişiliğin İç Karşı (Hukuki İşlemlerle Saldırılarına Karşı) Korunması

Hukuk düzeni, yaptığı hukuki işlemlerle kendisini her yönden sınımsıkı bağlanmasına ve kendi özgürlüğünü aşırı derecede sınırlandırmasına karşı da kişiyi korumuştur. Bu kapsamda TMK'nın 23.maddesinin birinci ve ikinci fıkrasına göre; kişinin hak ehliyetinden kısmen veya tamamen vazgeçememesi, özgürlüğünü hukuka ve ahlaka aykırı olarak sınırlandıramaması, fiil ehliyetinden kısmen veya tamamen vazgeçememesi söz konusudur. Örneğin kişinin hayatı boyunca sözleşme yapmayacağı hakkında taahhütte bulunması gibi²⁶³. Başka bir deyişle kendi rızası ile bile olsa, kişi; düşüncesiz, fazla cesaretli, zayıf karakterli olması gibi durumların sonuçlarından korunmuştur²⁶⁴.

TBK'nın 27.maddesine göre²⁶⁵; bir kişi, kişilik hakkına aykırı sözleşme yapsa da hükümsüz olacaktır. Sözleşme özgürlüğünün sınırını çizen bu madde ile TMK madde 23 birbirini tamamlamaktadır. Başka bir deyişle kişilik hakkına ilişkin sözleşmeler, TMK madde 23 sınırları içerisinde kaldığı sürece geçerli olur²⁶⁶.

TMK 23.maddenin üçüncü fıkrasına göre ise “yazılı rıza ile insan kökenli biyolojik maddelerin alınması, aşılması ve nakli” yapılabilir ancak kişilerden

²⁶³ ÖZTAN/ GÜRPINAR, 2022, s.293-294; AKINTÜRK/ AKİPEK/ ATEŞ KARAMAN, 2022, s.361.

²⁶⁴ AKSOY, 2010, s.81.

²⁶⁵ “Kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüzdür.”

²⁶⁶ AKINTÜRK/ AKİPEK/ ATEŞ KARAMAN, 2022, s.362; HELVACI/ ERLÜLE, 2022, s.94-95.

“biyolojik madde verme” edimini yerine getirmeleri ya da bunun için tazminat talep edilemez.

Bu düzenlemeler ışığında, örneğin; kişinin hassas verilerinin sürekli olarak üçüncü kişilerle paylaşılması şeklinde bir sözleşme geçersiz sayılacaktır²⁶⁷.

B. Kişiliğin Dışa Karşı (Hukuka Aykırı Fiille Saldırılarına Karşı) Korunması

1. Genel Olarak

Hukuk düzeni, kişilerin toplum içerisinde huzur ve güven hissi ile yaşayabilmesi adına kişileri dıştan gelen saldırılara karşı korur. TMK’nın 24.maddesine göre; “*Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir.*” TMK 24, kişinin rızası dışında kişiliğine saldırı halinde bir koruma sağlamaktadır. Burada bir hukuki işlem değil; üçüncü kişilerin, kişiliğe saldırı niteliğindeki eylemleri söz konusudur. Korumanın sağlanması bakımından, saldırıda bulunanın kusurlu olup olmamasına bakılmaz²⁶⁸.

Kişilik hakkı ihlali için ihlal fiilinin doğrudan olması gereği; hedef belirtilmeksizin umuma ya da kapsamı belirsiz kişiler topluluğuna değil, belirli bir kişi ya da kişilere yönelmesini ifade eder. Bu sebeple başkasının kişilik hakkı ihlalinden kaynaklı yansıyan bir manevi zarardan da bahsedilmez. Bununla beraber kişilik hakkı ihlali için müdahalenin ihlal teşkil edecek ağırlık ve yoğunlukta olması gerekir. Sosyal hayatın işlemeye devam edebilmesi için bir tolerans alanı olduğu kabul edilir ve bu alanın çevresi ile müdahalenin kabul edilebilirliğine müdahalenin yoğunluğuna göre karar verilir. Örneğin sosyal hayatın zorunlu kıldığı müdahaleler vardır ve bunlar kişilik hakkı ihlali

²⁶⁷ AKSOY, 2010, s.81.

²⁶⁸ AKINTÜRK/ AKİPEK/ ATEŞ KARAMAN, 2022, s.381-382.

sayılmaz²⁶⁹. Müdahalenin ihlal teşkil edecek ağırlık ve yoğunlukta olması şartının kişisel veriler bakımından sağlanması diğer kişilik hakkı ihlallerine göre kolay olacağı söylenebilir; çünkü kişiyi belirlenebilir kılan ve ilişkilendirilebilen her türlü veri kişisel veri kabul edilip, haksız saldırılara karşı korunmaktadır.

Her ne kadar birinci bölümde KVKK düzenlemesi de göz önünde bulundurularak kişi kavramından kastedilenin gerçek kişi olduğu hakkında kısaca bilgi verilse de kişiliğin dışı karşı koruması çerçevesinde tüzelkişilere de değinmek gereklidir. Uluslararası doktrinde sadece gerçek kişilerin kişisel verilerinin korunması gerektiği görüşüne karşılık; karşıt görüş olarak tüzelkişilere ait verilerin de kişisel verilerin korunmasından yararlanabileceği savunulmaktadır²⁷⁰. İlk görüşe göre, sadece gerçek kişilerin özel hayatından söz edilebilir ve bu sebeple tüzelkişilerin kişisel verilerinin korunması söz

²⁶⁹ **KESKİN**, Dilşad, *Objektif Manevi Zarar Teorisi Açısından Manevi Tazminat*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2016, s.190-195.

²⁷⁰ **TEZCAN**'ın görüşüne göre, kişisel verilerin korunması kapsamında olmadığını ve ticari sır olarak ülkelerin ticaret kanunları ile sair düzenlemeleriyle korunması gerektiğini söylemek gerekir. **KORFF**'a göre ise uluslararası şirketler ile kar amacı gütmeyen şirketler ya da özel girişimciler farklı güçte oluşumlar olup farklı koruma sistemlerine sahip olmalıdırlar ve özellikle siyasi, dini, sendikal örgüt niteliğindeki tüzelkişiler diğer tüzelkişilere göre daha çok koruma ihtiyacı içerisindedir. Bu görüşler haricinde bir de tüzelkişilere ait verilerin patent, marka, telif hakkı gibi koruma sistemleri ile korunması gerektiği görüşü mevcuttur. Bununla beraber AİHM; önüne gelen B. Company ve diğerleri - Hollanda dosyasına ilişkin kararında **TEZCAN**'ın görüşüne paralel şekilde, şirketin yıllık mali tablolarını yayımlama yükümlülüğünü getiren düzenlemelerin AİHS'e aykırı olduğu iddiasına ilişkin olarak bu verilerin kişisel nitelik taşımayıp özel yaşama saygı hakkı kapsamına girmediğini belirtmiştir. Bkz. **KORKMAZ**, 2019, s.36.

konusu değildir. Diğer görüş, yani tüzelkişilerin kişisel verilerinin korunması gerektiği görüşü ise tüzelkişilerin kişilik hakkına dayandırılmaktadır. **GÖNEN**'e göre "hukuk hayatına bağımsız olarak katılabilmeleri için" tüzelkişilerin kişilik hakkı ile gerçek kişilerin kişilik hakkı arasında nitelik değil içerik farkı olduğu kabul edilmelidir²⁷¹. Bu çerçevede, Avusturya ve İsviçre gibi ülkelerdeki düzenlemelerin aksine, ülkemizde kanuni düzenlemede yer almasa da tüzelkişilerin kişisel verilerinin de kişilik hakkı kapsamında korunması gerektiği ifade edilmektedir²⁷². Bu görüş çerçevesinde; asılsız ya da tüzelkişi ile doğrudan ilgili olmayan haberler ve yorumlarla tüzelkişinin itibarının da zedelenebildiği, bu sebeple kişisel verilerin korunmasında ilgili kişi kavramı gerçek kişiyi ifade etse de tüzelkişilerin de sahip oldukları kişilik hakkı değerleri üzerinden unutulma hakkı gibi haklara sahip olması gerektiği ifade edilmektedir. Bu duruma bir hastanede çalışan doktor ve hemşirenin ilişkisi hakkında hastaneyi de hedef alan bir haber örnek verilebilir²⁷³. Ancak katıldığımız görüş olarak, **KORKMAZ**'ın da belirttiği gibi, tüzelkişilerin ticari sırları giz alanında iken ve zaten ticaret hukuku kapsamında korunuyor iken; gerçek kişilerin özel alanı bundan çok daha geniş olup gerçek kişiler için çok daha fazla korumaya ihtiyaç vardır. Bu sebeple tüzelkişilerin verileri ancak içerisinde gerçek kişilere ait veriler varsa ve gerçek kişileri belirlenebilir yapıyorsa kişisel verilerin korunması kapsamında güvence altına alınabilir²⁷⁴.

²⁷¹ **GÖNEN**, Doruk, *Tüzel Kişilerde Kişilik Hakkı ve Korunması*, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2011, s.27-29.

²⁷² **GÖNEN**, a.g.e., s. 100-101; **ORAL**, Tuğçe, *Tüzel Kişilerin Manevi Zararının Tazmini*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, s.73-74.

²⁷³ **ÇELİKEL**, 2022, s.172.

²⁷⁴ **BAŞALP**, 2004, s.35; **KORKMAZ**, 2019, s.35-40; **DÜLGER**, 2020, s.172.

2. Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri

TMK'nın 24.maddesinin ikinci fıkrasında “rıza, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması” hukuka uygunluk sebepleri olarak düzenlenmiştir. Bu durumlar haricinde kişiliğe yapılan saldırılar hukuka aykırıdır.

Bu kapsamda, kişisel verilerin kişiliğin korunmasına ilişkin hükümlerle korunmasında da “rıza, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebepleriyle haklı kılınmadıkça” kişisel veriler işlenemez²⁷⁵.

TMK'nın 23.maddesi ve TBK'nın 27.maddesinde belirtilen sınır aşılmadığı sürece kişinin geçerli bir rızası ile kişilik varlıklarına müdahale, hukuka uygun olur. Örneğin, kişinin rızası sonrası hastanede doktorun vücut bütünlüğüne bir ameliyat ile müdahale etmesi hukuka uygundur²⁷⁶. Örneğin, trafik sigortası ve kaskosunun oluşturulması sırasında sigortacısına; araç plakası, yaş, adres gibi bilgilerine ek olarak ödeme için kredi kartı ile ödeme talimatı veren kişinin kredi kartı bilgilerinin de işlenmesine rıza göstermesi gibi.

Kişi baygınken hayati tehlikesi olduğu durumda doktorun müdahalesinde olduğu gibi, üstün nitelikte özel yarar varsa kişinin rızası olmasa da kişiliğine yapılan müdahale hukuka uygun kabul edilir²⁷⁷.

²⁷⁵ AKSOY, 2010, s.82.

²⁷⁶ ÖZTAN/ GÜRPINAR, 2022, s.297; OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY ÖZDEMİR, 2022, s.237.

²⁷⁷ AKINTÜRK/ AKİPEK/ ATEŞ KARAMAN, 2022, s.404; ÖZTAN/ GÜRPINAR, a.g.e., s.298.

Suç işleyen bir kişinin cezasını infaz etmek üzere ceza infaz kurumuna yerleştirilmesinde olduğu gibi toplumun genel menfaatleri olarak kamu yararı söz konusu ise rızası olmasa bile kişinin kişiliğine müdahale edilebilir²⁷⁸. Toplumun bilgiye erişmesi adına ve basın özgürlüğü çerçevesinde basın mensuplarının yaptıkları haber içeriğinde kişisel verilere yer vermesi hali de somut olaya göre hukuka uygun kabul edilebilmektedir²⁷⁹.

Haklı savunma, bir kişinin kendisinin ya da üçüncü kişinin kişilik değerlerini korumak için başkasının malvarlığına zarar vermesi olan zaruret hali ile görevin ifası durumlarında kanunun verdiği yetki olduğu için hukuka uygundur²⁸⁰. Örneğin, emniyet personelinin suç soruşturması nedeniyle kişisel veri işlemesi kanunun verdiği yetki kapsamındadır.

Hukuka aykırılığın ispatı zarar görenden beklenmez. Zarar veren, TMK'nın 24.maddesinin ikinci fıkrasındaki hukuka uygunluk sebeplerinden birinin bulunduğunu ispatlamalıdır²⁸¹.

Veri işleme faaliyetinin hukuka aykırılığı değerlendirilirken, “Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı İşlenmesi” başlığı hakkında açıklandığı gibi KVKK'nın 4., 5. ve 6. maddelerine mi bakılacaktır yoksa TMK ve TBK'da yer alan hukuka uygunluk

²⁷⁸ ÖZTAN/ GÜRPINAR, a.g.e., s.298; OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY ÖZDEMİR, 2022, s.246.

²⁷⁹ AKSOY, a.g.e., s.84; OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY ÖZDEMİR, a.g.e., s.249-252.

²⁸⁰ ÖZTAN/ GÜRPINAR, a.g.e., s.298; OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY ÖZDEMİR, a.g.e., s.245.

²⁸¹ YILMAZ/ ÇAVUŞOĞLU, 2022, s.188.

sebeplerine de bakılacak mıdır sorusuna ilişkin olarak KVKK'nın özel kanun olması sebebiyle, kişisel verilerin ihlali halinde hukuka uygunluk sebepleri bakımından önce KVKK'ya bakılır, KVKK'da yer almayan hususlar için de genel hükümlere bakılır²⁸².

3. Kişiliğin Davalar ile Korunması

Kişiliğin rıza dışı saldırılara karşı korunmasında en önemli araç, TMK madde 25'te sayılan davalardır. Manevi tazminat ile ilişkili olarak TBK madde 56 ve madde 58 de kişiliğin korunması kapsamındadır. Kişiliğin korunması davaları, savunma ve tazminat davaları olarak ayrılabilir²⁸³.

a. Savunma Davaları

aa. Önleme Davası

TMK'nın 25.maddesinin birinci fıkrasında; “davacının hâkimden, saldırı tehlikesinin önlenmesini isteyebileceği” düzenlenmiştir. Davada amaç; henüz ortada bir saldırı yokken, ortaya çıkacak saldırının önlenmesidir. Kişiliğin korunması için açılacak tüm davalarda olduğu gibi saldırı hukuka aykırı olmalıdır. Kişilik hakkını ihlal edenin kusuru aranmaz.

Kişisel veriler bağlamında bir örnek vermek gerekirse bir basın mensubunun bir siyasetçinin aşk mektuplarını haber yapıp kamuoyu ile paylaşacağını belirtmesi üzerine bu dava açılabilir²⁸⁴.

Kişisel veriler bakımından bu dava türünün kişisel verilerin korunması anlamında sınırlı uygulanabileceği, ancak “halen mevcut olmamakla beraber bir takım eylem ve belirtilerden çok yakın bir gelecekte haklarına karşı gerçekleşmesi pek mümkün ve olası

²⁸² ÇELİKEL, 2022, s.190.

²⁸³ ÖZTAN/ GÜRPINAR, 2022, s.299-230; ÇELİKEL, 2022, s.193.

²⁸⁴ AKSOY, 2010, s.86.

görülen hukuka aykırı saldırılar” için söz konusu olabileceği belirtilmektedir²⁸⁵. Bu bağlamda, KVKK’nın 12.maddesinde veri sorumlusuna verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önleme yükümlülüğünün de getirildiğini belirtmek yararlı olacaktır.

bb. Tespit Davası

TMK’nın 25.maddesinin birinci fıkrasında; “davacının hâkimden, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini isteyebileceği” düzenlenmiştir. Davada amaç; saldırının hukuka aykırılığının tespit edilmesidir. Kişiliğin korunması için açılacak tüm davalarda olduğu gibi saldırı hukuka aykırı olmalıdır. Kişilik hakkını ihlal edenin kusuru aranmaz. Tali bir davadır.

Eğer saldırı gerçekleşecek ise önleme davası, devam ediyor ise durdurma davası açılır. Tespit davasının açılabilmesi için, bu davaların açılmaması; saldırının bitmiş ama etkilerinin kısmen de olsa devam ediyor olması gerekir. Saldırıya uğrayan kişinin adalet duygusunu tatmin etmeyi amaçlamaktadır²⁸⁶.

Kişisel veriler için önleme davası sınırlı bir uygulama alanına sahipken tespit ve durdurma davasının daha mümkün olduğu ancak KVKK’da 11.maddede yer alan kişisel verilerin işleme sürecine ilişkin bilgi edinme hakkının da tespiti kolaylaştırdığı ve davaya nazaran daha çok tercih edildiği belirtilmektedir²⁸⁷.

cc. Durdurma Davası (Saldırıya Son Verilmesi)

TMK’nın 25.maddesinin birinci fıkrasında; “davacının hâkimden, sürmekte olan saldırıya son verilmesini isteyebileceği” düzenlenmiştir. Davada amaç; devam eden

²⁸⁵ KÜZECİ, 2020, s.452-453.

²⁸⁶ SEROZAN, 1977, s.97; ÖZTAN/ GÜRPINAR, 2022, s.301.

²⁸⁷ ÖZKAN, 2021, s.772.

saldırının durdurulmasıdır. Kişiliğin korunması için açılacak tüm davalarda olduğu gibi saldırı hukuka aykırı olmalıdır. Kişilik hakkını ihlal edenin kusuru aranmaz.

Bu dava için kişilik hakkına bir saldırının varlığı, bu saldırının haksız olması ve saldırının devam ediyor olması gerekir²⁸⁸.

Kişisel veriler bağlamında, örneğin; bir bilgi bankasına işlenen ve kişiliğe saldırı niteliğindeki veriye ilişkin istem bu dava ile yapılabilir, neticede hâkim uygun görürse hukuka aykırı olan bu veri işleme faaliyetinin durdurulmasına karar verebilir²⁸⁹.

Başka bir örnek vermek gerekirse; bir işyerinde üretim sürecinde robotlar kullanıyor olabilir ve robotların resim çekme, video kaydetme özellikleri olabilir. Bu durumdan haberi olmayan bir işçinin videosunu kaydeden robotun işlediği veri, işyerinde kamera kullanılmasında işverenin sınırını aştığı şeklinde yorumlanacaktır. Olayda bilgilendirme ve açık rıza eksikliğinin yanı sıra, söz konusu veri işleme KVKK'da yer alan “amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olması” şeklindeki ilke ile de bağdaşmamaktadır. Ek olarak robot vasıtasıyla alınan kayıtlar, üretim bandındaki eylemleri sebebiyle işçinin ayrımcılığa maruz kalmasına, aleyhine kararlar alınmasına da sebep olabilir²⁹⁰. Böyle bir durumu öğrenen işçi, kişiliği koruyucu hükümler kapsamında hâkimden söz konusu veri işlemenin durdurulmasını talep edebilecektir²⁹¹.

²⁸⁸ ÖZTAN/ GÜRPINAR a.g.e., s.300; OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY ÖZDEMİR, 2022, s.271.

²⁸⁹ AKSOY, 2010, s.85.

²⁹⁰ BOZKURT YÜKSEL, Armağan Ebru, *Yapay Zekâ, Endüstri 4.0 ve Robot Üreticiler*, İstanbul, Aristo Yayınevi, 2021, s.47-48.

²⁹¹ OKUR, Zeki, “*Türk İş Hukuku’nda İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması Hakkı*”,

dd. Düzeltme/ Bildirme veya Kararın İlanı

TMK'nın 25.maddesinin ikinci fıkrasına göre; “önleme, durdurma, tespit davalarının yanında hâkimden, düzeltmenin veya kararın üçüncü kişilere bildirilmesine ya da ilanına karar vermesi” talep edilebilir. Bu davalardan bağımsız olarak talep edilemez²⁹². Burada saldırının üçüncü kişilerin zihninde bırakmış olabileceği etkinin ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır²⁹³.

ee. Başvurulabilecek Diğer Yollar

Kişilik hakkına saldırı halinde bahsedilen davalara ek olarak, öğreti ve uygulamada tahdidi olmamakla birlikte; “mahkeme kararı ile kınama, özür dilemeye karar verilmesini talep, cevap hakkının” söz konusu olabileceği belirtilmiştir. Kişinin, bu kapsamda; hâkimden davranışın kınanmasını ve bunun ilanını, saldırıda bulunanın kendisinden özür dilemesini ve ayrıca şeref ve haysiyeti ihlal edilen kişinin Basın Kanunu'nun²⁹⁴ 14.maddesine göre; cevap ve düzeltme yazısı saldırıyı gerçekleştiren tarafından yayımlanmazsa sulh ceza hâkiminden cevabın yayımlanmasını talep etmesi mümkündür²⁹⁵.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İş Dünyası ve Hukuk, Prof. Dr. Tankut CENTEL'e Armağan, İstanbul, 2011, s.394. İşçinin kişisel verilerinin korunması hakkı ile kişiliğinin korunması, işverenin meslek özgürlüğü ile ve sözleşme özgürlüğünden kaynaklı hakları ile çatışmakta olup iş hukukunda kişisel verilerin korunması bu iki tarafın menfaatleri arasındaki dengenin kurulmasıyla ilgilidir. Bkz. **OKUR**, a.g.m, s.399.

²⁹² **ÖZTAN/ GÜRPINAR**, 2022, s.302; **ÇELİKEL**, 2022, s.202.

²⁹³ **AKSOY**, 2010, s.87; **ÇELİKEL**, a.g.e., s.201.

²⁹⁴ 5187 sayılı Basın Kanunu, 26.06.2004 tarihli ve 25504 sayılı Resmi Gazete ile yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

²⁹⁵ **ÖZTAN/ GÜRPINAR**, a.g.e., s.302.

b. Tazminat Davaları

TMK'nın 25.maddesine göre; kişilik hakkı ihlali üzerine kişi maddi ve manevi tazminat davası açabilir, saldırı sonucunda kazancın iadesini talep edebilir.

KVKK'nın 11.maddesinde *“Kişisel verilerin kanuna aykırı olarak işlenmesi sebebiyle zarara uğraması hâlinde zararın giderilmesini talep etme”* ilgili kişinin hakları arasında sayılmıştır. KVKK'nın 14.maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca genel hükümlere göre tazminat talep edilebilmesi için kişisel verilerin ihlalinin kişilik hakkı ihlali de oluşturması gerekmektedir. Tazminat davası açmak için KVKK uyarınca veri sorumlusuna başvuru ya da KVK Kuruluna şikâyet yolunun tüketilmesi şart değildir²⁹⁶. Sorumluluk süjesinin özel hukuk kişisi olması halinde, TMK'nın kişiliği koruyucu hükümleri burada da geçerli olacaktır. Sorumluluk süjesi bakımından belirtmek gerekir ki KVKK'da veri işleyen bakımından tazminat sorumluluğuna ilişkin olarak, Kanun'un 12. maddesinin ikinci fıkrasında; *“veri güvenliğine ilişkin tedbirlerin alınması hususunda veri sorumlusu ile birlikte müştereken sorumlu olacağı”* öngörülmüştür. Bu düzenlemede müştereken ifadesi yerine müteselsilen ifadesinin tercih edilmesinin daha açık olacağı, ancak yine de bu hükme göre; *“veri işleyen; veri güvenliğine ilişkin tedbirlerin alınmasındaki hukuka aykırı davranışları sebebiyle ilgili kişinin uğradığı zararlardan veri sorumlusuyla birlikte müteselsilen sorumlu olacağı”* ifade edilmektedir²⁹⁷.

Daha önce aktarıldığı üzere; geleneksel medya araçlarıyla (gazete, dergi, radyo, televizyon vb.) yapılan kişilik ihlallerine kıyasla, internet ortamında ihlaller daha kolay, daha geniş bir kitleye yönelik olarak ve daha kısa bir sürede, zaman ve mekândan bağımsız olarak gerçekleşebildiğinden bu türden ihlallere karşı kişilik hakkının daha hızlı

²⁹⁶ ÖZKAN, 2021, s.721.

²⁹⁷ BADUR/ KURT KONCA, 2022, s.484.

ve daha etkin korunması gerekmektedir²⁹⁸. Bu çerçevede, Türk Medeni Kanunu’nun kişiliği koruyucu hükümleri kapsamında tazminat davası temel bir koruma yoludur.

Kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesinde başvurulacak tazminat davaları bakımından, veri sorumlusu eğer kamu tüzel kişisi ise davanın idari yargı yolunda; özel hukuk kişisi olması halinde de adli yargıda açılması gerekir²⁹⁹.

Veri sorumlusunun tazminat sorumluluğunun kaynağı; sözleşmeye aykırılığa³⁰⁰, dürüstlük kuralına ya da haksız fiile de dayanabilir³⁰¹. Ancak çalışmamız kişisel verilere ve dolayısıyla kişilik hakkına haksız saldırı haline odaklanıldığından haksız fiil sorumluluğu kapsamında tazminat hakkında bilgi verilmekle yetinilecektir. Haksız fiil sebebiyle açılan tazminat davalarında kişilik hakkı ihlali, hukuka aykırılık, kusur, illiyet bağı, zarar aranan şartlardır³⁰². Bununla beraber, oluşan zarar bakımından, kişisel veriler

²⁹⁸ **AKKURT**, 2017, s.355.

²⁹⁹ **BADUR/ KURT KONCA**, 2022, s.484.

³⁰⁰ “Sözleşme ilişkisi içerisinde kişisel verilerin işlenmesine ilişkin edimler yerine getirilmezse verisi işlenen taraf; ifa davası ve cebri icra, tazminat davası ve sözleşmeden dönme imkanlarına sahip olup bunun haricinde sözleşme ilişkisi içerisinde de kişilik hakkının ihlâl edilmesi mümkün olduğundan kişisel verisi hukuka aykırı işlenen kişi, TMK’nın 23 ile 25. maddeleri arasında yer alan durdurma, önleme ve tespit davalarına da başvurabilir. Veri sorumlusu ile veri işleyen arasında yapılan kişisel veri işleme sözleşmesine aykırı şekilde işlenen kişisel veriler söz konusu olduğunda borca aykırılık dışında haksız fiil sorumluluğu da doğabilir, bu iki sorumluluk türünün bu noktada yarıştığı belirtilmektedir.” bkz. **TAŞTAN**, 2017, s.172-191.

³⁰¹ **YILMAZ/ ÇAVUŞOĞLU**, 2022, s.115-120; **BADUR/ KURT KONCA**, a.g.m., s.482.

³⁰² **YILMAZ/ ÇAVUŞOĞLU**, a.g.e., s.120.

için KVKK'da genel hükümlerden farklı bir imkân olarak 11.maddede zararı doğrudan veri sorumlusundan talep etme hakkı da düzenlenmiştir³⁰³.

Belirtildiği gibi tazminat davası için kişilik hakkını ihlal edici bir saldırı gerçekleşmiş olmalıdır. Veri işleme açısından bu faaliyetin veri sahibinin sosyo-kültürel değerleri, aile bütünlüğü, özel hayatı, içsel dünyası gibi kişilik hakkı kapsamındaki değerlerini ihlal ediyor olması beklenir³⁰⁴. Örneğin haberleşme hakkını kullanan bir kişinin telefon konuşmalarının kayıt altına alındığı durumda ya da hakkın negatif yönü ile düşünüldüğünde e-posta almak istemediği bir yerden ya da şahıstan, e-posta bilgisini paylaşmadığı halde, e-posta alması gibi bir durumda kişisel verilerin ve kişilik hakkının ihlali söz konusu olur. Üstelik söz konusu e-postalar, genelde, birçoğu reklam amaçlı gönderilen spam niteliğindedir. Burada şirketler masrafsız reklam yapma fırsatını kullanırken, kişilerde verilerinin kontrolünün elinde olmadığı hissine ve rızaları olmaksızın kendilerine ulaşılmaktan kaynaklı kaygıya sebep olmaktadır³⁰⁵. Ayrıca KVK Kurumu kararlarında da yer bulduğu üzere “ilgili kişilerden alınacak açık rıza beyanlarında opt-out yani bireyin önceden onayını almaksızın kişisel verilerinin işlenmesine otomatik onay verdiklerinin kabul edildiği ve kişilere bu onayı kaldırmaları yönünde imkân veren bir sistemin” yeterli olmadığı, kişilerin kişisel verilerinin işlenmemesi için ek bir çaba göstermemesi gerektiği, bunun için de tasarım olarak mahremiyetin korunması (“privacy by design”) gerekliliği vurgulanmaktadır³⁰⁶. Bu

³⁰³ ÖZKAN, 2021, s.719.

³⁰⁴ ÇAVUŞOĞLU, Gökçe Filiz, *Kişisel Verilerin Yapay Zekâyla İşlenmesinden Doğan Özel Hukuk Sorunları*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021, s.113.

³⁰⁵ YILMAZ/ ÇAVUŞOĞLU, 2022, s.121-123.

³⁰⁶ DÜLGER, 2020, s.665-666; Amazon Turkey Perakende Hizmetleri Limited Şirketi hakkındaki başvuru ile ilgili Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 27.02.2020 Tarihli ve

durumun bir benzeri olarak, bazı web sitelerinin yapay zekâ kullanımı ve yapay zekânın internet kullanıcılarına otomatik olarak link göndermesi, söz konusu linklerin kullanılması sonucu kişisel verilere yetkisiz erişimin mümkün hale gelmesi durumu örnek verilebilir³⁰⁷. Bundan başka; daha önce bahsedilen, kişinin oturumu kapanmasıyla verileri imha etmeyen, aydınlatma yapmadan ve açık rıza alınmadan verileri işleyen inatçı çerez uygulamalarında da kişisel verilerin ve kişilik hakkının ihlali gerçekleşir. Başka bir ihlal türü ise; izinsiz olarak veriye ulaşma şeklindeki “hack” fiili ile kötüniyetli bir şekilde ve güvenlik sistemlerinin aşılması yoluyla verilere erişim sağlanıp verilerin yok edilmesi, değiştirilmesi, kopyalanması ya da aktarılması şeklindeki “crack” fiilidir. Burada veri sahibinin rızası olmadığı açıktır. Tüm bu hallerde, kişilik hakkı kapsamında tazminat talep edilmesi mümkündür³⁰⁸.

aa. Maddi Tazminat Davası

Amaç, tazminata hükmedilmesidir. Saldırı hukuka aykırı olmalıdır. Kural olarak ihlal edenin kusuru aranır.

Kişilik hakkının ihlalinde maddi tazminat davası açılabilmesi için Borçlar Kanunu’nun 49. maddesindeki “maddi zarar, hukuka aykırılık, kusur, zarar ile davranış arasında illiyet bağının” mevcut olması gerekir. Kanunda maddi tazminat talep edilebileceğine ilişkin özel bir hüküm varsa bu hükmün şartları gerçekleşmelidir, yoksa

2020/173 Sayılı Kararı bkz. İnternet Erişimi: <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6739/2020-173> (E.T.:23.01.2023)

³⁰⁷ ÇAVUŞOĞLU, 2021, s.114.

³⁰⁸ YILMAZ/ ÇAVUŞOĞLU, a.g.e., s.121-123.

TBK madde 49 uyarınca haksız fiile ya da TBK madde 112 uyarınca borca aykırılık gereği maddi tazminat talep edilir³⁰⁹.

Zarar; malvarlığında azalma şeklinde de olabilir, artışın olmasının engellenmesi şeklinde de olabilir. Burada bahsedilen maddi zarar, “beş duyu organı ile algılanabilen bir zarar olacağından” ispatı manevi zararın ispatına kıyasla daha somut kanıtlara dayanmalıdır³¹⁰. Kusur da bir diğer şart olup hakkaniyet veya objektif sorumluluk olduğu haller dışında kusurlu bir davranışla zarar verilmiş olmalıdır³¹¹.

bb. Manevi Tazminat Davası

Amaç, tazminata hükmedilmesidir. Saldırı hukuka aykırı olmalıdır. Kural olarak ihlal edenin kusuru aranır. Kusurun veya zararın ağır olması, manevi tazminat için gerekli olmamakla birlikte bu hususlar tazminatın kapsamını belirlemektedir³¹².

Kanunda manevi tazminat talep edilebileceğine ilişkin özel bir hüküm varsa bu hükmün şartları gerçekleşmelidir. TMK 24. ve 25. maddede manevi tazminat davasının şartları özel olarak düzenlenmediğinden genel norm olan TBK 58’e başvurulur³¹³.

TBK madde 56’da; hâkimin bir kişinin bedensel bütünlüğünün zedelenmesi halinde olayın özelliklerini göz önünde tutarak “zarar görene” uygun bir miktar paranın

³⁰⁹ ÖZTAN/ GÜRPINAR, 2022, s.303; OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY ÖZDEMİR, 2022, s.279.

³¹⁰ YILMAZ/ ÇAVUŞOĞLU, 2022, s.125-126; ÇELİKEL, 2022, s.211-212.

³¹¹ ÖZTAN/GÜRPINAR, a.g.e., s.303-304; OĞUZMAN/ SELİÇİ/ OKTAY ÖZDEMİR, 2022, s.279.

³¹² YILDIRIM, Abdülkerim, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, Monopol Yayınları, 2023, s.205.

³¹³ ÖZTAN/ GÜRPINAR, a.g.e., s.304; ÇELİKEL, a.g.e., s.204.

manevi tazminat olarak ödenmesine ve ağır bedensel zarar veya ölüm hâlinde, “zarar görenin veya ölenin yakınlarına” da manevi tazminat olarak uygun bir miktar paranın ödenmesine karar verileceği düzenlenmiştir. Buna göre; kişilik hakkının ihlalinde manevi tazminat davası açılabilmesi için “saldırının haksız olması, kişisel menfaatlerin saldırıya uğraması, manevi bir zararın varlığı ve illiyet bağı” mevcut olmalıdır. Zarar verenin kusurunun ağır olması da zarar görenin manevi zararının ağır olması da davanın açılması bakımından gerekli değildir. Tazminatı ödemekle yükümlü taraf kabul ederse tazminat istemi üçüncü kişilere devredilebilir. Mirasçılara geçmesi için ise mirasbırakanın bu talebin ileri sürülmüş olması, en azından davayı açmak yönündeki iradesini açıklamış olması gereklidir³¹⁴.

TBK 58’te ise “kişilik hakkının zedelenmesinden zarar görenin uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebileceği ve hâkimin bu tazminatın ödenmesi yerine, diğer bir giderim biçimi kararlaştırabileceği veya bu tazminata ekleyebileceği; özellikle saldırıyı kınayan bir karar verebileceği ve bu kararın yayımlanmasına hükmedebileceği” düzenlenmiştir.

Manevi zarar kavramını açıklayan farklı teoriler ve manevi tazminatın fonksiyonuna ilişkin farklı görüşler mevcuttur. Sübjektif teoriye göre kişilik hakkı ihlali ile sübjektif unsur olarak yaşam sevincinin ve zevkinin, başka bir deyişle esenlik halinin azalması manevi zararın bir koşuludur; objektif teoriye göre kişiden kişiye değiştiğinden, kişilik ve yaşam analizi gerektirdiğinden duygu zararı tazmin edilebilir değildir ve kişilik değerlerindeki objektif eksilme manevi zararı oluşturur; karma görüşe göre ise hem objektif eksilme yeterli değil olmayıp bu eksilmenin kişi tarafından hissedilmiş olması ve

³¹⁴ ÖZTAN/ GÜRPINAR, a.g.e., s.304.

bunun sonucunda huzur, esenlik kaybı ya da acı çekilmiş olması gerekir³¹⁵. **ANTALYA** da karma görüşte olup hem objektif hem de sübjektif unsurun gerçekleşmesi gerektiğini belirtmektedir³¹⁶. Manevi tazminatın amacı için ise ceza, tatmin, denkleştirme, önleme ve caydırma, telafi fonksiyonu olduğu şeklinde farklı görüşler vardır. Cezalandırma fonksiyonu, ihlal edeni cezalandırma amacına; tatmin fonksiyonu, zarar görenin uğradığı acıların tam olarak denkleştirilmesi veya tazmini mümkün olmadığından bahisle sadece teselli işlevi görebileceğine; denkleştirme fonksiyonu, en mükemmel araç olmasa da paranın manevi zararı giderebilecek en iyi araç olduğuna, paranın zarar görende bir ferahlık yaratacağına; önleme ve caydırma fonksiyonu, zararı ödettirmenin yeterli olmadığına, ihlalin tekrarlanmasını da engellemesi gerektiğine; telafi fonksiyonu ise objektif zarar teorisi uyarınca aynen ya da nakden tazminin amaç olduğuna, eksik bir korumanın hiç korumama durumuna üstün tutulması gerektiğine işaret eder³¹⁷.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun unutulma hakkıyla ilgili kararında³¹⁸ dosyada manevi tazminat istemi söz konusudur. YHGK tarafından unutulma hakkının tanımlarında genelde dijital veriler yer alsa da sadece dijital ortamdaki değil, kamunun kolayca erişebileceği yerdeki verileri de kapsamı gerektiği belirtilerek davacının ismine

³¹⁵ **ATLAN**, Hülya, *Manevi Zararı Tazmin Yolları*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2015, s.47-54; **ÇELİKEL**, 2022, s.209.

³¹⁶ **ANTALYA**, Osman Gökhan, “*Manevi Zararın Belirlenmesi ve Manevi Tazminatın Hesaplanması -Türk Hukukuna Manevi Zararın İki Aşamalı Olarak Belirlenmesine İlişkin Bir Model Önerisi-*”,

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, İstanbul, 2016, C.22, S.3, s.237.

³¹⁷ **ATLAN**, a.g.e., s.56-70; **ORAL**, 2018, s.43-47; **ÇELİKEL**, 2022, s.207-209.

³¹⁸ YHGK, 17.06.2015 tarihli, 2014/56 Esas ve 2015/1679 Karar sayılı karar.

rumuzlanmadan kitapta yer verilmesinin özel hayatın gizliliğini ihlal ettiği ve manevi tazminat koşullarının gerçekleştiğine karar verilmiştir.

Yine, bir kişinin karıştığı terör eylemi sebebiyle hakkında yapılan haberde eşi ve çocuğunun fotoğrafı ile adres bilgilerinin de verildiği durumda eşi ve çocuğunun açmış olduğu manevi tazminat davasında, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi; “...haberde resimlerinin kullanılmış olması onların kişilik değerlerine zarar verir. Kaldı ki az yukarıda belirtildiği gibi henüz bebek yaşta olan davacı küçüğün resminin, açık bir biçimde, bu tür bir haberde yer alması hem basın ahlak ilkelerine hem de çocuk haklarının korunmasına ilişkin uluslararası hukuka uygun değildir. Bunun yanında davacıların ev adreslerinin sokak ve kapı numarasına kadar verilmiş olması da haber için gerekli bir unsur değildir. Bu durum kişinin özel yaşam alanına ilişkin bilgilerin açıklanması yolu ile özel hayata haksız müdahale niteliğindedir. Yayında konu edilen eylem failinin, davacıların yakını olması davalının eylemini hukuka uygun hale getirmez.” şeklinde hüküm kurarak KVKK’nın yürürlükte olmadığı dönemde dahi kişisel verileri genel hükümler uyarınca ve özel hayat kapsamında korumuştur³¹⁹. Basın yoluyla kişilik hakkı ihlalinin gerçekleşmesi ve bu sebeple manevi tazminat isteminde bulunulması çok yaygındır.

Yargıtay bir kararında³²⁰ manevi zarar için “Manevi zarar, kişilik değerlerinde oluşan objektif eksilmedir. Duyulan acı, çekilen ızdırap manevi zarar değil, onun görüntüsü olarak ortaya çıkabilir. Acı ve elemi manevi zarar olarak nitelendirilmesi sonucu, tüzel kişileri ve bilinçsizleri; öte yandan, acılarını içlerinde gizleyenleri tazminat

³¹⁹ Y. 4. HD., 2005/ 11539 E., 2006/ 11029 K., 21.09.2006 T. için bkz. **KAYA**, 2017, s.69.

³²⁰ YHGK, 2017/4-1340 E., 2018/1622 K., 06.11.2018 T. için bkz. İnternet Erişimi: <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/hukuk-genel-kurulu-e-2017-1340-k-2018-1622-t-6-11-2018> (E.T.: 20.01.2023)

isteme haklarından yoksun bırakmamak için yasalar manevi tazminat verilebilecek bazı olguları özel olarak düzenlemiştir.” şeklinde açıklama yapılmıştır. Dava konusu somut olaya ilişkin; “...haber içeriğinde davacı ...’in rızası dışında yer verilen doğum yeri, doğum tarihi ve baba ismi, vatandaşlık durumu ve dini inancı kişisel veri niteliğindedir.

Avrupa Birliği Adalet Divanı’nın “Google Kararı”nda açıkladığı gibi ilgili verinin kamu hayatında oynadığı önemli rol ve halkın ilgili veriye yönelik yoğun ilgisi şeklinde, üstün bir kamu yararını ortaya koyan özel sebepler bulunmadığına göre gazete haberinde kişisel veriler açık bir şekilde yer almamalıdır.

Bu durumda dava konusu haberin yukarıda vurgulanan AIHM içtihatları karşısında basın özgürlüğü kapsamında kalmadığı, davacı ...’in kişisel verilerine rızası dışında yer verilerek davacının özel hayatının gizliliğinin ihlal edildiği, davacının kişilik haklarına saldırı niteliği taşıdığı kabul edilmelidir.

Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında, haberde kullanılan ifadelerin nefret söylemi olarak değerlendirilemeyeceği, kamunun bilgilendirilmesi anlamında konunun haber değeri bulunduğu, davalı ... hakkında davacı ...’e yönelik kişisel verileri hukuka aykırı yaymak ve kişisel verilerin kaydedilmesi suçlarından beraat kararı verildiği, haberin bu davacının kişilik haklarına saldırı teşkil etmediği, bu nedenle direnme kararının bozulması gerektiği görüşü ileri sürülmüş ise de, bu görüş Kurul çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir.

O hâlde, davacı ...’in kişisel verilerinin hukuka aykırı olarak habere konu edildiğini, dini inancının birden çok kez vurgulandığını, haberin basın özgürlüğü sınırları içinde kalmadığını, özel hayatı ile din ve vicdan hürriyetinin ihlal edildiğini, davacı ... yönünden manevi tazminat koşullarının gerçekleştiğini kabul eden direnme kararı yerindedir.” şeklinde hüküm kurulmuştur.

Yargıtay 4. HD.'nin bir başka kararında da manevi tazminat istemi hakkında şu şekilde hüküm kurulmuştur: “...davalı ...’un davacının rızası olmaksızın kimlik bilgilerini kullanarak ve imzasını taklit ederek davacı adına telefon hattı çıkardığı, telefon faturasının ödenmemesi sebebiyle davacı aleyhine icra takibi yapıldığı ve davacının icra takipleri sebebiyle menfi tespit davası açmak zorunda kaldığı, adı geçen davalının eylemi sebebiyle hakkında ceza yargılaması yapıldığı ve yargılama esnasında alınan bilirkişi raporuyla imzanın davacının eli ürünü olmaması sebebiyle davalı hakkında mahkumiyet hükmü kurulduğu anlaşılmaktadır. Şu halde; davacının kimlik bilgilerinin rızası dışında kullanılması sebebiyle davacının kişisel verilerinin haksız olarak ele geçirildiği ve kullanıldığı sabit olup davalının eyleminin davacının kişilik haklarına saldırı teşkil ettiği dikkate alınarak uygun bir miktar manevi tazminata hükmedilmesi gerekirken tümten reddine karar verilmiş olması doğru olmamış kararın bu sebeple de bozulması gerekmiştir.”³²¹

Kişisel verilerin; kişiliği koruyucu hükümler yanında sair kanun düzenlemeleri yoluyla, kişisel verilere özel hukuki düzenlemelere ve özel koruma yoluna başvurmaya gerek olmaksızın korunması ve ihlali halinde manevi tazminat talep edilmesi mümkündür. Bu durumlara bir örnek, sır saklama (kişisel gizlilik) borcunun ihlali halinde manevi tazminat istenmesi halidir. TBK’da işçinin kişiliğinin korunması düzenlenmiş olup İş Kanunu’nda da işverenin işçiler hakkında çalışma süresince edindiği bilgilere ilişkin olarak sır saklama yükümlülüğü düzenlenmiştir. Örneğin işveren işçinin sağlık durumu, aile hayatı, daha önce aldığı cezaları vs. başkalarıyla paylaşırsa sır saklama

³²¹ Y. 4. HD., 08.05.2019 tarihli 2019/979 E. 2019/2679 K. Sayılı kararı bkz. İnternet Erişimi:<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/4-hukuk-dairesi-e-2019-979-k-2019-2679-t-8-5-2019> (E.T.: 19.12.2022)

yükümlülüğü ve dolayısıyla işçinin kişilik hakkı ihlal edilmiş olacağından TBK 58'e göre manevi tazminat istenebilir³²².

cc. Kazancın İadesi Davası

TMK'nın 25.maddesinin üçüncü fıkrasında; “zarar görenin maddi ve manevi tazminat talepleri dışında hukuka aykırı saldırı nedeniyle elde edilen kazancın vekâletsiz işgörme hükümlerine göre iadesinin de istenebileceği” düzenlenmiştir.

Vekâletsiz iş görmede; “iş görme unsuru ile işin başkasına ait olması, taraflar arasında vekâletin bulunmaması, iş görme iradesi” unsurları mevcut olmalıdır³²³.

Vekâletsiz iş görme, “gerçek” ve “gerçek olmayan vekâletsiz iş görme” olarak ikiye ayrılır. “Gerçek vekâletsiz iş görme”de işi yapan başkası yararına yapar³²⁴.

“Gerçek olmayan vekâletsiz iş görme”de ise başkasının işini kendi işi gibi görme durumu, başkasının işini gaspetme iradesi vardır ve başkası menfaatine iş görme isteği baştan itibaren yoktur³²⁵. Söz konusu davanın açılabilmesi için kişilik hakkına saldırı ile failin elde ettiği kazancın, “mağdurun elde etmek istemediği veya elde edemeyeceği bir kazanç” olması lazımdır. Maddi tazminat davasından ayrılmasını sağlayan ölçüt budur. Çünkü ortada mağdurun elde etmek istediği ve elde edebileceği bir kazanç var ise bu zarar

³²² **NARTER**, Sami, *Kusursuz Sorumluluk Haksız Fiil Sorumluluğu Tazminat Hukuku*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016, s.1129-1130; **ÇELİKEL**, 2022, s.103; KVKK'nın 12.maddesinin dördüncü fıkrasında veri sorumluları ve veri işleyenler için genel bir sır saklama yükümlülüğü de düzenlendiğini belirtmek gerekir. Örneğin; işveren, çalışanın eski hükümlü ya da engelli olduğunu bilgisini diğer işçilerle paylaşamaz.

³²³ **YILMAZ/ÇAVUŞOĞLU**, 2022, s.132-133.

³²⁴ **YILMAZ/ÇAVUŞOĞLU**, a.g.e., s.132; **ÇELİKEL**, 2022, s.214.

³²⁵ **ÇELİKEL**, a.g.e., s.213-216.

şartı kapsamında değerlendirilerek maddi tazminat talep edilebilir; aksi halde zarar ve maddi tazminat imkânı olmayacak, mağdurun hiç zararı olmasa da kazancın devrini talep imkânı sağlayacaktır³²⁶.

KVKK'da ilgili kişinin haklarında zarar ve tazminattan bahsedildiği ancak kazancın iadesinin yer almadığı görülmektedir. Ancak burada kanun koyucunun amacının genel hükümler dâhilindeki bu yola başvurma olanağını kaldırmak olmadığı ifade edilmektedir. Ayrıca, bundan bağımsız olarak, KVKK hükümlerinin mümkün olduğunca kişisel verilere daha çok koruma sağlayacak şekilde yorumlanması gerekmektedir. Bununla beraber, KVKK sonraki tarihli özel kanun olsa da somut soruna ilişkin birbirine zıt iki ayrı hüküm bulunmadığından iki kanunun çatışmasından değil; aksine birbirini tamamladığından bahsedilmektedir. Bu sebeplerle, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesi ile kişilik hakkı ihlâli durumunda kazancın devri talebinde bulunulabilir³²⁷.

Hukuka aykırı saldırı nedeniyle vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kazancın istenmesine örnek olarak bir ünlünün fotoğrafının bir dergide kapak resmi olarak yayımlanması ve derginin satışının büyük oranda artması ya da kazanç sağlanması veya kişilik hakkına saldırı niteliğindeki sözcüklerin yer aldığı bir kitabın baskısı örnek verilebilir. Elde edilen kazancın tamamı değil, sadece o verinin kullanılması sebebiyle oluşan artış miktarı talep edilebilir³²⁸. Yargıtay da bu çerçevede; davacıların resimlerinin

³²⁶ VURALOĞLU, Mehmet Oğuz, “*Kişisel Verilerin İşlenmesi Suretiyle Kişilik Hakkı İhlâlinde Kazancın Devri Talebi*”,

Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2018, C.15, S.1, s.187, İnternet Erişimi: <https://www.jurix.com.tr/article/17531> (E.T.: 20.01.2023)

³²⁷ VURALOĞLU, a.g.m., s.188-192.

³²⁸ ÇELİKEL, 2022, s.213-215. Benzer bir konu olarak kitabın başlığında adı ve içerisinde fotoğrafları yer alan ve kişilik hakkının ihlal edildiğini iddia eden bir şarkıcı ile

izinleri olmadan afişte kullanılması ile ilgili bir davada, davacıların elde edilen kazancı vekâletsiz iş görme hükümlerine göre isteyebileceğine, elde edilen kazancın içerisinde kişilik hakkı ihlalinin etkisi ile oranının araştırılması ve bedelin ona göre belirlenmesi gerektiğine hükmetmiştir³²⁹. Bazen “büyük veri” durumunda, ilgili kişinin verisi tek başına değil de başkalarının verisiyle birleştiğinde ve analiz edildiğinde ortaya ekonomik bir değer çıkıyor olabilir, başka bir deyişle ilgili kişinin istese o veriden elde edebileceği kazançtan daha fazla kazanç elde ediliyor olabilir. Bu durumda o aşan kısmı da dâhil, saldırıda bulunan veri sorumlusundan alınıp ilgili kişiye verilebileceği belirtilmektedir³³⁰.

ilgili kitap için el koyma emrine karşı yayınevi sahibi tarafından açılan Sapan-Türkiye davası sonucu AİHM; yıldız olma olgusunun ve Türkiye’de ortaya çıkışın söz konusu şarkıcı üzerinden ancak bilimsel yöntemler kullanarak incelendiğini ve bunun da ifade özgürlüğü içerisinde yer aldığını belirtmiştir. Söz konusu karar için bkz. İnternet Erişimi: <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=003-3158416-3507408&filename=003-3158416-3507408.pdf> (E.T.: 20.01.2023)

³²⁹ Y. 4.HD., 2001/ 10199 E. , 2002/ 1371 K. sayılı karar için bkz. **KAYA**, 2015, s.353-354.

³³⁰ **ÇELİKEL**, 2022, s.215; **DÜLGER**, 2020, s.18.

SONUÇ

Kişilerin verilerinin bilgileri ya da onayları olmaksızın elde edilip analiz edilmesi sonucu kişiler, kendilerini istemedikleri birtakım durumlarda bulabilir ya da kişisel değerleri, malvarlıkları bakımından zarar görmeye açık hale gelebilirler. Gerçek kişiler çoğunlukla, kurdukları sosyal ilişkiler aracılığıyla diğer gerçek ve tüzelkişilere kişisel verilerini çekinmeksizin açıklarken; daha bilinçli gerçek kişiler, kişisel verilerini mümkün olduğu ölçüde az sayıda insan ya da tüzelkişi ile paylaşmaya özen göstermektedir. Bu özene rağmen içinde yaşadığımız çağın ve dönemin sunduğu imkanlar ile verilerin paylaşımına ilişkin karar verme süreci eskisi kadar uzun tutulamamakta, veriler çok sayıda kişiye tek ve çok hızlı bir işlemle aktarılabilmekte veya verilere erişeceğini tahmin etmediğimiz kişilerin de verilere erişmesi, bu verileri kullanması eskisinden daha kolay olabilmektedir. Bu şekilde paylaşılan verilerin yanında günümüzde bir de gerçek kişi kendisi verisini açıklamadığı ya da paylaşmadığı halde kendisinin bile farkında olmadığı veya bilmediği verilerinin başkaları tarafından erişilebilir olması söz konusu hale gelmiştir. Bu durum kişilerin deşifre olması, özel hayat diye bir kavramın giderek yok olmaya yüz tutmasına sebep olmaktadır. Bu tablo ise kişisel verileri korunmasının, önemini ve koruma yolları hakkında bilgi sahibi olma gerekliliğini göstermektedir. Zira günümüzde hayatın olağan akışında verilerin korunmasının verilerin kimse ile hiçbir şekilde paylaşılmaması yoluyla sağlanması pek mümkün görünmemekte ya da yeterli olmamaktadır. Bununla birlikte insan, sosyal bir varlık olup dijital dünyada sosyal ve iktisadi yaşamın gereği olarak paylaşmaktan kaçınması giderek zor hale gelmiştir.

Kişinin verileri üzerinde kontrolünün sağlanması yoluyla kişisel verilerin korunması sağlansa da aslında esas olarak korunan veriler değil kişinin kendisidir. Çünkü verilerin korunması, kişinin kişiliğini özgürce geliştirmesinin teminatıdır. Kişisel verilerin korunmasının mahkeme kararları ile hukuk alanında ortaya çıkışında insan

onuru ve kişilik hakkı ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Kişisel verilerin korunması ile kişinin kişilik hakkının korunması sağlanmakta ve kişinin kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi nedeniyle özel hayatın korunmasının ve pek çok diğer temel hak ve özgürlüğün de bunun yanında gereği gibi işlemesi mümkün olmaktadır. Başka bir deyişle, kişisel verileri koruma hukuku çok yönlü olup çeşitli hukuk disiplinlerini ve neredeyse hukukun tamamını farklı bağlamlarda etkilemektedir.

Çalışmamızda, kişisel verilerin korunması hakkının hukuki niteliğinin; Türk hukukunda anayasal düzeyde koruma sağlanması yönüyle anayasal bir hak olduğuna, bununla birlikte anayasal hakların da en önemlilerinden olan temel haklardan olduğuna, medeni hukuk bakımından bir kişilik hakkı olduğuna, özel hayata veya gizlilik alanına ilişkin olmayan veriler ile diğer verilerle birleşmeden tek başına büyük bir önem arz etmeyen kişisel verilerin de koruma altında olmasının bu görüşe zeval getirmediğine, her verinin bir kişilik değeriyle ilişkilendirilmesinin mümkün olduğuna, başka bir deyişle özel hayata ilişkin olmasa da verinin kişinin fotoğrafı, resmi, sesi, adı vb. kişilik değerlerinden birine ilişkin olduğuna, kişisel verilerin kamu hukukunca korunan yönüne ek olarak özel hukukta da, KVKK'da yer alan düzenlemeleri tamamlayacak şekilde, kişilik hakkı ile korunmasının en kapsamlı korumayı sağlayacağına ilişkin açıklamalarımız yer almaktadır.

Kişisel verilerin anayasa bağlamında, ceza hukuku bağlamında, medeni hukuk bağlamında korunması mümkündür. KVKK da kişisel verilere özel koruma sağlayan önemli bir başvuru yolu olup kişisel verilerin ihlali halinde dava dışı hukuki bir yol olarak idari yaptırımını düzenlemektedir. Unutulma hakkı da kişisel verilerin korunması hukukuyla birlikte ortaya çıkan bir hak olmakla birlikte kendisi kişisel verilerin dava dışı korunmasını sağlayan bir yol haline gelmiştir. Bu hususlara genel manada değinilmiş olmakla birlikte günümüzde herkesin zarar göreni ve/veya ilgili kişisi olabileceği kişisel

verilere yönelik yapılan hukuka aykırı saldırı fiillerinin gerçekleşmesindeki artış ve farklı görünüm biçimleri ortaya konulmuştur.

Bu bağlamda kişisel verilerin kişilik hakkına ilişkin olduğu görüşü doğrultusunda kişisel verilerin kişilik hakkı bağlamında korunmasına duyulan ihtiyacın arttığı aktarılmıştır. Koruma yolları; savunma davaları ve tazminat davaları olarak ikiye ayrılabilir. TMK madde 25'te sayılan davalar, kişiliği rıza dışı saldırılara karşı koruyan en önemli koruma yollarındandır. Kişisel verilerin korunması gereği; hem kişilik hakkına ilişkin mahremiyet, özel hayat, gizlilik alanı, sır çevresi, resim, ses, şeref ve haysiyet gibi değerlerin hem de kişiliği koruma yollarının yeniden yorumlanmasını gerektirmiş ve önemini, dijital çağın hayatı her yönden şeffaflaştırmış bireyleri olarak bizlere tekrar hatırlatmıştır.

KAYNAKÇA

AKÇALI GÜR, Berna, “*Uluslararası Hukuk ve AB Hukuku Boyutuyla Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılması*”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2019, C.25, S.2.

AKGÜL, Aydın, “*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında Kişisel Verilerin Korunması Hakkı*”, Terazi Hukuk Dergisi, 2014, C.9., S.92.

AKGÜL, Aydın, *Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması*, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2016.

AKGÜL, Aydın, “*Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: “Unutulma Hakkı” ve AB Adalet Divanı’nın ‘Google Kararı’*”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2015, S.116.

AKINCI, Ayşe Nur, *Büyük Veri Uygulamalarında Kişisel Veri Mahremiyeti*, Ankara, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019, Yayın No: 0001.

AKINTÜRK, Turgut/ **AKİPEK**, Jale/ **ATEŞ KARAMAN**, Derya, *Medeni Hukuk*, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2022.

AKKURT, Sinan Sami, “*Kişilik Hakkının Sosyal Medya Kullanıcıları Tarafından İhlâli Hâlinde Ortaya Çıkacak Cezaî Sorumluluğa Medenî Hukuk Bağlamında Bir Bakış*”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2017, C.25, S.2.

AKKURT, Sinan Sami, “*Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliğine İlişkin Yaklaşımlara Mukayeseli Bir Bakış*”, Kişisel Verileri Koruma Dergisi, 2020, C.2, S.1.

AKPINAR, Mustafa Eren, “*A Review on the Relationship of Big Data and Cambridge Analytica*”, Journal of Communication Science Researchers, 2022, C.2., S.1.

AKSOY, Hüseyin Can, *Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakları Yönünden Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara, Çakmak Yayınları, 2010.

AKTAŞ, Celalettin, “*Enformasyon Toplumu Bağlamında Türkiye*”, Selçuk İletişim Dergisi, 2007, C.4, S.4.

ANTALYA, Osman Gökhan, “*Manevi Zararın Belirlenmesi ve Manevi Tazminatın Hesaplanması -Türk Hukukuna Manevi Zararın İki Aşamalı Olarak Belirlenmesine İlişkin Bir Model Önerisi-*“, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, İstanbul, 2016, C.22, S.3.

AŞIKOĞLU, Şehriban İpek, “*Kişisel Verilerin İşlenmesinde Hukuka Uygunluk Sebepleri*”, Türk Hukukunun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumu Özel Hukuk Acquis Communautaire’in Alınması - Açıklamalar, Değerlendirmeler, Öneriler, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Avrupa Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi, İstanbul Üniversitesi Yayınevi, 2020.

ATALAY, Gül Esra, “*Dijital Çağda Marshall McLuhan’ı Yeniden Düşünmek: Bir Uzantı ve Ampütasyon olarak Yeni Medya Teknolojileri*”, Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Dergisi, 2018, C.4, S.6.

ATASOY, Kemal, “*Kişilik Hakkı Kapsamında Sosyal Medyada Kişisel Verilerin Korunması ve Veri Sahibinin Rızası*”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2016, C. 22, S. 3.

ATEŞ, Mustafa, “*Veri Tabanlarının Hukuki Koruması*”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2006, C.55, S.1.

BADUR, Emel/ **KURT KONCA** Nesibe, “*Kişisel Verilerin Hukuka Aykırı İşlenmesinden Doğan Zararların Tazmini ve Görevli Mahkeme*”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2022, C.13, S.2.

BARAN, Aylin Görgün, “*Sanayi Sonrası Enformasyon Toplumu Üzerine Tartışmalar*”, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 1992, C.9, S.1-2.

BASKIN, Onur, *Türk Hukuku Bakımından Kişilik Hakkı Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2021.

BAŞALP, Nilgün, *Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2004.

BULUT, Metin, “Özel Bir Hukuksal Koruma ve Veri Kategorisi Alanı: Hassas Kişisel Veriler”, Ankara Barosu Dergisi, 2020, C.78, S.3.

BOYAR, Oya/ **KAMA IŞIK**, Sezen, “Dördüncü Kuşak Haklar ve Bilişim Teknolojilerinin Doğuşunda Mahremiyet Kavramına Karşılaştırmalı Bir Bakış”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 2019, C.25, S.2.

BOZKURT YÜKSEL, Armağan Ebru, “Nesnelerin İnternetinin Hukuki Yönden İncelenmesi”, Dokuz Eylül Hukuk Fakültesi Dergisi, 2015, C.17.

BOZKURT YÜKSEL, Armağan Ebru, *Yapay Zekâ, Endüstri 4.0 ve Robot Üreticiler*, İstanbul, Aristo Yayınevi, 2021.

BYGRAVE, Lee A., *Data Protection Law Approaching its Rationale, Logic and Limits*, New York, Kluwer Law International, 2002.

ÇAVUŞOĞLU, Gökçe Filiz, *Kişisel Verilerin Yapay Zekayla İşlenmesinden Doğan Özel Hukuk Sorunları*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2021.

ÇEKİN, Mesut Serdar, “6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun’un Big Data (Büyük Veri) ve İrade Serbestisi Açısından Değerlendirilmesi”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 2016, C.74, S.2.

ÇEKİN, Mesut Serdar, *Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020.

ÇEKİN, Mesut Serdar, “Veri Ekonomisi Temelli Yaklaşımların Medeni Hukuk Açısından Değerlendirilmesi”, Dijitalleşen Dünyada Kişisel Verilerin Korunması Konferansı, İnternet Erişimi: <https://www.youtube.com/watch?v=YvRipkWV8uA>

ÇELİKEL, Serdar, “*Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Kapsamında Veri Sorumlusu ve Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri*”, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2022.

DELL, Eoin O’; “*Compensation for Breach of the General Data Protection Regulation*”, Dublin Üniversitesi Hukuk Dergisi, 2017.

DETERMANN, Lothar, *Kişisel Verilerin Korunması Uygulama Kılavuzu*, Çev. Hilal TEMEL, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021.

DİKMEN CANIKLIOĞLU, Meltem, “*Anlamı, Kapsamı ve Sınırlarıyla Temel Haklar ve Anayasalarımız*”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mahmut Tevfik Birsal Armağanı, 2001.

DUMAN, Berat, *Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, Konya, 2020.

DUYGULU, Serap, “*Sosyal Medyada Çocuk Fotoğrafı Paylaşımlarının Mahremiyet İhlali ve Çocuk İstismarı Açısından Değerlendirilmesi*”, TRT Akademi, 2019, C.4, S.8.

DÜLGER, Murat Volkan, “*İnsan Hakları ve Temel Hak ve Özgürlükler Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması*,” İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2018, C.5, S.1.

DÜLGER, Murat Volkan, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, İstanbul, Hukuk Akademisi, 2020.

ERCAN, Caner, “*Fikri Hak Kavramı ve Eser Sahibinin Manevi Haklarının Genel Anlamda Kişilik Hakkıyla İlişkisi*”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 2021, S. 46.

GEMALMAZ, Haydar Burak, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Mülkiyet Hakkı*, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2017.

GİRGİN, Ömer Ali/ **GÖNAL**, Seray, “*Çocuğun Kişisel Verilerinin Sosyal Medyada Ebeveyn Tarafından Paylaşılmasının Hukuki Sonuçları*”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 2020, C.11, S.44.

GÖNEN, Doruk, *Tüzel Kişilerde Kişilik Hakkı ve Korunması*, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2011.

GÜLTAN, Seçkin, “*Bilgi Toplumu Sürecinde Avrupa Birliği ve Türkiye*”, Ankara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi Araştırma Dizisi, Ankara, 2003, S.19.

GÜNDÜZ, Mehmet Şükrü, *Uluslararası İnsan Hakları Açısından Kişisel Veri Güvenliği*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2022.

GÜNER, Orhan Seyfi, “*Avukatlık Mesleğinin Tarihçesi*”, Genç Hukukçular Hukuk Okumaları Birikimler 1, İstanbul, 2003.

GÜNTÜRK, Mümin Serdar, *Türk Yüksek Mahkemeleri ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Özel Hayatın Gizliliğinin Korunması*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2012.

GÜRPINAR, Damla, “*Kişisel Verilerin Korunamamasından Doğan Sorumluluk*”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ’a Armağan, C.19, Özel Sayı: 2017.

GÜRSEL, İlke, “*Protection of Personal Data in International Law and General Aspects of the Turkish Data Protection Law*”, Dokuz Eylül Hukuk Fakültesi Dergisi, 2016, C.18, S.1.

HELVACI, Serap/ **ERLÜLE**, Fulya, *Medeni Hukuk*, İstanbul, Legal Yayıncılık, 2022.

İMANÇLI, Canan, *Kişisel Sağlık Verilerinin Korun(a)mamasından Doğan Özel Hukuk Sorumluluğu*, İstanbul, On İki Levha Yayınları, 2020.

İNCE, Emine Nur, *Privacy Harm: A Dilemma In Digital Age*, 2019.

KAYA, Afra Ece, “*Kişilik Hakkı Olarak Kişisel Veriler ve Yeni Kişisel Verilerin Korunması Kanunu*”, Terazi Hukuk Dergisi, 2017, C.12, S.125.

KAYA, Mine, *Elektronik Ortamda Kişilik Hakkının Korunması*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2015.

KESKİN, Dilşad, *Objektif Manevi Zarar Teorisi Açısından Manevi Tazminat*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2016.

KILINÇ, Doğan, “*Anayasal Bir Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması*”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2012, C.61, S.3.

KORKMAZ, İbrahim, *Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Kapsamında Korunması*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2019.

KÜZECİ, Elif, *Kişisel Verilerin Korunması*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021.

NARTER, Sami, *Kusursuz Sorumluluk Haksız Fiil Sorumluluğu Tazminat Hukuku*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016.

OĞUZ, Habip, “*Elektronik Ortamda Kişisel Verilerin Korunması, Bazı Ülke Uygulamaları ve Ülkemizdeki Durum*”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 2014, S.3, C.1.

OĞUZ, Habip, *İnternet Ortamında Kişilik Haklarının İhlali ve Korunması*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2012.

OĞUZMAN, Mustafa Kemal/ **SELİÇİ**, Özer/ **OKTAY ÖZDEMİR**, Saibe, *Kişiler Hukuku*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2022.

OKUR, Zeki, “*Türk İş Hukuku’nda İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması Hakkı*”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İş Dünyası ve Hukuk, Prof. Dr. Tankut CENTEL’e Armağan, İstanbul, 2011.

ORAL, Tuğçe, *Tüzel Kişilerin Manevi Zararının Tazmini*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018.

ÖMEROĞLU, Abdullah, “*Kişilik Haklarının Alkaya-Türkiye Davası Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması Hukukuna Göre İncelenmesi*”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 2020, S.15.

ÖKSÜZOĞLU, Hilal Tuğba, “*6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Avrupa Birliği Hukukunda Kişisel Verilerin Silinmesi ve Düzeltilmesi*”, Bilişim Hukuku Dergisi, 2019, C.1, S.2.

ÖZKAN, Oğulcan, *Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2020.

ÖZKAN, Rabia, “*Kişisel Veri Koruma Hukukunun Kişilik Hakkının Korunması Çerçevesinde Değerlendirilmesi*”, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2021, C.3, S.2.

ÖZSUNAY, Ergun, *Medeni Hukuka Giriş*, İstanbul, Güryay Matbaacılık, 1986.

ÖZTAN, Bilge/ **GÜRPINAR**, Damla, *Medeni Hukukun Temel Kavramları*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2022.

PINARBAŞI, Serdar, *Türk Hukukunda Kişilik Hakkının Korunması*, İstanbul, 2021.

SEROZAN, Rona, “*Kişilik Hakkının Korunmasıyla İlgili Bazı Düşünceler*”, İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, 1977, C.11, S.14.

ŞEN, Ersan, “*İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi İçtihadında Avukatın Sır Saklama Yükümlülüğünden Kaynaklanan İmtiyazlar*”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 2018, S.138.

ŞİMŞEK, Oğuz, *Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2008.

TANSUĞ, Avniye, “*AB’nin Yeni Ekonomik Silahı: ‘Veri Saklama Hukuku’*”, Bilişim Hukuku, Türkiye II. Bilişim Hukuk Sempozyumu, İstanbul, Kadir Has Üniversitesi Yayınları, Der. Mete **TEVETOĞLU**, 2006.

TAŞÇI, Burcu/ **EKİZ**, Sena, “*Serbest Zaman Aktivitesi Olarak Sosyal Medya Bağımlılığı*”, Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı: Eğlence ve Ürün Yerleştirme, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul, 2018.

TAŞKIN, Âlim, “*Tüzelkişilerin Kişilik Haklarının Korunması*”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1992, C.42, S.1.

TAŞTAN, Furkan Güven, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017.

TURAN, Metin, *Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2021.

TURAN, Serhat, “*Çevrimiçi Mahkumiyet: Çerezler Karşısında Özgür İrade Ütopyası*”, Güncel Gelişmeler Işığında Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, Marmara Hukuk Bilimsel Toplantılar Serisi I, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2020.

TURGUT, Cemile, *Kişilik Hakkının Bir Görünümü Olarak Unutulma Hakkı*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021.

TÜMERDEM, Murat, *İnternette Kişilik Hakkı İhlâlinden Kaynaklanan Manevi Tazminat*, Ankara, 2013.

Van der SLOOT, Bart, “*Legal Fundamentalism: Is Data Protection Really a Fundamental Right?*”, Data Protection and Privacy: (In)visibilities and Infrastructures, Springer, Hukuk, Yönetişim ve Teknoloji Serisi, 2017, C.36.

VELİDEDEOĞLU, Hıfzı Veldet, *Türk Medeni Hukuku*, İstanbul, Nurgük Matbaası, 1960, C.1-2.

VURALOĞLU, Mehmet Oğuz, “*Kişisel Verilerin İşlenmesi Suretiyle Kişilik Hakkı İhlâlinde Kazancın Devri Talebi*”, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2018, C.15, S.1.

YAVUZ, Can, *İnternetteki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması Unutulma Hakkı*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020.

YILDIRIM, Abdülkerim, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, Monopol Yayınları, 2023.

YILDIZ, Ozan Ali, “Şeref ve Haysiyete Yönelik Saldırıları Karşısında Kişilik Hakkının Korunması”, *Çukurova Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2020, C.5, S.1.

YILMAZ, Berrak, *Türk Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2022.

YILMAZ, Süleyman, *Bilişim Hukuku Güncel Sorunlar*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2020.

YILMAZ, Süleyman/ **ÇAVUŞOĞLU**, Gökçe Filiz, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2022.

YILMAZ, Süleyman/ **ERKAN**, Vehbi Umut, “Sosyal Medya Hesaplarının Miras Yoluyla İntikal Edip Edemeyeceği Sorusunun Kişisel Verileri Koruma Hukuku Kapsamında İncelenmesi”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2020, C.11, S.2.

YILMAZ, Süleyman/ **YILDIRIM**, Abdülkerim, *Medeni Hukuk I*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2022.

ZEVLİLİLER, Aydın/ **ACABEY**, Mehmet Beşir / **GÖKYAYLA**, Kadir Emre, *Medeni Hukuk*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2000.

Yararlanılan İnternet Kaynakları:

www.heinonline.org

www.jurix.com.tr

www.lexpera.com.tr

www.resmigazete.com.tr

www.mevzuat.gov.tr

<https://karararama.yargitay.gov.tr/>

<https://www.anayasa.gov.tr/tr/kararlar-bilgi-bankasi/>

<https://www.internetlivestats.com/>

<https://www.youtube.com/watch?v=YvRipkWV8uA>

<https://sozluk.gov.tr/>

https://tr.wikipedia.org/wiki/Dijital_ortam#:~:text=Dijital%20ortam%2C%20verilerin%20%C3%BCzerine%20kaydedilip%20sakland%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20ortamlar%C4%B1n%20genel%20ad%C4%B1

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/753634>

<https://dijitalturkiyeplatformu.org/dijitallesme-yolunda-turkiye-2021-raporu-yayimlandi-261/>

<https://www.ankaramasasi.com/haber/517452/hacettepeli-ogrencilerin-kamera-isyani>

<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2585121>

<https://www.hurriyet.com.tr/egitim/kopyacilara-aynali-onlem-41692714>

<https://www.btk.gov.tr/uploads/pages/slug/mavi-balina-uyarisi.pdf>

https://www.researchgate.net/publication/342049787_Seref_ve_Haysiyete_Yonelik_Saldirilar_Karsisinda_Kisilik_Hakkinin_Korunmasi

<https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/Dosyalar/Kararlar/KararPDF/2014-183-nrm.pdf>

<https://jurix.com.tr/article/7472>

<https://datareportal.com/reports/digital-2021-april-global-statshot?rq=apr>

<https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2020/01/M.-Caniklioglu4.pdf>

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1102271>

https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2992351

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1167647>

<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/hukuk-genel-kurulu-e-2014-56-k-2015-1679-t-17-6-2015>

<http://genchukukcular.org/pdfs/birikimler1.pdf>

<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/Dergi/Dergi138/44/>

https://www.researchgate.net/publication/326711516_Dijital_Cagda_Marshall_McLuhan_i_Yeniden_Dusunmek_Bir_Uzanti_ve_Amputasyon_olarak_Yeni_Medya_Teknolojileri/link/5bab79c592851ca9ed262b45/download

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/607072>

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/177951#:~:text=Japon%20Toplum%2D%20bilimci%20Yoneji%20Masuda,toplumsal%20yap%C4%B1%20oldu%C4%9Funu%20ileri%20s%C3%BCr>

https://en.wikipedia.org/wiki/IBM_701

https://en.wikipedia.org/wiki/IBM_701

<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/902576>

<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/291147>

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7177/Kullanici-Guvenligine-Iliskin-Veri-Sorumlulari-Tarafindan-Alinmasi-Tavsiye-Edilen-Teknik-ve-Idari-Tedbirlere-Iliskin-Kamuoyu-Duyurusu>

<https://www.avvenire.it/attualita/pagine/foto-dei-figli-sui-social-per-fermare-i-genitori-serve-la-multa>

<https://www.guvenliweb.org.tr/dosya/ULWND.pdf>

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/auhfd/issue/42461/511463>

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/387044>

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1555610>

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/773684>

<https://www.legislation.gov.au/Details/C2021A00076>

<https://faq.whatsapp.com/general/security-and-privacy/minimum-age-to-use-whatsapp/?lang=en>

https://www.koreatimes.co.kr/www/nation/2022/04/251_314145.html

https://en.wikipedia.org/wiki/Nth_Room_case

https://edition.cnn.com/2019/03/20/asia/south-korea-hotel-spy-cam-intl/index.html?utm_term=image&utm_medium=social&utm_content=2019-03-20T09%3A59%3A55&utm_source=twCNNi

https://tr.wikipedia.org/wiki/Deep_web

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:62012CJ0131>

<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2015-116-1440>

https://www.google.com/webmasters/tools/legal-removal-request?complaint_type=rtbf&visit_id=637733557791919843-3045294197&hl=tr&rd=1

<https://support.google.com/websearch/troubleshooter/3111061?hl=tr>

<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653>

<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/4-hukuk-dairesi-e-2019-979-k-2019-2679-t-8-5-2019>

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/auhfd/issue/42634/513915>

https://www.tdb.org.tr/userfiles/files/Rize_Id_Mah_ENo2015_304_KNo2015_603.pdf

<https://www.jurix.com.tr/article/17531>

<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/hukuk-genel-kurulu-e-2017-1340-k-2018-1622-t-6-11-2018>

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2080089>

[https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-61853%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-61853%22]})

<https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=003-3158416-3507408&filename=003-3158416-3507408.pdf>

<https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/4-hukuk-dairesi-e-1990-11596-k-1991-11230-t-23-12-1991>

ÖZET

Dijital dünyada yaşamının bir sonucu olarak kişisel verilerin işlenmesinin gerçekleştiği ortam bugün çoğunlukla dijital ortamlar olup verilerin saklanması, verilere yetkisiz erişimde, verileri hukuka aykırı kullanımda ciddi artış yaşanmıştır. İnternete bağlı dijital ortamlar; insanları sosyal, cezai, hukuki çeşitli sonuçlarla karşı karşıya bırakmıştır. Etkileşimin çoğunluğunun gerçekleştiği bu ortamlarda; giderek daha büyük hızlarla artan veri akışının ortasında hayatları şeffaflaşmış ve yalnız bırakılma hakkından yoksun bireyler artık sadece devlet tarafından değil, özel hukuk kişileri tarafından da gözetlenmektedir. Bu bağlamda temel hukuk normları ile korunan bireyin teknolojinin de getirdiği sosyal değişimle oluşan ihtiyaca binaen bazı hukuki konularda özel olarak korunması gerekmiştir. Bunlardan biri de, kişisel verilerin korunmasıdır. Kişisel verilerin korunması hukuku çok yönlü olup etki alanı da çok geniştir. Alman Federal Mahkemesinin “Nüfus Sayımı” kararının tüm dünyayı etkilemesi gibi Avrupa Birliğinin kişisel verilerin korumasına ilişkin düzenlemeleri de dünya çapında etki ve sonuçlarını doğurmaktadır. Türk hukukunda da tüm bu gelişmeler çerçevesinde değişiklikler yapılmaktadır. Kişisel verilerin korunma hakkının hukuki niteliğine ilişkin doktrinde çeşitli görüşler mevcuttur. Bunlardan kişilik hakkı görüşüne göre, kişisel veriler kişilik hakkı bağlamında korunmalıdır. Kişilik hakkının sağladığı koruma, kişisel verilere yönelik haksız saldırılarda önemli bir koruma yoludur. Dijital dünya ve teknolojik gelişmeler neticesinde mevcut genel hukuk normlarına yeniden ama bu sefer kişisel verilerin korunması bağlamında başvurulması gerekmiş ve kişilik kavramı, kişilik değerleri, kişilik hakkı, kişiliği koruma yolları yeniden önem kazanmıştır.

Anahtar Kelimeler: dijital dünya, kişisel veriler, kişisel verilerin korunması hakkı, kişilik, kişilik hakkı, kişilik değerleri, kişilik hakkı görüşü, kişilik hakkına haksız saldırı, kişilik hakkı ihlali, kişilik hakkını koruma yolları.

ABSTRACT

As a result of living in the digital world, the place where the processing of personal data takes place is mostly digital media and there has been a serious increase in data storage, unauthorized access to data, and illegal use of data. Internet-connected digital media have exposed people to various social, criminal and legal consequences. In these environments, where the majority of interaction takes place, individuals whose lives have become transparent and who do not have the right to be left alone in the midst of increasing data flow at ever greater speeds, are now not only watched by the state but also by private law persons. In this context, the individual protected by the basic legal norms had to be specially protected in some legal matters due to the need emerging from the social change brought about by technology. One of them is the protection of personal data. Personal data protection law is multifaceted and its sphere of influence is also very wide. Just as the German Federal Court's "The Population Census" decision affects the whole world, the European Union's regulations on the protection of personal data also have worldwide effects and consequences. Changes are made in Turkish law within the framework of all these developments. There are various opinions in the doctrine regarding the legal nature of the right to protection of personal data. According to the personality right view, personal data should be protected in the context of personality rights. The protection provided by the personality right is an important way of protection for unfair infringements of personal data. As a result of the digital world and technological developments, the existing general legal norms had to be applied again, but this time in the context of the protection of personal data, and the concept of personality, personality values, personality right, ways of protecting the personality gained importance again.

Key Words: digital world, personal data, right to protection of personal data, personality, personality right, personality values, view of personality right, unfair infringement of personality right, violation of personality right, ways to protect personality right.